

บทที่ 3

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2516

รพีพรยุติการเขียนนวนิยายลงชั่วคราวเป็นเวลา 4 ปีตั้งแต่ พ.ศ.2501- ต้นปี พ.ศ.2505 เนื่องจากถูกจับกุมคุมขังคดีการเมืองเมื่อครั้งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์สั่งจับกุมนักเขียนแนวสังคมนิยมและการเมืองในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์เมื่อ พ.ศ.2501 จนกระทั่งรพีพรได้รับอิสรภาพจึงกลับมาเขียนนวนิยายอีก

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2516 แบ่งออกเป็น 2 ช่วง คือ ช่วงแรก นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2512 และช่วงที่ 2 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2515-2516

นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2516 เป็นผลงานในนามปากกา "รพีพร" ทั้งสิ้นเนื่องจากความจำเป็นทางการเมืองและเศรษฐกิจ ดังจะกล่าวต่อไปในหัวข้อปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2512

ก. ช่วงที่ 1 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2512

นวนิยายในนาม "รพีพร" มุ่งความบันเทิงเป็นหลักเช่นเดียวกับนวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2490-2494 แต่ "รพีพร" พัฒนาการเขียนโดยการเสนอเนื้อหาประเภทใหม่และการปรับปรุงเนื้อหาของประเภทเดิมที่เคยเขียนในชุดแรกให้มีลักษณะการสะท้อนแง่คิดที่เป็นประโยชน์ต่อการดำเนินชีวิตมากขึ้น นวนิยายของรพีพรทั้งหมดมีจำนวน 9 เรื่อง แบ่งตามแนวเรื่องได้แก่

1. นวนิยายผี มี 2 เรื่อง ได้แก่ ภูตพิศवास (2505) และ มนต์รักนางพราย (2510)
2. นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ มี 3 เรื่อง ได้แก่ ลูกทาส (2507) ชนศึกมหาราช (2509) และ วีรสตรีจากโคมเขี้ยว (2509)

3. นวนิยายชีวิตรักและครอบครัว มี 4 เรื่อง ได้แก่ ลมหนาว (2508)

นางสาวโพระคก (2508) นางสาวอบเชย (2509) และ แผ่นดินแม่ (2512)

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพร

1.1 สภาพสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ.2505-2512

สภาพสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ.2505-2512 อยู่ในช่วงรัฐบาลเผด็จการทหารปกครองประเทศคือ เป็นสมัยของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ต่อเนื่องถึงสมัยของจอมพลถนอม กิตติขจร การขึ้นเถลิงอำนาจของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์นั้นเกิดขึ้น 2 ระยะเวลาแรกเป็นการรัฐประหารเดือนกันยายน พ.ศ.2500 เพื่อโค่นล้มจอมพล ป. พิบูลสงคราม เนื่องจากประการหนึ่งรัฐบาลของจอมพล ป. พิบูลสงครามมีแนวโน้มจะดำเนินนโยบายแทรกคอกออกจากยุทธศาสตร์ปิดล้อมจีนและต่อต้านคอมมิวนิสต์ของจักรวรรดินิยมอเมริกา และภายในประเทศ พลังที่ก้าวหน้าด้านต่าง ๆ ได้ตื่นตัวและเติบโตอย่างคึกคัก อีกประการหนึ่งคือการดำเนินเผด็จการและการฉ้อฉลภายในประเทศของชนชั้นปกครอง โดยเฉพาะการเลือกตั้งสกปรก เมื่อวันที่ 26 กุมภาพันธ์ พ.ศ.2500 การคอร์รัปชันและการค้าฝิ่นเถื่อนอย่างโจ่งแจ้ง เป็นต้น (เสถียร จันทิมาธร, 2535 อ้างถึงใน หอมคำ...ลาว คำหอม, 2537 : 61) การดำเนินนโยบายดังกล่าวสร้างความไม่พอใจให้กับบุคคลหลายฝ่าย ทั้งฝ่ายรัฐบาลและประชาชน จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ผู้บัญชาการทหารบกจึงยึดอำนาจการปกครองประเทศและยุบสภาผู้แทนราษฎรเมื่อวันที่ 16 กันยายน 2500 (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ, 2535 : 16) โดยอ้างในแถลงการณ์ฉบับที่ 1 ว่า "บ้านเมืองอยู่ในสถานการณ์อันแสนยุ่งยากและมีแต่จะนำความทุกข์ยากลำบากมาสู่ประชาชนชาวไทยทั้ทั้งวัน" (สว่าง ลานเหลือ อ้างถึงในเสถียร จันทิมาธร ใน หอมคำ...ลาว คำหอม, 2537 : 62) อีก 5 วันต่อมาสภาผู้แทนราษฎรลงมติเป็นเอกฉันท์ให้นายพจน์ สารสินเป็นนายกรัฐมนตรีโดยที่อำนาจอันแท้จริงอยู่ในมือของ "คณะปฏิวัติ" ที่จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เป็นหัวหน้า (เสถียร จันทิมาธร ใน หอมคำ...ลาว คำหอม : 62)

รพีพรกล่าวถึงที่มาของรัฐประหารเมื่อวันที่ 16 กันยายน พ.ศ.2500

ซึ่งอ้างจากบันทึกของพรชัย เพื่อนร่วมคุกว่า

เกิดจากความสับสนของความไม่พึงปรารถนา "การเผด็จการโดยตำรวจ" ของประชาชน และเนื่องจากความขัดแย้งระหว่างกลุ่มชนศึกที่กุมกำลังทั้งด้านตำรวจและกองทัพบกซึ่งหัวหน้าคณะรัฐประหาร 16 กันยายน 2500 สังกัดอยู่ฝ่ายหลัง คณะทหารชุดนี้ได้วางพื้นของความพอใจอันจะเรียกโครงการสนับสนุนจากประชาชนได้จากกรณีต่าง ๆ เช่น กรณีน้ำมัน (สนับสนุนการผลิตน้ำมันภายในประเทศ) การดำเนินนโยบายอิสระแบบไทย ๆ การเปิดโปงความชั่วร้ายของเผด็จการตำรวจ (นสพ.สารเสรี) รวมทั้งแสดงความนิยมชมชอบระบบประชาธิปไตยโดยคัดค้านการไม่เป็นประชาธิปไตยของเผด็จการตำรวจ และอื่น ๆ และกรณีที่ได้รับความนิยมจากประชาชนมากก็คือการยับยั้งการยิงประชาชนในคราวเดินขบวนประท้วงการเลือกตั้งสกปรกของพรรคเสรีมนังคศิลา เมื่อ พ.ศ. 2500

(จดหมายจากลาคนยาว : 65-66)

ต่อมาคณะรัฐบาลชุดเดิมพ้นจากตำแหน่งตามวิถีทางระบบรัฐธรรมนูญ เพราะมีการเลือกตั้งสมาชิกสภาผู้แทนราษฎรเรียบร้อยแล้วโดยมีจอมพลถนอม กิตติขจร เป็นนายกรัฐมนตรีแต่เนื่องจากรัฐบาลไม่สามารถแก้ปัญหาเศรษฐกิจได้ สมาชิกสภาผู้แทนราษฎรทั้งฝ่ายรัฐบาลและฝ่ายค้านโจมตีการบริหารประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร (ซึ่งเป็นคนของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์) ในวันที่ 20 ตุลาคม 2501 นายกรัฐมนตรีจึงลาออกจากตำแหน่งและในวันเดียวกันนั้นเองจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เป็นหัวหน้ากระทำการยึดอำนาจการปกครองประเทศ ทั้งนี้ด้วยการสนับสนุนของรัฐบาลชุดเดิมโดยอ้างว่า การยึดอำนาจครั้งนี้กระทำด้วยความจำเป็น ดังข้อความในประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 2 (ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 81 ลงวันที่ 20 ตุลาคม 2501 ว่า

โดยความยินยอมสนับสนุนของรัฐบาลชุดที่ลาออกไปด้วยความเห็นชอบของประชาชนส่วนใหญ่ที่ห่วงใยความเป็นอยู่ของประเทศชาติ เพราะเหตุการณ์ทั้งภายในและภายนอกและภายในรัศมีเศรษฐกิจที่ โดยเฉพาะอย่างยิ่งภัยคอมมิวนิสต์ได้คุกคามประเทศไทยอย่างรุนแรง ไม่สามารถจะหลีกเลี่ยงไปใช้ชีวิตเฝ้าระวังนอกจากการยึดอำนาจและดำเนินการปฏิวัติในทางที่เหมาะสม

(วารสารภา ดันตรีทัศน์ไพศาล, 2532: 64)

รัฐบาลของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์บริหารประเทศโดยใช้ประกาศ
คณะปฏิวัติจำนวน 57 ฉบับก่อนการประกาศใช้ธรรมนูญการปกครอง พ.ศ. 2502 ซึ่งเปรียบ
เสมือนกฎหมายที่ทุกคนต้องเชื่อฟังและปฏิบัติตาม และเพื่อมิให้ประชาชนปฏิเสธอำนาจปฏิวัติ
จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงประกาศกฎอัยการศึกทั่วราชอาณาจักร ห้ามการชุมนุมทางการเมือง
เกินกว่า 5 คน ("ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 13" ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75
ตอนที่ 84 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2501 อ้างถึงใน วรวิภา ตันติรัตน์ไพศาล, 2532: 64)
และเข้าแทรกแซงอำนาจตุลาการด้วยการอนุญาตให้พนักงานสอบสวนควบคุมผู้ต้องหาที่กระทำผิด
ต่อพระราชบัญญัติป้องกันการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์ พ.ศ. 2495 เอาไว้ได้ตลอดเวลาที่
สอบสวนโดยไม่มีกำหนดและให้ชั้นศาลทหารเพื่อดำเนินคดี ("ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 12"
ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 84 ลงวันที่ 22 ตุลาคม 2501 อ้างถึงใน
วรวิภา ตันติรัตน์ไพศาล, 2532 : 65) ให้อำนาจหัวหน้าคณะปฏิวัติสามารถลงนามในคำสั่ง
ประหารชีวิตผู้ที่เห็นว่าทำความเดือดร้อนต่อประชาชนได้ทันที ("ประกาศคณะปฏิวัติฉบับที่ 24"
ราชกิจจานุเบกษา (ฉบับพิเศษ) เล่มที่ 75 ตอนที่ 81 ลงวันที่ 3 พฤศจิกายน 2501
อ้างถึงใน วรวิภา ตันติรัตน์ไพศาล, 2532 : 65) ส่งผลให้มีการปราบปรามผู้ที่มีความคิดเห็น
ขัดแย้งกับรัฐบาลอย่างเฉียบขาดในข้อหากระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ ประเทศจึงตกอยู่ภายใต้
อำนาจเผด็จการทหารจนกระทั่งจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ถึงแก่อสัญกรรมเมื่อวันที่ 8 ธันวาคม
พ.ศ. 2506 (ชาญวิทย์ เกษตรศิริ, บรรณาธิการ, 2535 : 18) จอมพลถนอม กิตติขจรได้รับ
แต่งตั้งเป็นนาอภรัฐมนตรีโดยสืบทอดคนโอบาสบริหารประเทศตามอย่างจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์
จึงเป็นอันว่าสภาพสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ. 2505-2512 ยังคงเป็นยุคของอำนาจ
เผด็จการเช่นเดียวกับทศวรรษ 2490

1.2 บรรยากาศวรรณกรรมในช่วง พ.ศ. 2505-2512

การทำรัฐประหารครั้งแรกของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์เมื่อเดือนกันยายน
พ.ศ. 2500 ไม่ได้ส่งผลกระทบต่ออววรรณกรรมแต่อย่างใด หนังสือพิมพ์ นิตยสารยังคงพิมพ์
แพร่หลายต่อไปอย่างปกติ นักเขียนสามารถเสนอผลงานในแนวสะท้อนสังคมต่อเนื่องกับยุคที่
ผ่านมา ไม่ว่าจะเป็นด้านนวนิยาย เช่น ศรีบูรพา เขียน แลไปข้างหน้าภาคัมขมิณวิธ
ศรีรัตน์ สถาปนวัฒน์ เขียน พุ่มนี้ต้องมีรุ้ง เสนีย์ เสาวพงศ์ เขียน ล่องใต้ ด้านเรื่องสั้น

เช่น นายผี เขียน "อภิปรายแห่งการครองรัก" "บริการบ้านเช่า" อิศรา อมันตกุล เขียน "เหว...ใครใช้ให้มึงกบฏ" นอกจากนี้ยังเกิดนักเขียนที่มีผลงานเรื่องสั้นแนวสะท้อนสังคมใหม่ ได้แก่ ลาว คำหอมซึ่งมีผลงานเรื่องสั้นหลายเรื่องในช่วงนี้ เช่น "เข็สคชาค่า" "นักกานเมือง" "คนอุรุ" ส่วนด้านร้อยกรองนั้น นายผีเขียนโคลงกลอนวิพากษ์วิจารณ์สังคมและการเมือง ลงในคอลัมน์ "อักษราวลี" ในนิตยสาร ปิยมิตร เป็นประจำทุกฉบับ (บาทัน อัมสำรวจ, 2527 : 133-134)

ด้านสำนักพิมพ์ต่าง ๆ ตีพิมพ์ผลงานของนักเขียนกลุ่มก้าวหน้าเช่นเดียวกัน เช่น สำนักพิมพ์เกวียนทองพิมพ์งานของกุหลาบ สายประดิษฐ์ นวนิยายเรื่อง ปีศาจ ของ เสนีย์ เสาวพงศ์ รวมเรื่องสั้น หกเกลียว ซึ่งเป็นการริเริ่มรวมงานของนักเขียนหลายคนและรวมเรื่องสั้นชุด ฟ้าบ่กั้น ของ ลาว คำหอม สำนักพิมพ์อักษรวัฒนาพิมพ์ โคลงกลอนของนายผี และ ศิลปการแห่งภาพกลอน ของ ศรีอินทรายุทธ สำนักพิมพ์ปทุมพิมพ์ สารคนคิด ของประสาน สำนักพิมพ์ดวงกมลพิมพ์ ขอบฟ้าชลบทของ ของอุชเชนี (เสถียร จันทิมาธร ใน หอมคำ...ลาว คำหอม : 63) เป็นต้น

นอกจากนิตยสาร สาธิต รายเดือนได้ถือกำเนิดขึ้นและเป็นแหล่งชุมนุมผลงานของนักเขียนกลุ่มก้าวหน้า เช่น กุหลาบ สายประดิษฐ์ เขียนบทความให้เป็นประจำ เสนีย์ เสาวพงศ์ เขียนนวนิยายชีวิตต่างแดนเรื่อง ล่องใต้ สะท้อนการต่อสู้ชีวิตในละตินอเมริกา อิศรา อมันตกุล เขียนเรื่องสั้นชื่อว่า "เหว...ใครใช้ให้มึงกบฏ" อัสนี พลจันทร์ เขียนคอลัมน์ทางภาษาและนิรุกติศาสตร์ในนามปากกา น.น.น. บรรจง บรรจงศิลป์ เขียนบทความชื่อ "ศิลปวิจารณ์" และบทวิจารณ์วรรณกรรมชื่อ "นักประพันธ์กามวิถิตาร" วิจารณ์นวนิยายเรื่อง ระเมียรเรือนโลก ของสันต์ เทวรักษ์ และ สองฝั่งฟ้า ของสัจด์ บรรจงศิลป์ "กัปกร" เสนอบทวิเคราะห์ ระเด่นลิ้นไค ของ พระมหามนตรี (ทวีปส์) และ อุชเชนี เขียนกลอนชื่อ "สาธิต" ลงฉบับปฐมฤกษ์ (เสถียร จันทิมาธรใน หอมคำ...ลาวคำหอม : 62)

นอกจากจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จะกุมอำนาจทางการเมือง การเมือง และเศรษฐกิจแล้วยังสร้างบารมีทางการเมืองโดยทุ่มทุนทำหนังสือพิมพ์ที่ก้าวหน้า เช่น สารเสรี ไทยราชวัน ในนามบริษัทคณะกรรมการพิมพ์ จำกัด โดยมีทง ศรีธำพิพัทธ์เป็นกำลังสำคัญ ในช่วงแรกของการรัฐประหาร จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้อาศัยกลุ่มก้าวหน้าไปโจมตีศักดินานิยมและกลุ่มผู้เสียอำนาจทางการเมือง แต่เมื่อ สารเสรี ยังคงยึดมั่นในหลักการของ ทง ศรีธำพิพัทธ์ และเพื่อนที่ไม่เพียงแต่คัดค้านศักดินานิยม แต่ยังคัดค้านเผด็จการและจักรพรรดินิยมอีกด้วย จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์จึงเริ่มคุกคามพลังก้าวหน้าเฉพาะส่วนโดยบับกองบรรณาธิการชุดนี้ให้ออก (สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2521 : 112-116 อ้างถึงใน เสถียร จันทิมาธร, 2537 : 62)

เมื่อจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทำการปฏิวัติครั้งที่ 2 นโยบายบริหารประเทศ โดยเฉพาะการออกประกาศคณะปฏิวัติที่ 17* มีผลต่อการจำกัดเสรีภาพทางการเมือง หลังยึดอำนาจเพียง 1 วันได้มีการตรวจค้นโรงพิมพ์และบริษัทการพิมพ์ไม่ต่ำกว่า 50 แห่ง และการสั่งปิดหนังสือพิมพ์ถึง 6 ฉบับ ได้แก่ ข่าวภาพ กอหอ ดวงจันทร์ ปดภูมิ เคลิเมนต์ และ บางกอกนิวส์

*ประกาศคณะปฏิวัติ ฉบับที่ 17 สั่งการให้พนักงานเจ้าหน้าที่ตักเตือนหรือยึดหนังสือพิมพ์นั้นทำลายเสีย หรือสั่งถอนใบอนุญาตผู้พิมพ์ ผู้โฆษณา บรรณาธิการหรือเจ้าของหนังสือพิมพ์ ซึ่งปรากฏลักษณะข้อความต่อไปนี้

- (1) ละเมิดต่อพระมหากษัตริย์ หรือเป็นข่าวร้ายเสียชื่อเสียง ประมาทหรือเหยียดหยามพระราชินี รัชทายาทหรือผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์
- (2) กล่าวโทษ เสียชื่อเสียงหรือเหยียดหยามประเทศชาติหรือชาวไทยโดยส่วนรวมหรือข้อความที่ทำให้ต่างชาติเสื่อมความเชื่อถือไว้วางใจในประเทศไทย รัฐบาลไทยหรือคนไทยโดยทั่วไป
- (3) กล่าวร้ายเสียชื่อเสียงหรือเหยียดหยามรัฐบาลไทยหรือกระทรวง ทบวง กรมอย่างเคลือบคลุมโดยไม่แจ้งให้เห็นว่าทำผิดในเรื่องใด
- (4) ข้อความซึ่งเคลือบคลุมว่ามีความเสื่อมโทรมเลวทราม หรือผิดร้ายเสียหายในรัฐบาลหรือกระทรวง ทบวง กรม โดยไม่แสดงว่าเป็นเรื่องใด ข้อใด
- (5) ส่งเสริมลัทธิคอมมิวนิสต์หรือพอให้เห็นว่าเป็นกลอุบายของคอมมิวนิสต์ เพื่อก่อกวนหรือบ่อนทำลายความมั่นคงของประเทศ
- (6) เป็นเท็จในลักษณะที่อาจทำให้ประชาชนตื่นตกใจหรือวิตกกังวลหรือหวาดกลัวหรือปลุกปั่นยุยงให้เกิดความไม่สงบหรือขัดต่อความสงบเรียบร้อยหรือศีลธรรมอันดีของประชาชนหรือทำนุบำรุงในทางที่อาจทำให้ประชาชนวิตกกังวลในโชคชะตาของบ้านเมือง
- (7) ใช้ถ้อยคำหยาบคาย เป็นทางเสื่อมเสียศีลธรรมหรือวัฒนธรรมของชาติ
- (8) เป็นความลับของทางราชการ

นอกจากนี้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ได้ใช้อำนาจในการจับกุมบุคคลต่าง ๆ เป็นจำนวนมากที่เห็นว่าเป็นอุปสรรคต่อการดำเนินนโยบายของรัฐบาลในข้อหาการกระทำอันเป็นคอมมิวนิสต์และความผิดต่อความมั่นคงต่อรัฐทั้งภายในและภายนอกราชอาณาจักร ส่งผลให้นักเขียนกลุ่มก้าวหน้าประสบชะตากรรมต่าง ๆ กัน เช่น กุหลาบ สายประดิษฐ์ ซึ่งอยู่ระหว่างเดินทางไปเยือนประเทศสาธารณรัฐประชาชนจีน ในฐานะทูตวัฒนธรรม ตัดสินใจขอลี้ภัยอยู่ที่ประเทศจีน จนกระทั่งสิ้นชีวิต ลาว คำหอม ลดวงาน เขียนลงเกือบจะสิ้นเชิงและกลับไปทำไร่อยู่ที่อำเภอปากช่อง จังหวัดนครราชสีมา เสนีย์ เสาวพงศ์ ยุดงานเขียนหันไปรับราชการในกระทรวงต่างประเทศ ศรีรัตน สกานพวิวัฒน์ เปลี่ยนแนวการเขียนมาเป็นเรื่องเรื่งรมย์ รมย์ รติวัน เจฏู เจตณธรรม หันไปสู่วงการภาพยนตร์ นเรศ นโรปกรณ์ ไปจัดรายการกลอนทางวิทยุและรับทำบทภาพยนตร์ เป็นต้น (เสถียร จันทิมาธร, 2537 อ้างถึงใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2533 : 47)

บรรยากาศของวรรณกรรมช่วง พ.ศ.2501-2506 ตกอยู่ในสภาพขบเซ้า ขบหาอัน อึมครึมราญ ได้วิจยนวนิยายที่ตีพิมพ์รวมเล่มระหว่างช่วงเวลานี้ (2527 : 123) พบว่า นวนิยายมีการขยายตัวด้านปริมาณเป็นอย่างมาก โดยเฉพาะผลงานของนักเขียนสตรี เช่น ดวงดาว วรรณสิริ ช่อม ปัญจพรรค บุษมาศ ชูวงศ์ ฉายะจินดา นราวดี กาญจนา นาคินทร์ ศรีฟ้า ลดาวัลย์ กฤษณา อโศกสิน ทมยันตี สุภาวีย์ เทวกุล ฌ อสุทธา เพ็ญแข วงศ์สง่า ซึ่งมักเขียนนวนิยายแนวพาฝัน ส่วนนักเขียนชายนิยมเขียนนวนิยายบู๊ล้างผลาญหรือเคล้ากามารมณ์ เช่น อรวรรณ เสนีย์ บุษปะเกษ์ อรชร ศักดิ์ สุริยา เพชร สถาบัน เสก คุสิด พนมเทียน เป็นต้น

เมื่อนักเขียนถูกจำกัดเสรีภาพทางความคิดด้วยอิทธิพลทางการเมือง วรรณกรรมที่เกิดขึ้นจึงมีแนวเดิยวเท่านั้น คือ วรรณกรรมเรื่งรมย์ ดังที่สุชาติ สวัสดิ์ศรี ได้สรุปลักษณะของวรรณกรรมในยุคนั้นว่า

1. รกไปด้วยเรื่องบู๊ไร้สาระ
2. นองไปด้วยเรื่องสัปดน
3. ดาวไปด้วยเรื่องโลกีย์วิสัยที่ต่างพากันแข่งขันว่าผู้ใดจะวิจิตรพิสดารกว่ากัน
4. จัดจ้านไปด้วยเรื่องรักบนฟองสบู่ ปลูกสร้างวิมานในอากาศ กระทบกระเทือน

เปรียบเปรยในทางวิชา

5. มากไปด้วยเรื่องปู้้างพลาญและเรื่องการเมืองประเภท "ปลุกผี" ซึ่งไร้รากฐานความคิดและความถูกต้องทางการเมือง

6. มีบ้างเล็กน้อยที่นักเขียนเริ่มเป็นชนบทกับตัวเองและสังคมที่เขามีชีวิตอยู่

(ถนนสายที่นำไปสู่ความตาย : 29)

เหตุอีกประการหนึ่งที่ทำให้นวนิยายเร่ร่อน โดยเฉพาะประเภทเรื่องรักพาฝันมีจำนวนมากมาช้านานนี้ คือ การกำเนิดของนิตยสารสำหรับผู้หญิงจำนวนมากฉบับ เช่น ศรีสัปดาห์ สตรีสาร คุณหญิง สกุลไทย ดรุณี ปัทมาสาร ฯลฯ รวมทั้งนิตยสารรายสัปดาห์บางฉบับที่เคยออกก่อนการรัฐประหาร พ.ศ. 2501 เช่น สยามสมัย ไท-สัปดาห์ นสนสข ซึ่งเคยตีพิมพ์นวนิยายแต่ละฉบับไม่กี่เรื่องมีการปรับเปลี่ยนนโยบายของบรรณาธิการ โดยเพิ่มคอลัมน์นวนิยายประจำฉบับให้มากขึ้น จึงเป็นการขยายตลาดผู้อ่านที่เป็นผู้หญิงให้กว้างขึ้น

ธุรกิจละครวิทยุ ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ก็มีอิทธิพลต่อนวนิยายยุคนี้มากกว่าคือ นวนิยายที่ตีพิมพ์ในนิตยสารและมีผู้อ่านติดตามมากมักจะถูกนำไปสร้างเป็นละครวิทยุ ละครโทรทัศน์และภาพยนตร์ สื่อมวลชนเหล่านี้จึงมีส่วนสนับสนุนนวนิยายให้แพร่หลายอย่างรวดเร็วและกว้างขวาง ความเติบโตด้านปริมาณของนวนิยายดังกล่าวทำให้นักเขียนได้รับค่าตอบแทนเพิ่มมากขึ้นฐานะของนักเขียนที่เคยมีคนดูถูกว่า "นักประพันธ์ไส้แห้ง" กลับเปลี่ยนเป็นนักประพันธ์ที่มี "บ้านราคาแสนและรถคันหรู ๆ" (พัฒนาการวรรณคดีไทย : 418) นักเขียนแต่ละคนพากันกอบโกยชื่อเสียงเงินทองกันมากมาย ปรากฏการณ์เช่นนี้ผลักดันให้วรรณกรรมกลายเป็นงานธุรกิจยิ่งขึ้น นายทุนจึงมีอิทธิพลในการกำหนดทิศทางของวรรณกรรมและสร้างกระแสความนิยมในการ "เสพ" ผ่านสื่อมวลชน ทำให้วรรณกรรมกลายเป็น "งานผลิต" มิใช่ "งานสร้างสรรค์" (พัฒนาการวรรณคดีไทย : 418) ดังที่สุชาติ สวัสดิ์ศรี กล่าวว่า

การเขียนที่ว่าเป็นศิลปะจึงเป็นอันจบเกม นักเขียนจึงเป็นเพียงเครื่องจักรที่ผลิตสิ่งที่ไร้สาระออกมาอย่างปราศจากจุดหมาย การเขียนหนังสือกลายเป็นธุรกิจอย่างหนึ่งที่ต้องทำอย่างเร่งรีบ นักเขียนกลายเป็นคนทำงานคล้ายไม่มีชีวิตจิตใจ งานที่ออกมา

จึงหาดีได้ยาก นักเขียนเหล่านี้กลายเป็นนักผลิตที่พาตัวเองหลุดลอยไปตามประชาชน แทนที่จะเป็นผู้นำทางสติปัญญาและค่านิยม ๗ สกกระดืบคนอ่านส่วนใหญ่ด้วยความอคทน

(สุชาติ สวัสดิ์ศรี, 2513 : 110)

ด้วยเหตุดังกล่าว วรรณกรรมในยุคนี้จึงถูกเรียกว่า "วรรณกรรมในอุดมคติทางพุทธิปัญญา"

(เสถียร จันทิมาธร, 2537: 61)

รพีพรเป็นหนึ่งในจำนวนนักเขียนที่ถูกจับกุมในปี พ.ศ.2501 เนื่องจาก เคยลักลอบพาคณะศิลปินไทยไปเยือนสาธารณรัฐประชาชนจีน และเคยลงสมัครรับเลือกตั้งสมาชิกผู้แทนราษฎรในนามพรรค "สันติชน-แนวร่วมสังคมนิยม" ส่งผลให้ถูกจับกุมในข้อหาหมิ่นพระบรมเดชานุภาพ และกระทำการอันเป็นคอมมิวนิสต์ จำเป็นต้องยุติงานเขียนชั่วคราว เพราะเป็นบุคคลต้องห้ามสำหรับสังคมนอก แต่มีโอกาสเขียนบทละครวิทยุและโทรทัศน์ส่งออกมาภายนอกคุกในฐานะ "นักเขียนผี" คือ เขียนแทนคนอื่นจนกระทั่งพ้นโทษ

รพีพรกล่าวถึงเหตุการณ์ครั้งนั้นไว้ใน จดหมายจากลาคนสาว ว่า "ฉันยังไม่เคยเริ่มต้นอย่างจริงจังกับงานเขียนที่รับใช้มวลชนอย่างแท้จริงฉันติดกลุ่มก้าวหน้ามา กับเขาด้วยก็เพราะมีจิตใจของแม่ คือ รักความเป็นธรรม มีความคิดเหมือนพ่อ คือ ต่อต้านเผด็จการทุกรูปแบบ" (ศิวัช รมชิต, 2521 : 150-151)

แม้ว่ารพีพรได้รับอิสรภาพตามคำพิพากษาของศาลแล้วก็ตาม แต่ไม่มีอิสรภาพในชีวิตอย่างแท้จริงเนื่องจากประวัติชีวิตที่เคยร่วมเคลื่อนไหวต่อสู้ทางการเมืองตั้งแต่ พ.ศ.2495 ทำให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ไม่ไว้วางใจจึงสั่งการให้ตำรวจสันติบาลติดตามตลอดเวลา ส่งผลให้ไม่มีสำนักพิมพ์หรือนิตยสารใดกล้าตีพิมพ์ เรื่องที่เขาใช้ชื่อจริงเขียนเพราะเกรงภัยการเมืองจะคุกคาม รพีพรจำเป็นต้องตัดสินใจบวชเพื่อหลบภาพพจน์เก่าในสายตาของจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ แล้วจึงกลับมาเขียนนวนิยายโดยใช้นามปากกาว่า "รพีพร" ซึ่งขอลืมมาจากนามแฝง "รพี พรธาดา" ของชาลี อินทรวิจิตร ในสมัยที่เขาแต่งเพลงให้คณะละครเวทีแสดงที่เวียงนาครเกษม ถึงกระนั้นก็ยังมีคนรายงานให้จอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ทราบ ท่านจึงมีบันทึกลงมาว่า "ถ้าเขียนเรื่องประโลมโลกก็ไม่ใช่ไร เขียนเรื่องการเมืองเมื่อใดให้ดำเนินการทันที" (ถนนหนังสือ 12 (มิถุนายน 2528):33)

รพีพรเคยกล่าวในนาม "ศิวะ รมชิต" ซึ่งเป็นนักเขียนดองโทษคดีครั้ง พ.ศ.2501 ไว้ใน จดหมายจากลาตชาว (2501 : 150-151) ว่า "ไม่เคยเสียใจที่ติดคุก ตรงกันข้ามกลับยินดีที่ได้โจนลงเบ้าหลอมของนักรบของประชาชน" และถึงอย่างไรก็จะไม่ยอม เปลี่ยนอุดมการณ์ที่จะดำเนินตามนักเขียนกลุ่มก้าวหน้า เช่น ศรีบูรพา เสนีย์ เสาวพงศ์ อิศรา อมันตกุล แต่เมื่อพ้นโทษรพีพรประสบปัญหาด้านเศรษฐกิจภายในครอบครัว จำเป็นต้องหา เงินเพื่อไถ่ถอนจำนองบ้านและยังชีพ ทั้งภาวะการเมืองและการเงินบีบบังคับให้รพีพรมุ่งผลิต งานเขียนประเภทเรื่งรมย์ออกมาเพื่อออกสู่ฐานะทางวรรณกรรมใหม่ชื่อเสียงดังเดิมและเพื่อ ยกฐานะทางเศรษฐกิจของครอบครัวให้มั่นคงด้วยการขยายตลาดนักอ่านของตนเอง ดังที่เขา กล่าวไว้ว่า "ออกจากคุกแล้วก็ยังใช้ชีวิตแบบหมดหวัง มองว่าสังคมไทยจะไปไม่รอดจึงเขียนนวนิยาย น้าเน่าเออะ แล้วแต่เขาจะให้เขียนอะไร เว้นแต่เรื่องที่มีศีลธรรมเท่านั้นที่ไม่กล้าเขียน เรื่อง ที่เน่าไม่มากก็รับจ้างเขาเขียน" (ถนนหนังสือ 12 (มิถุนายน 2528 : 21)

อย่างไรก็ตามในฐานะที่รพีพรเป็นนักเขียนที่ผ่านประสบการณ์ชีวิตและ การเขียนมานานกว่าทศวรรษและพัฒนาความคิดไปสู่สังคมและการเมืองมาตั้งแต่ พ.ศ. 2495 แต่ทว่าสภาพสังคมและการเมืองในช่วงนี้จำกัดเสรีภาพในการประพันธ์นวนิยายแนวสะท้อนสังคม และการเมือง ความขัดแย้งระหว่างอุดมการณ์ในการเขียนของรพีพรกับสภาพสังคมและการเมือง ทำให้รพีพรจำเป็นต้องปรับเปลี่ยนมาเป็นแนวการเขียนที่มุ่งให้ทั้งสาระและความบันเทิง ดังรพีพร กล่าวไว้ว่า "ทุกเรื่องที่เขียนในระยะหลังนี้พยายามอย่างยิ่งที่จะชักจูงใจคนอ่าน อย่างน้อยที่สุด ก็ให้คำนึงถึงศีลธรรม มโนธรรม" และประเมินคุณค่าของนวนิยายของตนเองว่า "ถึงจะเป็น น้าเน่าบ้างก็ใช้รดผักหญ้าได้ ไม่ถึงกับเป็น pollution" (สุวัฒน์ วรดิลก, สัมภาษณ์, 19 มกราคม 2522 อ้างจาก มนุษยศาสตร์ฉบับวรรณกรรม, 2522 : 35) เช่นเดียวกับคำวิจารณ์ ของสนธิ ลิ้มทองกุล จากวงอภิปรายเรื่อง "มองวรรณกรรมไทยในรอบปี'22" เมื่อวันที่ 2 มีนาคม พ.ศ.2523 ที่กล่าวถึงนวนิยายของรพีพร ว่า

รพีพร หรือ สุวัฒน์ วรดิลก เวลาเขียนลงหนังสืออย่าง "สกุลไทย" ก็เป็นลักษณะ นิยายประโลมโลก แต่อย่างน้อยที่สุดเท่าที่ผมคุยกับคนหลายคนที่เคยอ่านเรื่องใน "สกุลไทย" หลายคนบอกว่า นิยายของพี่อุดมมีข้อเตือนใจ มีคติสอนใจหลายอย่าง

คงจะไม่เป็นการผิดถ้าผมจะพูดว่า คุณสุวัฒน์ เป็นคนเข้าใจจักรวาลกรรมให้เข้ากับ
มวลชนที่ไม่เคยมีพื้นฐานในทางการเมืองมากนัก

(ถนนหนังสือ, 2523 : 11)

ด้วยเหตุนี้นวนิยายของรพีพรในช่วงที่ 2 จึงมักสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับ
ชีวิตผ่านนวนิยายเชิงมรณะในระดับลุ่มลึกและซับซ้อนมากขึ้นอันแสดงให้เห็นถึงพัฒนาการแนว
การเขียนนวนิยายเชิงมรณะอีกลักษณะหนึ่งของรพีพรทั้งด้านเนื้อหาและกลวิธีการนำเสนอ

2. นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2512

2.1 นวนิยายผี : ภูตพิศวาส มนตร์รักนางพราย

รพีพรประเดิมการเขียนนวนิยายในช่วงนี้ด้วยเรื่องภูตผีวิญญาณ ได้แก่
ภูตพิศวาส ซึ่งเป็นนวนิยายเรื่องแรกในนาม "รพีพร" ตีพิมพ์ใน แสนสุข ราชสีปดาห์ ซึ่งรพีพร
กล่าวว่าเขียนเรื่องนี้ขึ้นตามคำแนะนำของ "สิงหนาท" หัวหน้ากองบรรณาธิการ แสนสุข ว่า
"เอาประเภทเน่า ๆ นะ สมัยนี้เรื่องดี ๆ ไม่ค่อยมีใครอ่าน ได้เรื่องผียังดี" (มติชนสุดสัปดาห์
14(17 มิถุนายน 2537) : 51) รพีพรจึงนำเอาบทละครวิทยุเรื่อง "ผีก็มีหัวใจ" ซึ่งตนเอง
เขียนขึ้นในคุกลาดยาว ราว พ.ศ.2503-2504 มาขยายเป็นนวนิยาย ปรากฏว่าได้รับความนิยม
อย่างมาก ส่งผลให้ แสนสุข ซึ่งกำลังขาดทุนมียอดจำหน่ายสูงขึ้นและทำให้ชื่อ "รพีพร" โด่งดัง
ติดตลาดอย่างรวดเร็ว

2.1.1 แนวคิดของนวนิยายผี

รพีพรเสนอแนวคิดเกี่ยวกับเรื่องกรรมที่ว่า "ทำดีได้ดี ทำชั่วได้ชั่ว"
ซึ่งเสนอผ่านโครงเรื่องและการดำเนินชีวิตของตัวละครที่ยึดมั่นในคุณธรรม ความดีจึงคุ้มครอง
ให้พ้นภัยและสนองตอบให้ชีวิตเป็นสุข ดังเช่น เรื่อง ภูตพิศวาส มารุตมีใจหนักแน่น ไม่หลงเชื่อ
คนง่าย ไม่ละโมภในทรัพย์สินของผู้อื่น ไม่ฝึกไฟในกามารมณ์ จึงรอดชีวิต ไม่ถูกดาวดูดเลือด
เหมือนเพื่อนอีก 2 คน ส่วนดาวมีความกตัญญูแก่ที่ต่อพ่อแม่โดยยอมเป็นทาสนายใหญ่หัวหน้าผี

เพื่อให้พ่อแม่ไปเกิด เมื่อมารุตทราบความจริง จึงเห็นใจและยินดีช่วยเหลือให้พ้นจากอำนาจอุปาทวของนาสใหญ่ ดาวตอบแทนบุญคุณมารุตด้วยการเพียรทำดี แม่ของมารุตจึงเมตตา สอมรับเป็นสละไภ้และยังมีผลสืบต่อไปในอนาคตคือสมบาลสอมต่ออาชุขัยให้มีชีวิตอยู่ต่อไปในขณะที่บุหงาประพตติพิศศีลธรรม แอบทำเสน่ห์หาแฝดเพื่อผูกใจมารุต ผลแห่งอวิชาจึงกลับเข้าตัวเธอถูกหมอลทำเสน่ห์หลอวง ช่มชืนจนกลายเป็นโรคยีสที่เรื้อ

เรื่อง มนต์รักนางพราย อรุณเป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ แม้ว่าจะถูกแม่เลี้ยงกลั่นแกล้ง แต่เธอก็อดทนปรนนิบัติครอบครัวใหม่ของพ่อแม่จนถึงที่สุด เมื่อเธอประสบเคราะห์กรรมตายเป็นอันตายระหว่างเกิดสงครามโลกครั้งที่ 2 ดวงจิตที่ยังผูกพันกับโลกมนุษย์ วิญญาณจึงอยู่ในสภาพผัดดับ แต่ในที่สุดนรินทร์ก็ตามมาช่วยเหลือชีวิตให้ฟื้นคืนชีพอีกครั้ง หรือตอนที่วิญญาณของนรินทร์ท่องยมโลก รพินทร์แสดงทัศนะเรื่องกรรมซึ่งสะท้อนให้เห็นทัศนะเชิงลบของผู้เขียนที่มีต่อกระบวนการยุติธรรมของสังคมโดยใช้วิธีการสร้างภาพเปรียบเทียบกับนรก ในจินตนาการของเรื่องว่า เป็นดินแดนศักดิ์สิทธิ์ที่มีความเจริญทางด้านเทคโนโลยีล้ำหน้าโลกมนุษย์ โดยเฉพาะหลักการพิจารณาโทษโดยถือเอากฎแห่งกรรม สามีญาติและเหตุผลของสังคมมากกว่าตัวบทกฎหมาย จึงมีความยุติธรรมกว่าเพราะตุลาการของดินแดนศักดิ์สิทธิ์จะพิจารณาเงื่อนไขของการทำดีและทำชั่วเพราะเหตุเงื่อนไข "คนที่ทำชั่วยังเพราะสิ่งแวดล้อมบังคับให้ทำชั่ว ไม่มีใครอยากทำความชั่วโดยไม่จำเป็น" (มนต์รักนางพราย : 284) หรือเรื่องเหนือวิสัยในเนื้อเรื่อง เช่น การใช้ไสยศาสตร์ในนวนิยายทั้ง 2 เรื่อง นอกจากเป็นกลวิธีการดำเนินเรื่องเพื่อคลี่คลายปมปัญหาแล้ว ยังเป็นกลวิธีที่สื่อแนวคิดโดยอ้อมด้วย ดังจะเห็นว่า ตัวละครเอกที่ใช้ไสยศาสตร์ต้องมีคุณธรรมไม่ลุ่มหลงในอวิชาเพื่อหาผลประโยชน์ส่วนตน ดังเช่น ลุงอิน ในเรื่อง ภูตพิศวาส เป็นผู้ยึดถือธรรมะในการครองชีพ เป็นสัปเหร่อผู้รับใช้ศาสนา จะใช้วิชาอาคมก็ต่อเมื่อจำเป็น และเพื่อช่วยเหลือมนุษย์เท่านั้นโดยไม่ต้องการผลตอบแทน หรือลวงลูก ในเรื่อง มนต์รักนางพราย เป็นสาวก ใช้ชีวิตอย่างสันโดษ แต่มีน้ำใจยินดีช่วยเหลือนรินทร์ทุกอย่าง

2.1.2 โครงเรื่องของนวนิยายผี

เค้าเรื่องเดิมของนวนิยายผีของรพินทร์มาจากนิทานพื้นบ้านของจีน ซึ่งเพื่อนในคุกชื่อ เอี่ยม ชัง เล่าให้ฟัง เป็นเรื่องของผีสาวแสนสวยใฝ่ฝันจะเกิดเป็นคน ผู้วิเศษ

(เชียน)ส่งสารจึงช่วยทำพิธีให้เป็นคน แต่ต่อมาวิงวอนขอกลับไปเป็นผู้อีก เพราะตอนเป็นผู้ไม่เคยถูกเอาเปรียบ ล้อลวง เสียดัวและอกหัก (มติชนสุดสัปดาห์, 17 มิถุนายน 2537 : 51) รพีพรนำเค้าเรื่องดังกล่าวมาดัดแปลงเป็นนวนิยายผีแบบไทย ๆ โดยใช้โครงเรื่องรักพาดินผสมผสานกับปัญหาระหว่างแม่สามีกับลูกสะใภ้และการชิงรักหักสวาทกับคู่หมั้นของตัวละครเอกฝ่ายชาย

นวนิยายผีของรพีพรทั้ง 2 เรื่องใช้โครงเรื่องเดียวกัน คือ สงครามมหาเอเชียบูรพาทำให้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงรับเคราะห์กรรม ตายไปมีสภาพเป็นผู้ดิบ เมื่อตัวละครเอกฝ่ายชายรู้เรื่องราวทั้งหมดจึงช่วยเหลือและชุบชีวิตให้เป็นมนุษย์อีกครั้งด้วยความช่วยเหลือจากผู้ช่วยตัวละครเอกที่มีความรู้ด้านไสยศาสตร์ ความเสียสละและความเมตตาของตัวละครเอกฝ่ายชายทำให้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงรักและผูกพัน ความสัมพันธ์ระหว่างชายหนุ่มกับผีดิบสาวเป็นความสัมพันธ์อันผิดปกติระหว่างสภาวะของตัวละครเอก แม้ว่าจะกลายร่างเป็นมนุษย์แล้วก็ตาม แต่แม่ของตัวละครเอกฝ่ายชายไม่ยอมรับสภาพอดีตของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ประกอบกับได้หมั้นหมายผู้หญิงไว้ให้ลูกชายแล้ว ปมปัญหาขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครจึงเกิดขึ้น เพราะแม่ก็กั้นความรักโดยการบังคับลูกชายให้แต่งงานกับคู่หมั้น เรื่องดำเนินมาถึงขั้นวิกฤตเมื่อตัวละครเอกฝ่ายชายจะต้องเลือกระหว่างความรักหรือความกตัญญู ซึ่งเขาจำเป็นต้องเลือกประการหลัง อย่างไรก็ตาม ในที่สุดตัวละครเอกก็ได้แต่งงานกันเพราะฝ่ายหญิงสามารถเอาชนะใจแม่ของฝ่ายชายด้วยความดีพร้อมกับชีวิตคู่ที่เกิดจากการคลุมถุงชนของตัวละครเอกฝ่ายชายล้มเหลว เรื่องราวจึงจบลงแบบรักสข

จากลักษณะโครงเรื่องดังกล่าวข้างต้น หากเปรียบเทียบกับนวนิยายผีเรื่องอื่นร่วมยุคจะเห็นว่า นวนิยายผีของรพีพรแตกต่างจากนักเขียนคนอื่น ดังที่บาทฮัน อิมส์ราญ (2527 : 33-34) ศึกษาพบว่า นวนิยายแนวสยองขวัญที่ประพันธ์ขึ้นระหว่าง พ.ศ. 2501-2506 ผู้ประพันธ์จะเน้นความน่าสะพรึงกลัวของภูตผี ได้แก่ การสร้างรูปภาสให้มี ความน่าเกลียดน่ากลัวที่สุดเท่าที่จะทำได้ อาจเป็นรูปโครงกระดูกหรือรูปคนแก่เนื้อหนังห่อนฮานดวงตาเหลือกกลน สร้างอุปนิสัยตัวละครที่เป็นผีให้มีความเหี้ยมโหดทารุณ นิยมการข่มขู่เพื่อ คัมโลहित ทำให้ตัวละครที่เป็นมนุษย์ในเรื่องหวาดกลัว นวนิยายแนวนี้ผู้ประพันธ์มีจุดมุ่งหมายที่จะเร้าอารมณ์ผู้อ่านให้ตื่นเต้นหวาดหวั่นมากที่สุด ดังตัวอย่างเรื่อง โรงแรมผี ของ อ. อรรถจินดา

เป็นเรื่องความอาฆาตแค้นของผู้ที่มีต่อมนุษย์และพืชสาขามทุกวิถีทางที่จะก่อความสงบสุขของมนุษย์ด้วยวิธีต่าง ๆ

อย่างไรก็ตาม แม้ว่าเรื่อง ภูตพิศวาส และ มนต์รักนางพราย จะมีโครงเรื่องเหมือนกันแต่ก็มีรายละเอียดของเนื้อหาแตกต่างกันบ้าง คือ ความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวละครเอกอันนำมาสู่ปมปัญหาของเรื่อง โครงเรื่องการต่อสู้ระหว่างคนกับผี การขยายเนื้อเรื่อง และการแทรกรายละเอียด ดังนี้

ก. ความสัมพันธ์เบื้องต้นระหว่างตัวละครเอกอันนำมาสู่ปมปัญหาของเรื่อง เรื่อง ภูตพิศวาส ตัวละครเอกไม่เคยมีความสัมพันธ์กันมาก่อน กล่าวคือ มารุตเป็นนักศึกษากฎหมายเดินทางมาสอบไล่ประจำภาค ระหว่างที่สอบเขาพักอยู่กับเพื่อนอีก 2 คนที่วัดแสงใต้ แต่ละคืนเพื่อนของเขาตายโดยไม่ทราบสาเหตุ พบเพียงรอยจุดที่ข้อพับแขนทั้งไว้เป็นปริศนา ต่อมาทราบว่าถูกผีดิบสาวชื่อ คาว คุดเลือด คาวเห็นว่ามารุตเป็นคนดี มีเมตตา จึงเปิดเผยเรื่องราวของตนเพื่อขอความช่วยเหลือ มารุตและลุงอินจึงร่วมมือกันปราบนาสใหญ่และชุบชีวิต คาวเป็นคนขึ้นมา คาวสำนักบุญคุณจึงยอมเป็นทาสรับใช้ครอบครัวของมารุต

เรื่อง มนต์รักนางพราย ตัวละครเอกมีความสัมพันธ์กันในระบบเครือญาติกล่าวคือ นรินทร์เป็นญาติผู้ใหญ่ของอรนุช นรินทร์ผูกพันสนิทสนมกับอรนุช แม่ของอรนุชมาตั้งแต่เด็ก ก่อนอรนุชตายได้ฝากฝังอรนุชให้เขาดูแล แต่อรนุชขอพักผ่อนเวลาเพื่ออยู่รับใช้ครอบครัวใหม่ของพ่อ หลังจากนั้น นรินทร์ไม่ทราบข่าวคราวญาติพี่น้องอีกเลยจนกระทั่งเขาประสบอุบัติเหตุรถคว่ำตายและพบกับอรนุช จึงรู้ว่าอรนุชตายระหว่างเดินทางเข้ากรุงเทพฯ เมื่อเขาฟื้นคืนชีพจึงออกติดตามค้นหาศพของอรนุช โดยมีลุงสุกช่วยทำพิธีชุบชีวิต จากความผูกพันฉันทันทีจึงเปลี่ยนมาเป็นความรักฉันทันทีสาว

ข. โครงเรื่องการต่อสู้ระหว่างคนกับผี เรื่อง ภูตพิศวาส มีเหตุการณ์ปราบหัวหน้าผี และบริวารของผู้ชั่วตัวละครเอกเพื่อช่วยเหลือตัวละครเอกฝ่ายหญิงให้พ้นจากอำนาจอุปาทั่วแต่ เรื่อง มนต์รักนางพราย ไม่มีเหตุการณ์ดังกล่าว

ค. การขยายเนื้อเรื่อง เรื่อง กุดพิศवास ขยายเนื้อเรื่องหลังจากตัวละครเอก แต่งงานมีลูกแล้ว สมบาลมาตามทวงชีวิตเพื่อชดให้กรรมที่เคยก่อเมื่อเป็นผัดบิ ผู้ช่วยตัวละครเอก จึงถอดจิตไปเจอจาดอรองจนสามารถยึดอวษัยออกไปได้อีก

ง. การแทรกรายละเอียด เรื่อง มนต์รักนางพราย แทรกรายละเอียดของเนื้อเรื่อง มาก โดยเฉพาะตอนต้นเรื่อง รพีพรปิ่นเรื่องอย่างฮิดเฮือ เช่น เล่าประวัติชีวิตส่วนตัวและ ครอบครัวของตัวละครเอกฝ่ายชายอย่างละเอียดลออ แทรกนิทานผีที่ปู่เคยเล่าให้ฟังตอนเด็ก แทรกทัศนังการเมืองในช่วงปฏิวัติการปกครอง พ.ศ.2475 เป็นต้น กว่ำที่เรื่องจะดำเนินถึง ขึ้นทรบเรื่องการตายของอานชซึ่งจะนำไปสู่ปมปัญหาสำคัญต้องผ่านชีวิตของนรินทร์ตั้งแต่วัยเด็ก จนกระทั่งวัยทำงานและประสบอุบัติเหตุรถคว่ำตาย ต่างกับเรื่อง กุดพิศवास ซึ่งดำเนินเรื่อง เข้าสู่ปมปัญหาของเรื่องตั้งแต่ต้นเรื่อง

เมื่อเปรียบเทียบกันแล้ว ผู้วิจัยเห็นว่าเรื่อง กุดพิศवास น่าจะประสบความสำเร็จ มากกว่าเรื่อง มนต์รักนางพราย เพราะโครงเรื่องกระชับ เนื้อเรื่องมีความน่าค้นหาเร้าใจ มากกว่า อีกทั้งเรื่อง มนต์รักนางพราย เป็นโครงเรื่องเน้นชีวิตครอบครัวของตัวละครและไม่มี บทบาทการต่อสู้ระหว่างผัดกับคนซึ่งมีส่วนสำคัญที่ดึงดูดใจผู้อ่านนวนิยายนวนินี้ประกอบกับการเสนอ โครงเรื่องซ้ำแบบทำให้นวนิยายขาดรรถรสมากที่สุด

รพีพรใช้กลวิธีการเสนอเรื่องโดยตัวละครเอกฝ่ายชายเป็นผู้เล่าเรื่องแบบบุรุษที่ 1 เล่าถึงประสบการณ์เหลือเชื่อในชีวิตของตนเอง เปิดเรื่องด้วยการสนทนากับผู้อ่านและแนะนำตัวเอง เพื่อปูพื้นเรื่อง แล้วจึงย้อนเล่าเรื่องราวทั้งหมดตามลำดับเวลาของเหตุการณ์และปิดเรื่องด้วยการ สิ้นอันว่าเรื่องทั้งหมดเป็นความจริงพร้อมกับท้าทาสผู้อ่านว่าหากไม่เชื่อตนเองและภรรยาที่พร้อมเสมอ ที่จะหนีผู้อ่าน รพีพรใช้กลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวเพื่อสร้างคามสนใจและสร้างความเป็นกันเอง ระหว่างรพีพรกับผู้อ่าน ทำให้เป็นการง่ายที่จะนำพาผู้อ่านไปสู่จินตนาการของนักเขียน ดังตัวอย่าง การเปิดเรื่อง ใน กุดพิศवास โดยมารุตเป็นผู้เล่าประวัติของตนเองแบบเป็นกันเองและมีขันในเชิง เสียดสีคำนิชมของสังคมที่ก่อกองอาชีพราชการมากกว่าเกษตรกรหรืออาชีพอิสระแล้วนำเข้าสู่ การดำเนินในเรื่องที่เป็นปมปัญหาของเรื่อง ความว่า

โปรดรู้จักผมไว้สักคน.....

จะจดจำด้วยหรือไม่สุดแต่ใจการุณของท่านเกิด ผมหรือครับ ชื่อมารุต นามสกุล...
 อ้อ! ไม่จำเป็นดอกครับ ท่านจะใส่ใจไปทำไมกับสกุลชาวบ้านนอก แต่เอาเถอะ
 เผื่อว่า บางท่านจะเกิดถือเอาว่า ชาวนานี้แล้วคือกระดูกแก้วที่จรรโลงประเทศชาติ
 เอาไว้ ผมก็จะบอกให้ว่า กสิกรรม คือนามสกุลของผม มารุต กสิกรรม แต่ขณะที่
 พูดอยู่กับท่านนี้ ผมไม่ได้เป็นกสิกรหรือครับ เป็นทนายความชั้นหนึ่งซึ่งแม้ว่าจะ
 ไม่มีชื่อรุ่งโรจน์พุ่งฟ้าเหมือนมารุต บุณนาคก็ตาม แต่ในชั้นเชิงว่าคดีแล้ว ผมว่า
 ผมก็หนึ่งเหมือนกัน หากให้เวลาผมต่อไปอีกหลาย ๆ ...ปี

ที่ผมจับพลัดจับผลูมาเรียนกฎหมายแทนเรียนเกษตรกรรมตามบรรพบุรุษ มาเป็น
 ทนายความแทนเป็นกสิกรอย่างนามสกุลกสิกรรมเห็นจะเป็นความผิดของพ่อผมคนเดียว
 เพราะปู่ทวดของผมก็เมื่อออกจากราชการแล้วก็หันมาสะสมที่ดิน ขยับขยายจากที่มีมาก
 อยู่แล้วให้มากยิ่งขึ้น ผมเป็นลูกคนเดียวเลขสบายใจเจ็บ เหมือนเกิดมามีช่องทาง
 ซ้อนเงินคาปากไม่ผิด ทั้งพ่อทั้งแม่ของผมจึงพะนอผมแต่การศึกษาที่จะให้หลานเด็ก
 ชาวทุ่งรุ่นเดียวกัน แต่นั่นแหละพอเรียนจบมัธยมบริบูรณ์ในจังหวัดที่เป็นพื้นเพของผม
 พ่อก็ดับชีพไปเพราะหัวใจวาย ความคิดที่ส่งผมเข้าไปเรียนมหาวิทยาลัยในกรุงเทพฯ
 ก็เป็นอันพับไป เพราะผมต้องอยู่เป็นเพื่อนแม่ คุณแลไร่นาสาโทโรงสี โรงเลื่อยที่พ่อ
 ทำไว้แต่พร้อมกัน ผมก็เรียนกฎหมายด้วยตัวเอง ย่อมมาซื้อตำราและบอกรับคำบรรยาย
 ที่พิมพ์ขายที่ร้านของมหาวิทยาลัย แต่เวลาสอบก็ต้องลงมาสอบที่กรุงเทพฯ รัชนี
 เป็นระยะเวลาว่างระหว่างสงครามโลกครั้งที่สอง ผมโชคดีหน่อย เข้ามาสอบได้เพียง
 สองครั้ง ผ่านปีหนึ่งไปแล้ว พอช่างเข้าปีสอง สงครามก็สงบพอดีเมื่อสงครามสงบ
 นี้แหละครับท่าน ในการเข้ามาสอบครั้งที่สอง ผมไม่ได้พักบ้านเพื่อนของบิดาเสียแล้ว
 เพราะท่านได้ย้ายไปรับราชการต่างจังหวัด แม่จึงสั่งให้ผมไปพักโรงแรมราคาถูก
 ในระหว่างสอบ แต่เพราะผมไม่ยอมพัก อหากประหยัดเงิน และเห็นแก่เพื่อน ผมจึง
 ต้องประสบกับเหตุการณ์สำคัญที่สุดของชีวิต ซึ่งเมื่อเล่าให้ท่านฟังแล้ว บอกตามตรง
 ท่านคงไม่เชื่อ แต่ผมขอยืนยันด้วยเกียรติของผม นายมารุต กสิกรรม ว่าเป็นเรื่อง
 จริง ๆ ที่เกิดขึ้นกับชีวิตผม และผูกพันกันมาจนบัดนี้ ผมจะเล่าละ ไม่ว่าท่านจะเชื่อ

หรือไม่หรือเชื่อครึ่ง ผมก็จะเล่าให้ฟังเพราะผมตั้งใจเสียแล้วว่า จะเปิดเผย
ความลับที่อมพะนามาช้านานนี้เสียที....

(ภคพิศวาส, เล่ม 1 : 3-5)

รพีพรดำเนินเรื่องแบบย้อนเวลาในชีวิตของตัวละครโดยเริ่มจากเหตุการณ์ในวันสอบที่มารุคพบกับประสาธและมนัส ทั้งสองจึงชักชวนมารุคไปพักด้วยกันที่วัดแสงใต้ ปัญหาของเรื่องก็ปรากฏคือเพื่อนทั้งสองตายไปแต่ละคนโดยไม่ทราบสาเหตุ พบเพียงรอยจุดที่ข้อพับแขนทั้งไว้เป็นปริศนา สร้างความสงสัยให้แก่เขาจนกระทั่งได้พบกับดาวซึ่งเป็นผีดิบ ดาวไว้เล่าให้กล่อมมารุคเพราะต้องการคุณเลือกไปให้นาซีใหญ่ซึ่งเป็นหัวหน้าผี แต่เขาไม่หลงกล ดาวเห็นว่ามารุคเป็นคนดีจึงยอมเปิดเผยเรื่องราวที่ตนต้องตกเป็นทาสรับใช้นาซีใหญ่และขอร้องให้เขาช่วยเหลือเธอให้พ้นจากอำนาจชั่วร้าย ปัญหาระหว่างตัวละครกับตัวละครปฏิบัติก็ได้รับการแก้ไขโดยผู้ช่วยตัวละครเอก คือ ลุงอินใช้ไสยศาสตร์ปราบหัวหน้าผีและบริวาร รวมทั้งกระทำพิธีชุบชีวิตดาวให้กลายเป็นคน ปมปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครปรากฏอีกครั้งเป็นปมปัญหาทำนองแม่ผัวกับลูกสะใภ้ ปัญหาการชิงรักหักสวาทกับผู้หญิงอื่น แม่ของมารุคจึงเกลียดดาวจึงบังคับให้เขาแต่งงานกับบุหงา ฝาซบุหงาก็พยายามผูกมัดใจมารุคโดยการทำเสน่ห์ยาแฝดให้เขาหลงใหลจนลืมตัว แต่ในที่สุดลุงอินก็สามารถแก้ไขปัญหาให้คลี่คลายได้ แต่ก็เกิดปมปัญหาของเรื่องขึ้นอีกเมื่อดาวสิ้นอายุขัยจึงล้มป่วยลงโดยไม่ทราบสาเหตุ มีลุงอินเพียงคนเดียวที่รู้เรื่องจึงถอดจิตไปเจรจาต่อรองกับยมบาลจนสำเร็จ

ภคพิศวาส จบลงด้วยความสุขสมหวังของตัวละครเอกตามโครงเรื่องแบบรักพามันและธรรมชนะอธรรม และใช้กลวิธีการปิดเรื่องด้วยผู้เล่าเรื่องสนทนากับผู้อื่นเพื่อสรุปชีวิตของตนเองและเฉลยความจริงว่าผู้เล่าเรื่องเป็นผู้แต่งเรื่องเองด้วย ดังความว่า

อย่างไรก็ตามท่านที่รักเรื่องราวของผม มารุค กลิกรรรม ซึ่งได้เล่าให้ฟัง
มาช้านานและท่านก็เมตตาติดตามมาจนบัดนี้ ก็สมควรแก่เวลาที่จะ "ซาโยนาระ"
กันเสียทีบทลงเอยของผมกับดาวก็ไม่มีอะไรพิสดารมากไปกว่า เรามาอยู่บ้าน
ริมคลองประปาที่ชื่อไว้ เข้าชั้นผมก็ไปทำงานที่สำนักงานตามหน้าที่ เ็นก็กลับบ้าน
ตรงตามเวลา...

ชีวิตผมจะต้องการอะไรอีกเล่า ท่านที่รัก ผมมีแม่ที่ใจดี มีคังไม่แพ้ใคร มีเมียที่สวยงามเหมือนนางฟ้า มีลูกที่น่ารักน่ากอด มีเพื่อนคู่คิดอย่างลุงอิน ผมมั่นใจว่าเพียงพอแล้ว ผมไม่แคร์ไม่สนใจอะไรอีก แม้แต่คำสัญญาของชมพบาลว่าจะเอาตัวดาวกลับไปเมื่อครบห้าปี เพราะผมเชื่อมั่นว่าเมื่อถึงเวลาลุงอินต้องแก้ไขได้อีก

ดังนั้น ผม มารุต กลักรรรม ขอจบเรื่องราวของผมเพียงนี้เพื่อให้ผู้อ่านซึ่งมีโชคและมีเกียรติไม่ยิ่งหย่อนกว่าผมได้เสนอเรื่องราวของเขาบ้าง แต่ใครจะเป็นผู้ที่ถูกเสนอเข้ามารับความเมตตาจากผู้อ่านอีกนั้น ผมไม่มีสิทธิ์บอก นอกจากท่านฟังเอาจากผู้จัดทำหนังสือพิมพ์ฉบับนี้ เขาจะเกริ่นแกลงแจ้งข่าวเอาเองและผมบอกได้อย่างเดียวว่าเรื่องของผมทั้งหมดเป็นเรื่องจริง... แม้แต่ขณะที่ท่านอ่านเรื่องราวของผมอยู่เวลานี้ ผมกับดาวก็มีความสุขอยู่ด้วยกันและพร้อมเสมอที่จะพบกับท่านที่ไม่ยอมเชื่อว่ามีความจริง ลองนัดแนะมาเถอะ ผมจะพาดาวไปพบกับท่านทันที ผมพูดจริง ๆ นะฮะไม่ได้พูดเล่น...

(กฤษศิวาส, เล่ม 2 : 707-708)

อย่างไรก็ดีการเล่าเรื่องแบบที่ศนะบุคคัลที่ 1 นั้นมีข้อจำกัดในการเสนอเรื่อง กล่าวคือ ผู้เล่าเรื่องไม่อาจทราบเหตุการณ์ที่ตนเองไม่อยู่ร่วมสถานการณ์ได้ ดังนั้นรพีพรจึงสลับกลวิธีการเล่าเรื่องเป็นแบบผู้รู้แจ้งบ้าง แต่ทว่าความผิดพลาดยังเกิดขึ้น เช่น ในเรื่อง กฤษศิวาส มารุตแต่งงานแล้วไปอยู่บ้านของบุหงา แต่สามารถเล่าเหตุการณ์ที่บ้านของแม่ได้ดังตัวอย่างต่อไปนี้

แล้วตอนเช้าวันรุ่งขึ้นจรดเย็น ผมไม่อาจผลจากบุหงาได้เลย เชิญท่านฟังคำตอบระหว่างคุณแม่พบกับชายคาบซึ่งแกละมา เชื่อมผมที่บ้านบุหงาเอาเอง เกิดแล้วท่านจะต้องเห็นใจผมจริง ๆ ...

"เฮ้อ ลีนเคราะห์ไปที่ เหมือนชกุกูเขาออกจากอก" คุณแม่ผมอุทานกับชายคาบเช่นนั้น

"เจ้ามารุตแต่งงานไปเสียได้ จันก็เบาอกเบาใจ ต่อไปนี้ไม่ต้องมีอะไรห่วงอีกแล้ว

แต่ เฮ้อ คาบ เมื่อกลางวันแกละไปที่ร้านแม่บุหงาแล้วใช้ไหม"

"ค่ะ ว่าจะไปเอาขนมที่คุณนางสั่งให้แม่ดาวทำไปให้คุณมารุต" ฮายตาตอบ
 "แล้วเป็นไง เห็นเขารักใคร่กลมเกลียวกันต่ออยู่หรือ"
 "วู้ฮ อีฉันเห็นกับตาเจี๊วค่ะ" ฮายตาตอบใส่จริตประกอบคำพูด "คุณมารุตนอนหนุนตัก
 คุณบุหงา ให้คุณบุหงาป้อนนมให้ทาน"

(ภูตพิศवास, เล่ม 2 : 152-153)

ตอนที่มารุตพ้นเส้นที่ฮาแฝดแล้วตัดสินใจกลับมาอยู่กับแม่ แต่สามารถเล่า
 เหตุการณ์ที่เกิดขึ้นที่บ้านของบุหงาได้ ดังตัวอย่างต่อไปนี้

หลังจากผมก้าวออกมาจากร้านของนางส้มลิ้ม แม้ว่าผมจะไม่ได้อยู่ดูเหตุการณ์
 ต่อไป แต่ผมก็พอจะเล่าให้ท่านฟังได้ว่า มีอะไรเกิดขึ้นหลังจากที่ผมออกมาแล้ว...

บุหงาส่งเสียงร้องไห้ดังลั่นเพื่อจะให้ผมชะงักหันไประคับระคอง แต่พอเห็น
 ผมเดินลับหาซอกออกไปจริง ๆ หล่อนก็เป็นลมพับหมดสติตรงนั้นเอง

ไม่ต้องสงสัยว่านางส้มลิ้มจะไม่ตกใจ แกร็บให้ม้วสาว ๆ ชั่วกั้นอุ้มบุหงาขึ้นมา
 วางบนเตียงไม้ที่แกนั่ง เอาหมอนหนุนหัวแล้วเรียกชาลมมาละลากับน้ำร้อน

เมื่อระคองคีรีชะบุหงาให้ยกขึ้นเพื่อคัมฮา พอลืมตาเห็นหน้ามารดา บุหงาก็ถอนสะอื้น
 กระซิบว่า

"กลับมาเปล่าคะ คุณแม่ พี่มารุตกลับมาหรือเปล่า"

(ภูตพิศवास, เล่ม 2 : 310-311)

เมื่อพิจารณาโครงเรื่องของนวนิยายผีแล้ว จะเห็นได้ว่า ไม่แตกต่างจากนวนิยายของ
 รพีพร ในช่วงแรก กล่าวคือ การเสนอเรื่องราวความรักและอุปสรรคของความรัก เป็นความ
 ชัดแย้งระหว่างตัวละครที่ต้องต่อสู้กับตัวละครปฏิปักษ์ และนิยมใช้วิธีการเล่าเรื่องแบบบุรุษที่ 1
 ซึ่งมีอาชีพเป็นนักเขียน จึงดูเหมือนว่า ผู้อ่านได้รับฟังเรื่องราวจากผู้เขียน ซึ่งเป็นผู้ประสบ
 เหตุการณ์นั้น ๆ โดยตรง ทั้งนี้เพื่อสร้างความเป็นกันเองระหว่างผู้เขียนกับผู้อ่านนั่นเอง

2.1.3 ตัวละครของนวนิยายผี

ตัวละครของนวนิยายเป็นตัวละครแบบฉบับ มีบทบาทเป็น ฝายธรรมและอธรรมเพื่อนำไปสู่แนวคิดของเรื่อง ตัวละครฝายธรรมะได้แก่ ตัวละครเอก ฝายชาย ตัวละครเอกฝายหญิง ผู้ช่วยตัวละครเอก ตัวละครฝายอธรรม ได้แก่ ตัวละครฝาย ปฏิปักษ์ ตัวละครดังกล่าวเป็นตัวละครสำคัญที่มีบทบาทต่อการดำเนินเรื่อง ซึ่งรพีพรกำหนด บุคลิกลักษณะและบทบาทดังต่อไปนี้

2.1.3.1 ตัวละครเอกฝายชาย เป็นลูกชายคนโตของ ครอบครัวที่มีฐานะดี แต่กำพร้าพ่อ สำเร็จการศึกษาด้านกฎหมาย ประกอบอาชีพทนายความ เป็นคนดีมีเมตตา กตัญญูแก่เวที่ต่อพ่อแม่และผู้มีพระคุณ ชอบช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ จึงต้องเข้ามา เกี่ยวพันกับเงื่อนงำของตัวละครเอกฝายหญิง ดังเช่น เรื่อง ภูตพิศواس มารุตมีพื้นเพครอบครัว มาจากเกษตรกร แม้ว่าพ่อเปลี่ยนแปลงอาชีพเป็นข้าราชการ แต่ก็ไม่ยอมละทิ้งอาชีพของบรรพบุรุษ เขาจึงต้องช่วยเหลือกิจการของครอบครัวพร้อม ๆ กับเรียนกฎหมายไปด้วย การที่ต้องเข้ามา สอบประจำภาคทำให้มารุตพบความและความมีมนุษยธรรมทำให้เขากลับอาสาช่วยเหลือเธอให้พ้น สภากาชาดรับใช้นายใหญ่และผัดบ ปมปัญหาของเรื่องจึงเกิดขึ้น

2.1.3.2 ตัวละครเอกฝายหญิง นวนิยายผีของรพีพรเป็นเรื่อง รักพามันที่เปลี่ยนแปลงตัวละครเอกฝายหญิงเป็นผี ซึ่งไม่ได้แสดงบุคลิกลักษณะและบทบาทที่น่าเกลียด น่ากลัวหรือน่าขยะแขยงแต่เพียงใด หากแต่เป็นผู้หญิงสาวสวย ดังตัวอย่างตัวละครเอกฝายหญิง ในเรื่อง ภูตพิศواس ที่ถ่ายทอดผ่านความรู้สึกนึกคิดของมารุต ตัวละครเอกฝายชายดังนี้

...ทรวดทรงองค์เภาในเครื่องแต่งกายเรียบ ๆ ชื่นดูแบบเหนือ เสื่อแขนงุด คอกกว้าง สีเข้ม กลมกลืนกับสีฟ้าชิน เธอผู้มาใหม่น่าจะเป็นเด็กสาวที่สวยจับใจ ที่เคี้ยว ที่น่าสังเกตุก็อย่าง สองมือของเธอประคองคนโทดินเคลือบมาด้วยใบหนึ่ง ยิ่งเธอเดินใกล้สระน้ำเข้ามา ผมก็ยิ่งตกตลึงในโคมของเธอ ยิ่งเพ่งออกไปยิ่งรู้สึก เหมือนว่าทั้งวราภของเธอได้ประมวลเอาความแจ่มใสแห่งรัศมีเดือนเข้าไปชุ่มไว้

หากเธอผู้^๕คือดาวตามที่สองหญิงต่างวัยเอ่ยขึ้นแล้ว เธอยอมเป็นดาวที่เด่นกว่า
เพื่อทั้งดวง วัย 21 ปีแห่งความหนุ่มของผมสาบานได้ว่าไม่เคยพบผู้หญิงใดมี
กายอรรณพวิเศษอย่างนี้

(ภคพิศवास, เล่ม 1 : 38)

"เด็กสาวอายุ 18 ปี ร่างบางราวกลีบดอกไม้ บริสุทธิ์ดังหยาดน้ำค้างบนใบไม้อ่อน
เสียงสะอื้นของเธอแต่ละครั้งฟังราวกับจะบีบให้หน้าตาของผมไหลรินออกผสมผสานกับเธอ"

(ภคพิศवास, เล่ม 1 : 66)

หรือเรื่อง มนต์รักนางพราย ภาพของอรุณชฎาที่ทอดผ่านความรู้สึกนึกคิดของนรินทร์
ความว่า

สายตาของผมแล่นตามแสงไฟฉายในมือ เข้าไปเห็นเรือนร่างสาวรุ่นของอรุณชฎา
เต็มตา แม้เธอจะอยู่ในท่าก้มมือป้องทรวงอกเอาไว้ ผมก็ได้เห็นผิวขาวผ่องที่มีเสื้อใน
ผ้าขาวบาง ๆ แนนบอยู่ ผมเห็นตลอดลำคอระหงขาวเช่นเดียวกับแผ่นหลังของเธอ
เห็นแล้วใจผมวิญจนวนอย่างบอกไม่ถูก ความสาวรุ่นบริสุทธิ์ แม้เห็นเพียงบางส่วน
ก็ช่างผ่องดาจับใจเหลือเกิน

(มนต์รักนางพราย : 635-636)

"อรุณชฎาหนึ่งอยู่บนฝาโลงกำลังเอาดอกกราดรีที่คอกหู ร่างสาวรุ่นของเธอหอมห่ม
ไว้ด้วยผ้าถุงดำผืนเดียว กระจมอกอยู่คล้ายจะเตรียมไปอาบน้ำ"

(มนต์รักนางพราย : 757)

ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายผิอังคังเป็นแบบฉบับ

นางเอกที่แสนดี มีคุณสมบัติพิเศษพร้อมตามลักษณะกุลสตรีไทย เช่น เรื่อง ภคพิศवास ดาวเป็น
คนสวย ฉลาด บริสุทธิ์ทั้งทำดีและน้ำใจ เป็นลูกที่มีความกตัญญูต่อพ่อแม่ จึงเสียสละตนเองเป็น
ทาสรับใช้นาซีใหญ่เพื่อให้พ่อแม่ไปผูกไปเกิดแทน ต่อมาเธอต้องการปลีกตัวจากการทำบาปจาก
การดูแลครอบครัวไปให้หัวหน้าผี เธอจึงขอความช่วยเหลือจากมารุต ปมปัญหาเริ่มต้นที่เกิดจาก

ตัวละครเอกฝ่ายหญิงทำให้ดาวตกเป็นทาสน้ำใจของมารุต เธอจึงยอมอดทนทุกสิ่งทุกอย่างโดยเป็นทาสปรนนิบัติเขาและแม่ของเขา ยิ่งกว่านั้นคือการยินดีให้เขาแต่งงานกับผู้หญิงคนอื่นเพื่อทดแทนบุญคุณของแม่ แม้ว่ามารุตแต่งงานแล้ว แต่ดาวก็ยังมีความรักมั่นคงต่อเขา จึงขออยู่รับใช้มารุตและแม่ของเขาต่อไป เพื่อแสดงความกตัญญูทดเวทิตาและความบริสุทธิ์ใจ แต่เมื่อมารุตเลิกกับบุหงา ดาวก็รักษาศีลขี้นแข็งของลูกผู้หญิง ไม่ยอมโอนอ่อนตามใจมารุตเป็นภรรยาของเขาอย่างง่าย ๆ กลับขอเวลาให้เขาหนีห่างจากบุหงาและรอปลูกเรือหนีให้เสร็จก่อน เพราะในอดีตมารุตเคยทำร้ายหัวใจเธอมาครั้งหนึ่ง ดังนั้นการจะหวนกลับมาเป็นคู่ชีวิตกันอีกโดยไม่มีการแต่งงานนั้นจึงเป็นการง่ายเกินไป

แม้ว่าคุณลักษณะเด่นของตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นผู้หญิงตามแบบฉบับแนวพาฝัน แต่รพีพรสร้างตัวละครให้มีสีสันแตกต่างจากตัวละครแบบฉบับทั่วไป โดยกำหนดสภาวะตัวละครเป็นอมมนุษย์ และถูกวางเงื่อนไขว่าจะต้องกลับมาเป็นมนุษย์อีกครั้ง เพื่อนำเข้าสู่โครงเรื่องพาฝันต่อไป บทบาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายผีของรพีพร จึงสะท้อนให้เห็นภาพของผู้หญิงที่ดีในหลากหลายมิติ เมื่ออยู่ในสภาพผิดสะท้อนให้เห็นบทบาทของลูกที่มีความกตัญญูทดเวทิตาและผู้หญิงที่ตกเป็นทาสของอำนาจลึกลับแห่งอวิชชา ความทุกข์ทรมานทั้งทางกายและใจที่ต้องตกเป็นทาสอธรรมทำให้เธอต้องการพ้นทุกข์และหนีบาป เมื่อเกิดเหตุบังเอิญมาพบตัวละครเอกฝ่ายชายซึ่งเป็นคนดีมีเมตตา เธอจึงได้รับความช่วยเหลือให้พ้นทุกข์ เมื่ออยู่ในสภาพมนุษย์ สะท้อนให้เห็นบทบาทของคนรัก ภรรยา และลูกสะใภ้ที่ดี เป็นแม่ศรีเรือนเชื่อฟังคำแนะนำของคนรักเพื่อเอาชนะใจว่าที่แม่สามีด้วยความดีและต่อสู้กับความอิจฉาริษยาของตัวละครฝ่ายปฏิบัติที่เป็นคู่แข่งและว่าที่ภรรยาของตัวละครเอกฝ่ายชายด้วยความใจเย็น เข้มแข็งและอดทน ในด้านหนึ่งบทบาทของตัวละครเอกฝ่ายหญิงยังคงคุณลักษณะของผู้หญิงในสังคมเก่าที่อยู่ในสภาพเสียเปรียบ หรือคือโอกาสที่จะตัดสินใจเลือกทางเดินของชีวิตด้วยตนเอง ชีวิตจึงมักถูกสถานการณ์บังคับให้เป็นไป ดังเช่น ดาว ใน ภูตพิศวาส ที่ต้องยอมเป็นทาสรับใช้หัวหน้าผี ต่อมาเป็นทาสของคนรักและแม่ของสามี แต่อีกด้านหนึ่งก็สะท้อนให้เห็นบทบาทของผู้หญิงที่ไม่ยอมอยู่ใต้อำนาจของผู้ชาย และไม่ยอมเป็นผู้ถูกกระทำแต่ฝ่ายเดียว ดาวจึงตอบโต้มารุตในฐานะที่เธอเคยถูกกระทำทารุณมาก่อนด้วยการตระหนักรู้ว่าไม่ยอมให้มารุตครอบครองตัวเธอโดยไม่ยินยอมแต่งงานรับรองความเป็นสามีภรรยา แม้ว่าเธอพันพันชะ

จากอดีตภรรยาแล้วก็ตาม ทั้ง ๆ ที่ดาวก็เคยเป็นภรรยาของมารุตมาแล้วครั้งหนึ่ง ทั้งนี้เพื่อแสดงให้เขาเห็นว่า เขามีใช้ผู้หญิงใจง่ายและไม่สนับสนุนให้ชายมีภรรยามากกว่า 1 คน ดังที่เขากล่าวขึ้นแจ้งเหตุผลกับมารุตว่า

"พี่มารุตคะ" ดาวเห็นผมยังนั่งซึ้งอยู่จึงทำลายความเงิบซึ้งอีก "พี่รู้ไว้เถิดคะ ความรู้สึกที่เกิดขึ้นกับพี่เมื่อรู้ว่าดาวไปเที่ยวกับคนวิชฌิมันเป็นความรู้สึกอย่างเดียวกับที่ดาวเคยรู้สึกมาแล้วเมื่อพี่ละจากดาวไปสู่อ้อมแขนของบุหงา แต่ดาวเป็นผู้หญิงได้แต่เก็บเอาไว้ในใจ ไม่กล้าแสดงออก แต่พี่เป็นผู้ชายแสดงออกได้ไว้อ่านใจได้ พี่คิดว่าใครจะซอกซอกกว่ากัน ฝ่ายที่เก็บเอาไว้หรือฝ่ายที่แสดงออก คนเราเขาว่ามีอะไรระบายออกเสียบ้าง ที่หนักมันก็เบาบางลง แต่ดาวระบายไม่ได้..."

"ดาวอยากขอร้องพี่เสียเดี๋ยวนี้ ต่อหน้าคุณแม่ ก่อนที่เราจะร่วมทุกข์ร่วมสุขกัน เป็นพ่อแม่ของเด็กที่จะเกิดมาในวันข้างหน้า ดาวขอให้เลิกเป็นคนเห็นแก่ตัวเสียที แล้วหันมาคิดถึงหัวใจคนอื่นเสียบ้าง โดยเฉพาะหัวใจของผู้หญิงที่ชื่อดาว ซึ่งมันมีหัวใจเป็นมนุษย์มาตั้งแต่ยังเป็นฟีดิบ ความสุขในชีวิตร่วมของเราจะได้มีได้อย่างสมบูรณ์ มิฉะนั้นแล้ว เราอยู่กันต่อไปรังแต่จะขาดความสุขด้วยกันทั้งสองฝ่าย"

(กฤษณิศวาส, เล่ม 2 : 451-452)

หรือคำพูดของดาวกับแม่ของมารุต ความว่า

"เพียงแต่คุณแม่ก็นึกเสียว่าดาวเป็นลูกสาวคุณแม่แท้ ๆ พี่มารุตเป็นเขย แล้วคุณแม่จะรู้สึกเองว่าเป็นการสมควร หรือไม่ที่คุณแม่จะสนับสนุนให้ผู้ชายที่เคยทำลายเศษทารุณมากับลูกครึ่งหนึ่ง จะหวนกลับมาครอบครองอีกโดยไม่มีการตกแต่งเป็นพิธีรีตองหรือคำมั่นสัญญาอันใหม่อันเป็นหลักประกันที่แน่นอน"

(กฤษณิศวาส : 457-458)

จากตัวอย่างข้างต้นจะเห็นว่าตัวละครเอกฝ่ายหญิง
 ในนวนิยายผีของรพีพรเป็นตัวละครแบบฉบับที่มีหลายลักษณะ ในตอนที่ดาวหอมอยู่ในฐานะ
 ผู้เสียชีวิตเปรียบในครอบครัวของมารุตเพราะเธอเป็นแค่คนอาศัยที่ต้องตอบแทนน้ำใจของมารุตและ
 ความเมตตาของแม่ของมารุต แต่เมื่อเธอเปลี่ยนฐานะมาเป็นภรรยาและลูกสะใภ้ในครอบครัวนี้
 เธอจึงเรียกร้องสิทธิตามกฎหมายและประเพณี คือ ทะเบียนสมรสและเรือนหอเพื่อเป็นหลัก
 ประกันของชีวิต ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในนวนิยายผีของรพีพรได้สะท้อนให้เห็นทัศนะเชิงบวกของ
 รพีพรที่มีต่อผู้หญิง คือ สกย่องสตรี รพีพรจึงสร้างตัวละครเอกฝ่ายหญิงให้คงลักษณะกุลสตรีไทย
 ตามแบบฉบับ ชำนาญงานบ้านงานเรือน ในขณะที่ตัวเธอก็ต้องเป็นกุลสตรีสมัยใหม่ที่สำนึกใน
 คุณค่าของตนเอง ตัวละครจึงเรียกร้องสิทธิอันชอบธรรมที่พึงได้รับจากฝ่ายชาย

2.1.3.3 ตัวละครผู้ช่วยตัวละครเอก ตัวละครประเภทนี้เป็น
 ตัวละครสำคัญ มีบทบาทเป็นผู้ช่วยตัวละครเอกฝ่ายชายและฝ่ายหญิงโดยใช้ไสยศาสตร์เพื่อแก้ไข
 ปมปัญหาของเรื่องและเป็นคู่คิดของตัวละครเอก หากไม่มีตัวละครประเภทนี้เรื่องก็ไม่สามารถ
 ดำเนินต่อไปได้ เช่น เรื่อง ภูตพิศวาส ลุงอิน เป็นสัปเหร่อที่วัดแสงใต้ มีวิชาอาคมเก่งกล้า
 เป็นที่เกรงกลัวของบรรดาผีทั้งหลาย ลุงอินเป็นผู้รู้เรื่องราวเกี่ยวกับผีนาสใหญ่และบิรवारผี
 รวมทั้งผีดิบขาว เมื่อมารุตขอคำปรึกษาว่าจะช่วยเหลือดาวอย่างไร ลุงอินจึงเป็นผู้ช่วยขุดศพ
 ดาวและนำกลับไปฝังที่บ้านของมารุตเพื่อทำพิธีชุบชีวิต ช่วยปราบผีอันตรายโดยใช้วาสนุเสก
 ทำลายอำนาจชั่วร้ายและทำพิธีชุบชีวิตผีดิบให้กลายเป็นคน หลังจากนั้นเขาเป็นผู้ช่วยแก้ไข
 สถานการณ์คับขันต่าง ๆ ให้แก่ตัวละครเอก เช่น แก้มนต์เสน่ห์ยามแฝดที่บุหงาทำให้มารุต
 ถอลจิตไปนรกเพื่อเจรจาต่อรองขอสีดาสุขัยของดาว ตลอดจนช่วยประสานความเข้าใจ
 ระหว่างตัวละครเอก หรือเรื่อง มนต์รักนางพราย ลุงสุก เป็นฮางจิ้งจิกหลวงปู่คงที่รู้วิชา
 ชุบชีวิต เมื่อนรินทร์ติดตามหาหลวงปู่คงก็บังเอิญมาพบลุงสุก ลุงสุกจึงนำไปหาพระและอินดี
 ร์รับถ่ายทอดวิชาชุบชีวิตแทน หลังจากนั้นก็เป็นผู้ช่วยคดีวิชีการนำศพอรนุชออกมาจากแหเพื่อ
 นำมาประกอบพิธีกรรมทางไสยศาสตร์

นอกจากการสร้างตัวละครผู้ช่วยตัวละครเอกเพื่อ
 ช่วยดำเนินเรื่องแล้ว ยังช่วยสนับสนุนแนวคิดของเรื่องอีกด้วย จะเห็นว่าการใช้ไสยศาสตร์

ของตัวละครก็เพื่อช่วยเหลือเพื่อนมนุษย์ที่เดือดร้อนเท่านั้นโดยไม่ได้รับค่าตอบแทนใด ๆ ดังที่
 ลุงอินในเรื่อง กุดพิศาจ อธิบายให้มารุตเข้าใจถึงวิถีใช้ไสยศาสตร์ในทางที่ถูกต้อง ความว่า

"..ถ้าลุงรู้ว่าความซนของลุงสามารถปราบผีดิบผีสุกได้แล้ว ทำไมลุงไม่ปราบเสีย
 ให้หมดละ ประชาชนคนแถวนี้จะได้นอนตาหลับ ไม่ต้องมานอนตาหกตาอย่างประหลาด
 หรือนั่นสื่ออีก"

ผมเห็นลุงอินถอนใจสาวขณะเอาผ้ายันต์ผืนเก่าเช็ดเลือดปลายเขาควางขึงของแก
 อย่างระมัดระวังแล้วชี้แจงให้ผมฟังว่า

"มารุต หลานยังเข้าใจอะไรผิด ๆ อยู่มาก เครื่องรางของขลังหรือของศักดิ์สิทธิ์
 ประดามีในโลกมนุษย์เราเนี่ย เขามีไว้สำหรับป้องกัน ไม่ใช่สำหรับใช้ไปรังแกคนอื่น
 โดยตัวยังไม่เดือดร้อน ไม่ว่าจะกับคนหรือผี พวกไอ้เสือที่ปล้นเขากิน ถูกยิงตายทั้ง ๆ ที่
 พระห้อยคอเต็ม นั่นเพราะอะไร เพราะเอาของดีของขลังไปใช้ผิดทาง พระท่านก็
 ค้มครองให้ไม่ได้ ลุงก็เหมือนกัน มีความซนสามตัว ซึ้ง ดินเหนียว ทองแดง ฤกษ์เดช
 สูงกว่ากันตามลำดับ เมื่อกี้ถ้าไอ้ใหญ่เจอดินเหนียว หรือทองแดงมันก็จอดไปนานแล้ว
 ลุงก็มีไว้เพื่อป้องกันตัวลุงกับหลานเท่านั้น จะใช้มันผิดหน้าที่ไม่ได้..."

(กุดพิศาจ, เล่ม 1 : 233-234)

หรือการใช้วิถีปฏิบัติธรรมของตัวละครผู้ช่วย
 ตัวละครเอกเพื่อชู้ชีวิตผิบบิให้คืนชีพ ก็เพื่อสนับสนุนแนวคิดของเรื่องคือ การดำเนินชีวิต
 ด้วยการใช้คุณธรรมและความเสียสละ

2.1.3.4 ตัวละครฝ่ายปฏิบัติ นวนิยายผีของรพีพรเป็นเรื่อง
 แนวพาฝันผสมผสานเรื่องลึกลับมหัศจรรย์ โคร่งเรื่องเป็นเรื่องราวความรักของหนุ่มสาวที่มีอุปสรรค
 เรื่องจึงไม่เน้นความน่าสะพรึงกลัว หรือสยองของตัวละคร เพื่อสร้างความตื่นเต้นระทึกใจ
 แก่ผู้อ่าน อาจมีบทบาทของผีร้ายปรากฏบ้างในโครงเรื่องตอนต้นที่ตัวละครเอกฝ่ายหญิงยังเป็นผี
 และตัวละครฝ่ายปฏิบัติที่เป็นผีตามรังควานฝ่ายตัวละครเอกบ้างเป็นครั้งคราว แต่ก็ถูกผู้ช่วย
 ตัวละครเอกปราบได้ทุกครั้งจนกระทั่งหมดอำนาจ บทบาทของผีร้ายจึงมิได้แสดงความเหี้ยมโหดหรือ
 ตามหลอกหลอนหรือตามฆ่าผู้คนดังเช่นตัวละครผีในนวนิยายผีทั่วไป อาทิ แม่นาคพระโขนง กระสือ

ปอบผีฟ้า เป็นต้น ทุกครั้งที่ตัวละครฝ่ายปฏิบัติปรากฏในเรื่องจึงเป็นภาพความอัปยศธรรมดา ๆ และมักมีลักษณะคล้าย ๆ กัน ดังตัวอย่างภาพนางแสร้ บรเวียรของนายใหญ่ในสภาพปกติที่ถ่ายทอดผ่านสายตาของมารุต ความว่า

ผมเพิ่งมองท่าเดินของนางแสร้แล้ว ใจสลดห่อเหี่ยว หน้าตาของนางแสร้ก็พอ
 คุ้ได้ทรอก แต่กินหมากปากเปรอะ ออกใหญ่ สะโพกกว้าง เวลาเดินช่างกวัดไกว
 รับจิ้งหะกันทั้งส่วนบนและส่วนล่างเหมาะสมกับลักษณะคนคลบแคลง เล่นจรีตเหมาะ
 แล้วที่ผิวสามสี่คนจะหนีไปอยู่กับเมียน้อยหมด

(กุตพิศวาส, เล่ม 1 : 71)

เมื่อนางแสร้กลายร่างแล้ว ภาพที่ปรากฏแก่สายตาของมารุต คือ

ผมได้เห็นภาพเปลือยเฉพาะก่อนบนของนางแสร้เต็มตาซึ่งปล่อยให้โทองเทง
 แสนทุเรศตาอยู่ครู่หนึ่ง ร่างนางแสร้ก็ลอยสูงให้เห็นคับโตได้พุงห้อยขีวเขี้ยวรุง
 ยิ่งกว่านั้น เฉพาะดวงหน้าที่มีตาเหลือกโปนกลนเหมือนกระบอกไฟฉาย ยังแยกเขี้ยว
 แลปลิ้นปลิ้นตา ช่างน่าสะพรึงกลัวพิลึก...

(กุตพิศวาส, เล่ม 1 : 443)

ภาพผีนายใหญ่ที่ปรากฏคือ

... หน้าตาเรื่อนร่างคล้ายลิงมากกว่าคน เพราะมีขนตามหน้าตา ขนบน
 ปากก็มีเขี้ยวแหลมโผล่ออกมา ผมชูงกระเชิง นัยน์ตาเหมือนดวงไฟวาววามอยู่
 ในกระบอกตา แต่ที่น่าทุเรศก็คือ ค้างลงมาจากทรวงอกก็เต็มด้วยขนของมัน ผม
 ได้เห็นคับโตได้พุงห้อยรื่องแรงน่าเกลียดน่าชยะของอะไรเช่นนั้น...

(กุตพิศวาส : 659)

นวนิยายผีทั่วไป มักใช้ความเชื่อเรื่องผีและ
 ไสยศาสตร์เป็นแกนกลางในการดำเนินเรื่อง " เป็นเรื่องเกี่ยวกับความลึกลับของกุตผีปีศาจ

และวิญญานซึ่งเป็นเรื่องที่สยองขวัญน่าสะพรึงกลัว" (สุพรรณิ วราทร, 2516) แต่นวนิยายผู้
ของรพีพรอาศัยความเชื่อเรื่องดังกล่าวเพื่อปรุงแต่งเนื้อเรื่อง ส่วนหนึ่งให้เกิดความต่างรส
ต่างอารมณ์จากสูตรสำเร็จของนวนิยายรักและนวนิยายผีทั่วไป เป็นเรื่องผสมผสานระหว่าง
เรื่องรักกับเรื่องผีเพื่อสื่อแนวคิดเกี่ยวกับความเชื่อเรื่องกรรมและการทำความดี เพื่อสร้าง
ความแตกต่างจากนักเขียนคนอื่นด้วยทั้งทำนองการเขียนนวนิยายที่อ่านสนุก

2.2 นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ : ลูกทาส ขุนศึกมหาราช วีรสตรีจากโคมเขี้ยว

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง พ.ศ.2505-2516 เท่าที่
สำรวจพบมีจำนวน 3 เรื่อง ได้แก่ ลูกทาส (2507) ขุนศึกมหาราช (2509) และ
วีรสตรีจากโคมเขี้ยว (2509)

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง พ.ศ.2490-2500 ไม่เน้น
การนำเสนอเหตุการณ์และบุคคลในประวัติศาสตร์เป็นเนื้อหาหลัก เหตุการณ์ประวัติศาสตร์ปรากฏ
เป็นฉากภูมิหลังของตัวละครเอกฝ่ายชายและประกอบเนื้อเรื่องบางตอนเท่านั้น ส่วนบุคคลใน
ประวัติศาสตร์ก็เป็นเพียงบุคคลที่ 3 ที่ถูกกล่าวอ้างถึงมากกว่าจะมีบทบาทเด่นชัด

ในช่วง พ.ศ.2505-2516 รพีพรพัฒนาเนื้อหาของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์
ให้มามีมิติประวัติศาสตร์มากขึ้นโดยเน้นการนำเสนอข้อมูลทั้งด้านเหตุการณ์และบุคคล เห็นได้จาก
การดำเนินเรื่องใช้เหตุการณ์ประวัติศาสตร์เป็นแกนกลางและตัวละครกลุ่มหนึ่งสร้างจากบุคคล
ประวัติศาสตร์ รวมทั้งกลวิธีการเขียนที่เลียนแบบมาจากพงศาวดาร โดยการบรรยายเรื่องราว
ทั้งหมดตามลำดับเหตุการณ์ที่เกิดขึ้น ก่อน-หลัง มี วัน เดือน ปี หรือ ศักราชกำกับ และไม่แยก
เนื้อความที่เป็นบทบรรยายหรือพรรณนาและบทสนทนาของตัวละครออกจากกันดังเช่นนวนิยายทั่วไป
ที่สำคัญเนื้อหาของนวนิยายเป็นภาพสะท้อนประวัติศาสตร์สังคม แต่ละยุคสมัย ซึ่งผ่านการค้นคว้าข้อมูล
หลักฐานข้อมูลและการตีความของรพีพรมาแล้วเพื่อสื่อแนวคิดเกี่ยวกับสังคมและการเมืองสมัยอดีต
ในขณะที่ตัวรพีพรก็ได้สร้างจินตนาการย้อนประวัติศาสตร์เป็นเรื่องราวสมมติเพื่อสะท้อนความคิด
และจิตสำนึกร่วมสมัยทั้งต่อสังคมอดีตและปัจจุบัน นวนิยายอิงประวัติศาสตร์จึงเป็นนวนิยายอีก

ลักษณะหนึ่งของรพีพรที่อาศัยจากเหตุการณ์ในอดีตเพื่อหลีกเลี่ยงการเสนอเนื้อหาเกี่ยวกับชีวิต และสังคมในปัจจุบันดังเช่นเรื่อง ลูกทาส เสนอเนื้อหาเรื่องการเลิกทาส ซึ่งผ่านการค้นคว้า ข้อมูลมาอย่างละเอียด จากเอกสารประวัติศาสตร์ เช่น กฎหมายเลิกทาสฉบับสมบูรณ์ คือ "พระราชบัญญัติทาส ร.ศ.124 (พ.ศ.2448)" บันทึกโดยขุนหลวงไกรสิทธิ์ ซึ่งเป็น "เคลิกออฟแคนซิด" ในรัชกาลที่ 5 "ประกาศระเซียรอาชุลูกทาสลูกไทย" "พระราชบัญญัติ พักติระเซียรอาชุลูกทาสลูกไทย" เอกสาร "ว่าด้วยเรื่องทาสและระเซียรอาช" (สุจิตร์ ละครเวทีเกิดพระเกียรติ เรื่อง "ลูกทาส") ดังที่รพีพรอ้างไว้ในบทนำเรื่องที่เรียกว่า "อนุสนธิ"

เรื่อง ขุนศึกมหาราช เนื้อเรื่องเสนอเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ 3 รัชกาล ตั้งแต่ปลายรัชสมัย สมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมเด็จพระเพทราชา จนถึง สมเด็จพระสรรเพชญ์ ที่ 8 (ขุนหลวงสรศักดิ์) ขุนครองราชย์เพื่อสะท้อนให้เห็นความแตกแยกในหมู่ชนชั้นผู้ปกครองทั้งใน ราชตระกูลและขุนนางที่ต้องการเป็นใหญ่ในแผ่นดิน เหตุการณ์ที่ปะทุขึ้นนั้นมีผลต่อเนื่องทำให้ กรุงศรีอยุธยาเสียดราชธานีในภายหลัง ดังที่สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพ ขุนวิจิตรมาตรา กรมหมื่นพิทยาลงกรณ์ (น.ม.ส.) และพระองค์เจ้าจุลจักรพงษ์เห็นพ้องต้องกันว่า การแย่งชิงความเป็นใหญ่ในราชวงศ์บ้านพลูหลวงทำให้ไทยอ่อนแอลงมาก และ ม.จ.ทองทิพย์ ทรงสรุปว่ากรุงศรีอยุธยาเสื่อมเพราะราชตระกูลไม่ไว้ใจกันมาตั้งแต่พระนารายณ์เรือสมมา แม้แต่ พ่อก็ไม่ไว้ใจลูก นี่เป็นเหตุแห่งหายนะของกรุงศรีอยุธยา (อ้างถึงใน ว.วินิจฉุล, 2537 : 83-84)

2.2.1 แนวคิดของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

แนวคิดที่ปรากฏในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2505-2512 มีแนวคิดดังนี้

2.2.1.1 อุดมคติของชีวิต คือการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ รพีพรชี้ให้เห็นว่ามนุษย์เกิดมาด้วยความเสมอภาคกัน ทุกคนจึงควรมีความสำนึกในความ เป็นมนุษย์เท่าเทียมกันและเคารพสิทธิในความเป็นมนุษย์ของผู้อื่น ในขณะที่ได้ชาก็ไม่ควรยอม ให้ผู้อื่นดูหมิ่นเหยียดหยามหรือกระทำต่อเราอย่างขาดความเคารพ นวนิยายจึงเสนอแนวคิด

เกี่ยวกับอุดมคติของชีวิต คือ การต่อสู้ชีวิตเพื่อพิชิตศักดิ์ศรีของมนุษย์ที่ไม่ยอมถูกกดขี่ข่มเหง หรือยอมอยู่ใต้อำนาจบังคับของผู้อื่น

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง

พ.ศ.2505-2512 เสนอแนวคิดดังกล่าวผ่านตัวละคร 3 ประเภท ได้แก่ อุดมคติของทาส อุดมคติของทหารและอุดมคติของโสเภณี ดังต่อไปนี้

เรื่อง ลูกทาส แก้ว ต่อบทสนทนาด้วยความอดทนและความทะเยอทะยาน ไม่ยอมจำนนต่อชะตากรรมของชีวิตที่มีชาติกำเนิดเป็นชนชั้นทาสเพื่อต้องการเปลี่ยนแปลงชนชั้นทางสังคมของตนเองจนสำเร็จทั้งด้านชีวิตและความรัก

เรื่อง ชนศึกมหาราช เสนออุดมคติของชีวิตทหาร คือการพลีชีพเพื่อชาติ ชงเป็นทหารที่เสียสละและจงรักภักดีต่อแผ่นดินตั้งแต่สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราชจนถึงสมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 เขาปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถด้วยความสำนึกในหน้าที่ที่มีต่อแผ่นดิน ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินรัชกาลใด ชงก็ยังเป็นทหารที่ทำหน้าที่เพื่อชาติ มิใช่ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้มีอำนาจในแผ่นดิน

เรื่อง วีรสตรีจากโคมเขี้ยว เสนอแนวคิดเกี่ยวกับศักดิ์ศรีของลูกผู้หญิง คือ การพึ่งพาตนเองได้ ไชจินกวา เป็นหญิงโสเภณีที่มีเกียรติ รักศักดิ์ศรีของตนเอง จึงไม่ยอมรับความอุปการะจากชายอื่นหลังจากหงเกินตาย เพราะนางไม่เชื่อว่าจะมีผู้ชายคนใดเมตตานางเหมือนกับสามีคนแรก ด้วยเหตุนี้เมื่อสามีตาย และเธอถูกน้องชายของสามีโกงมรดก เธอจึงสิ้นเนื้อประดาตัว ความอัปยศของชีวิตทำให้ไชจินกวาหันเหชีวิตจากสาวในสังคมชั้นสูงมาเป็นโสเภณี

เรื่อง วีรสตรีจากโคมเขี้ยว เป็นจุดเริ่มต้นของนวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรีของรพีพร ซึ่งนำเสนอเรื่องราวชีวิตของวีรสตรีชาวจีนคนหนึ่งที่เคยช่วยชาติจีนให้พ้นจากความหายนะเมื่อคราวเกิดสงครามกลางเมืองระหว่างคนจีนกับคนต่างด้าว แต่ประวัติศาสตร์จีนไม่เคยยกย่อง เพราะเหตุผลเดียวคือนางเป็นโสเภณี

รพีพรเห็นความไม่ชอบธรรมที่เกิดขึ้นกับไซจินกา จึงหยิบยกเอาชีวิตอ่าวของผู้หญิงโสเภณีที่ถูกสังคมประณามว่าเป็นภาคเดนของสังคม ไร่เกียรติ และคุณค่ามาเขียนเพื่อเสนอทัศนคติเกี่ยวกับการประเมินคุณค่าของคนด้วยมาตรฐานศีลธรรมหรือ ค่านิยมของส่วนรวมว่าเป็นชีวิตที่น่ายกย่องในด้านการต่อสู้ชีวิตและการพึ่งพาตนเองดังข้อความ ตอนหนึ่งในเรื่องว่า

หญิงโสเภณีเป็น "คน" เหมือนเราท่าน เขามีชีวิต มีจิตใจ มีความสำนึก
ทุกประการเหมือนเรา เขาแตกต่างกับเราเพียงอย่างเดียว คือการดำเนินชีวิต
แต่เขายังมีสิทธิรักชาติ มีสิทธิเสียสละและมีสิทธิประกอบกรรมดีเหมือน "คน"
อื่น ๆ เขาทิ้งหลายไม่เคยเต็มใจหรือภูมิใจในสภาพชีวิตของเขา แต่เขาไม่อาจ
เหลียวหาผู้ช่วยเหลือเขาได้ เขาก็ต้องช่วยตัวเอง

(วิจารณ์จากโคมเช็ว : 463)

2.2.2 โครงเรื่องของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์

นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2505-2512 อาศัยเหตุการณ์ประวัติศาสตร์เป็นโครงเรื่องสำคัญ ดังตัวอย่างเรื่อง ลูกทาส เสนอเหตุการณ์ ทางสังคมในสมัยรัชกาลที่ 5 เมื่อพระบาทสมเด็จพระจุลจอมเกล้าเจ้าอยู่หัวทรงมีพระราชประสงค์ เลิกทาส ทำให้ชนนางมีความคิดเห็นแบ่งแยกออกเป็น 2 ฝ่ายคือ ฝ่ายหนึ่งเห็นด้วยกับอีกฝ่ายหนึ่ง ไม่เห็นด้วย รพีพรได้นำปรากฏการณ์ของสังคมดังกล่าวมานำเสนอโดยการเปิดเรื่องด้วยเหตุการณ์ ที่บ้านของพระยาไชยากรซึ่งเป็นชนนางที่มีความคิดเก่า ไม่เห็นด้วยกับพระราชประสงค์จึงปิดงำ ความในพระราชบัญญัติเลิกทาส ร.ศ. 117 ไม่ให้ทาสในเรือนรู้เป็นเวลา 10 ปีจนกระทั่งนางกิ่งซึ่งเป็นทาสที่พอรู้หนังสือบังเอิญพบเอกสารฉบับนั้นจึงนำความไปเล่าสู่ทาสอื่นฟัง แต่พระยาไชยากรกลับปดว่าเป็นเรื่องเท็จและห้ามทาสในเรือนสืบหาความเรื่องนี้ อีกโดยเฉพาะการติดต่อกับเรือนแพของพระนิตยธรรมลือชา ซึ่งเป็นชนนางนักเรีสนกกฎหมายจาก ต่างประเทศและสนับสนุนการปลดทาสเป็นไท

เรื่อง ขุนศึกมหาราช รพีพรเสนอเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยา 3 รัชกาล คือ สมัยสมเด็จพระนารายณ์มหาราช สมัยสมเด็จพระเพทราชาและสมัยสมเด็จพระสรรเพชญ์ที่ 8 ที่เกิดสามัคคีเภทในหมู่ชนชั้นปกครอง โครงเรื่องของขุนศึกมหาราช ประกอบด้วยโครงเรื่องประวัติศาสตร์ในช่วงดังกล่าวตามพระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยาส่วนกับโครงเรื่องสมมติของรพีพร คือ ชีวิตของตัวละครเอกซึ่งเป็นผู้จงรักภักดีต่อแผ่นดิน เมื่อผู้มีอำนาจทางการเมืองปกครองแบ่งเป็นฝ่าย ๆ ทำให้ผู้ที่อยู่ได้อำนาจบังคับบัญชาแตกแยกกันด้วย ดังเช่นขุนโจรพี่น้องซึ่งเคยเป็นเพื่อนร่วมน้ำสาบานกับขง ตัวละครเอกฝ่ายชายได้เข้าพบกับฝ่ายสมเด็จพระเพทราชาซึ่งเป็นผู้สำเร็จราชการแทนพระองค์ แต่ขงยังจงรักภักดีต่อองค์สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเนื่องด้วยหน้าที่ของทหารที่จงรักภักดีต่อราชของตนเองจึงเป็นเหตุให้เพื่อนกลายเป็นศัตรูกัน เพราะต่างฝ่ายต่างหวาดระแวงกัน ปมปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครจึงเริ่มเกิดขึ้น

เรื่อง วีรสตรีจากโคมเขี้ยว รพีพรหยิบยกเอาชีวิตอันยาวของโสเภณีคนหนึ่งชื่อ ไชยจินกวา ซึ่งเป็นวีรสตรีชาวจีนที่เคยช่วยชาติให้พ้นภัยพิบัติจากสงครามกลางเมืองระหว่างคนจีนกับคนต่างด้าวมานำเสนอ โครงเรื่องของ วีรสตรีจากโคมเขี้ยว เกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์จีนเพราะรพีพรเขียนเรื่องขึ้นจากแรงบันดาลใจจากอุดมคติของประวัติศาสตร์ที่ไม่บันทึกวีรกรรมของสตรีคนหนึ่งที่ด้วยเหตุผลเดียว คือ นางเป็นโสเภณี ดังที่รพีพรกล่าวไว้ในบท "เกริ่นกล่าว" ว่า

เมื่อเอชชื่อ "ไชยจินกวา" คนหัวเก่าพากันถือนางคือ กูตราชที่อุบัติขึ้นท่าลาชบ้านเมืองเป็นค่ากล่าวที่แพร่สะพัดไปในหมู่ชนทุกชั้น เพราะยุคสมัยนั้นเป็นยุคที่ค่าพึงเพศเก่า ๆ ไม่ว่าจะดีหรือไม่ ถูกหรือผิดฝังหัวคนจีนอยู่อย่างแนบแน่น แต่บัดนี้ ท่ามกลางหมู่นักศึกษาปัญญาชนได้พากันยอมรับ และยกย่องหญิงโสเภณีผู้นี้เป็นสำคัญอันยิ่งใหญ่คนหนึ่ง...

(วีรสตรีจากโคมเขี้ยว : 4)

โครงเรื่องของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ทั้ง 3 เรื่องเสนอการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ ดังต่อไปนี้ เรื่อง ลูกทาส รพีพรเสนอเรื่องราวการต่อสู้ของชนชั้นทาสที่ถูกเหยียดหยามว่าเป็นชนชั้นต่ำในสังคมศักดินากับชนชั้นนายทาสที่ถูกกว่า ทาสไม่ใช่

คน ปัญหาความขัดแย้งในเรื่องจึงมี 2 ลักษณะคือ ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครหลายฝ่าย เริ่มจากการเปิดเรื่องด้วยความขัดแย้งระหว่างนายทาสกับนายทาสคือ พระยาไชยากรขุนนางหัวเก่ากับพระนิติธรรมลือชา ขุนนางหัวนอกที่มีทัศนคติเกี่ยวกับการเลิกทาสต่างกัน จึงปฏิบัติต่อทาสในเรือนคนต่างกันด้วย ความขัดแย้งทางความคิดของนายทาสด้วยกันบานปลายกลายเป็นความขัดแย้งระหว่างนายทาสกับนายทาส และทาสกับทาสด้วยกัน เพราะพระยาไชยากรสั่งห้ามติดต่อ เรือนแพของพระนิติธรรมลือชา แต่แก้วกลับละเมิดคำสั่ง นายทาสจึงไม่พอใจและสั่งให้ทาสอื่นคอยจับผิดแก้วเป็นเหตุให้ทาสด้วยกันแตกความสามัคคี นอกจากนี้ยังมีสาเหตุปัญหาความรักที่เกิดจากตัวละครเอกแต่ละฝ่ายต่างมีหลายคนหมายปอง ปมปัญหาของเรื่องจึงซับซ้อน มีทั้งปัญหาชีวิต ปัญหาความรักต่างฐานะและรักซ้อนที่เกี่ยวพันกันเป็นทอด ๆ

อีกลักษณะหนึ่งคือ ความขัดแย้งภายในตัวละคร แก้วเป็นพระเอกประเภทวีรบุรุษ นักสู้ชีวิต มีคุณลักษณะเด่น คือรูปร่างหน้าตาดี คารมคมคาย เป็นเสน่ห์ที่แก่เพศตรงข้าม เป็นผู้ที่มีปัญหาเจตสิกฉลาด ใฝ่รู้ เข้มแข็ง อดทน รักความถูกต้องและเป็นธรรม แต่อาภัพเรื่องชาติกำเนิด ปมด้อยในชีวิตจึงผลักดันให้แก้วมีความทะเยอทะยาน ใฝ่สูง ปราารถนาจะเป็นไทและมีเกียรติในสังคม

เมื่อความขัดแย้งทั้ง 2 ลักษณะผนวกกันเข้าจึงส่งผลให้โครงเรื่องมีความขัดแย้งกันอย่างรุนแรงตลอดเรื่อง ทำให้ตัวละครเอกฝ่ายชายต้องต่อสู้ทั้งอิทธิพลภายนอกและภายในอย่างสาหัสเพื่อคนเดียว กลวิธีการสร้างโครงเรื่อง เช่นนี้ก็เพื่อสนับสนุนแนวคิดเกี่ยวกับความเป็นคนให้เด่นชัดยิ่งขึ้น

กลวิธีการเล่าประวัติศาสตร์ของ ลูกทาส คือการเสนอเรื่องราวชีวิตและความรักระหว่างหนุ่มสาวต่างฐานันดรศักดิ์ต่อสู้เอาชนะอุปสรรคจนสุขสมหวังโดยอาศัยฉากอดีตเป็นแกนกลางในการดำเนินเรื่อง เพื่อสะท้อนแนวคิดเกี่ยวกับชีวิตและสังคม

เรื่อง ขุนศึกมหาราช เสนอเรื่องราวการต่อสู้เพื่อหน้าที่ของชนชั้นขุนนางที่เป็นทหารซึ่งมีความเสียสละและจงรักภักดีต่อแผ่นดิน รพีพรอาศัยเหตุการณ์ประวัติศาสตร์สมัยกรุงศรีอยุธยาซึ่งเกิดความขัดแย้งระหว่างผู้มีอำนาจทางการปกครองอันมีผลกระทบต่อผู้อยู่ใต้

ปกครองทำให้เหล่าขุนนางที่เป็นทหารทั้งหลายแตกสามัคคีกันด้วย เพื่อนำเสนอโครงเรื่องเกี่ยวกับการดำเนินชีวิตตามอุดมคติของตัวละครเอกฝ่ายชายที่มีความซื่อตรงต่อหน้าที่ มุ่งปฏิบัติภารกิจเพื่อชาติเป็นสำคัญ วิถีชีวิตของเขาจึงขัดแย้งกับวิถีชีวิตของทหารส่วนใหญ่ที่ฝึกฝายพระเพทราชา ปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครจึงเกิดขึ้น เช่น อดีตขุนโจรพี่น้องที่เป็นทหารฝายพระเพทราชาบางคนเป็นศัตรูกับขงซึ่งเป็นทหารฝายสมเด็จพระนารายณ์มหาราชหรือขงกลายเป็นฝายกบฏ เมื่อสมเด็จพระเพทราชาพระราชทานอภัยโทษ เขาจึงกลับเข้ารับราชการอีกครั้งและตอบสนองพระมหากรุณาธิคุณของพระองค์ ด้วยการปฏิบัติหน้าที่อย่างเต็มกำลังความสามารถ วิถีชีวิตของขงจึงเป็นโครงเรื่องที่สร้างขึ้นเพื่อนำเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้ชีวิตเพื่อแสดงศักดิ์ศรีของความ เป็นมนุษย์

ลักษณะเด่นของเรื่อง ชนศึกมหาราช คือ การวางโครงเรื่องตามลำดับเหตุการณ์ประวัติศาสตร์ นวนิยายเรื่องนี้จึงมีลักษณะคล้ายประวัติศาสตร์นิพนธ์ที่ประกอบด้วยข้อมูลอย่างละเอียดถี่ถ้วนตามที่พระราชพงสาวดารบันทึกไว้ ซึ่งปรากฏในเรื่อง 2 ลักษณะ คือ เป็นเหตุการณ์ในโครงเรื่องและเป็นข้อมูลเสริมแทรกอยู่ในบทสนทนาเพื่อเป็นเกร็ดความรู้หรือตัวละครกล่าวพาดพิงถึง เช่น ชาติกำเนิดของหลวงสรศักดิ์ การส่งพระฉายกับนายเดื่อเจ้าพระสาวิชเสนทร์ซึ่งเป็นพระรุม เป็นต้น อย่างไรก็ตามนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ก็ไม่ใช่งานเขียนประวัติศาสตร์ ดังที่ กุสุมา รัชมนันท์ อธิบายว่า

ประวัติศาสตร์เขียนเพื่อสื่อความรู้และความคิด ในขณะที่นิยายสื่อความคิดและอารมณ์ ประวัติศาสตร์เขียนขึ้นจากเรื่องจริง แต่นิยายเป็นเรื่องแต่ง อาจจะแต่งขึ้นจากเรื่องจริงหรืออาจจะแต่งจากอารมณ์ฝันของกวีก็ได้ ถึงกระนั้นก็ไม่ได้หมายความว่าเรื่องในนวนิยายจะเป็นเรื่องเป็นจริงไม่ได้ ยิ่งเป็นเรื่องแต่งมากเท่าใดก็ยิ่งพยายามทำให้คนอ่านเห็นจริงมากขึ้นเท่านั้น รสอารมณ์จึงเกิดแก่ผู้อ่าน

(สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์, 10-16 มีนาคม 2534 : 41)

ดังนั้นการเล่าเรื่องประวัติศาสตร์ในรูปแบบนวนิยาย นักเขียนจึงสามารถแต่งเติมจินตนาการลงไปในส่วนที่ประวัติศาสตร์ไม่ได้พูดถึงไว้ ดังตัวอย่าง ในเรื่อง ชนศึกมหาราช ทัพพรเสริมบทบาทตัวละครสมมติลงไปในเหตุการณ์ที่พระราชพงสาวดารไม่ได้

กล่าวถึงบุคคลอย่างแน่ชัด เช่น ตอนที่พระเพทราชามีรับสั่งให้พระยาสิทธิราชเคโศคนใหม่เกณฑ์พลไปตีนครราชสีมาแต่ทัพกรุงไม่สามารถตีเมืองสำเร็จ จึงขอกองทัพเพิ่มเติมพระเพทราชาทรงพิโรธ จึงสั่งลงพระราชอาญาแม่ทัพนายกองและสั่งให้อุปราชเตรียมกองทัพยกไปตีนครราชสีมา ข้อความในพระราชพงศาวดารมิได้ระบุชื่อผู้ออกทัพดังกล่าวว่า"...จึงเกณฑ์กองทัพแต่ห้าพันสรรพด้วยช้างม้าเครื่องศัสตราวุธและเสบียงอาหารทั้งปวงแล้วยกขึ้นไป" (พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา : 71)

รพีพรกำหนดบทบาทนี้ให้ หลวงสิงห์เดชา หมื่นเสนาภักดี หมื่นศรีบุรุษราชและหมื่นชาติอาษา ตัวละครสมมติกราบทูลอาสาออกรบ และหลวงสิงห์เดชาได้รับแต่งตั้งเป็นแม่ทัพ

ตอนที่ทัพกรุงตั้งล้อมเมืองนครราชสีมาไว้เป็นแรมปี แต่ไม่สามารถตีเมืองได้ นายทัพนายกองจึงปรึกษาคิดกลอุบายหลายอย่าง ดังความในพระราชพงศาวดาร (2535)ว่า "อุบายในอันหนึ่งนั้นให้ผูกว่าวจุฬาใหญ่ชักขึ้นแล้ว เอาหม้อดินผูกแขวนสายป่านอันใหญ่หย่อนเข้าไปในเมือง และจุดเพลิงชนวนล้ามไว้ ครั้นเพลิงชนวนติดถึงดินแล้วให้ตกลงไหม้ในเมือง"

ในเรื่อง ขุนศึกมหาราช รพีพรดัดแปลงจากเนื้อความในพระราชพงศาวดารเป็นเหตุการณ์ในเรื่อง คือ หลวงสิงห์เดชากลัดกลุ้มใจมากเพราะหมดทางเอาชนะข้าศึกก็เกิดนิมิตฝันเห็นน้อง ๆ ที่ตายแล้วมาหาด้วยความเป็นห่วง จึงช่วยบอกอุบายตีเมืองให้พี่ชายโคธวิชัยทำว่าวใหญ่ 100 ตัว พอลั่นฤดูฝนลมว่าวจะพัดแรงให้เอาน้ำมันดินใส่หม้อผูกติดหางว่าวและชักใบหย่อนลงกลางเมือง เมื่อไฟไหม้บ้านเรือนของราษฎร ทหารบนเชิงเทินก็จะละทิ้งหน้าที่ไปช่วยกันดับไฟ เมื่อนั้นให้นำทหารกรุงหักเอาเมืองเสีย

การกำหนดบทบาทให้กับบุคคลในประวัติศาสตร์เป็นตัวละครของเรื่องเป็นจินตนาการอีกแบบหนึ่งของนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เพื่อวิเคราะห์หรือชี้แจงเหตุผลของเหตุการณ์ในอดีต ดังเช่น เมื่อเจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ล้มป่วยจับพลัน ได้ให้ขุนเชษฐณรงค์เชิญเจ้าพระยาวิชัยเสนทร์มาพบ เพื่อสอบถามความจริงว่าเจ้าพระยาวิชัยเสนทร์กินสินบนพระเจ้ากรุงฝรั่งเศสพยามให้พระเจ้าอยู่หัวเข้ารีตศาสนาคริสต์และจะเอาเมืองไทย

ไปเป็นเมืองขึ้นจริงหรือไม่ เจ้าพระยาวิชเยนทร์ยอมรับว่าจริง แต่อ้างว่าจะไม่ทำในรัชกาลนี้ เพราะคนรักและเกิดทนต์สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเป็นการส่วนตัวและแสดงเจตนาว่าหากสิ้นรัชกาลนี้พระเจ้าแผ่นดินองค์ใหม่มีใช้พวกพระเพทราชาและหลวงสรศักดิ์แล้ว ตนอาจจะลาออกแล้วกลับบ้านกลับเมือง เมื่อทราบความทั้งหมดแล้ว เจ้าพระยาโกษาธิบดีได้ส่งเสี่ยชนเชียรณรงค์ว่า หากสมเด็จพระนารายณ์สิ้นพระชนม์เมื่อใดจงให้ขงคัดหัวเจ้าพระยาวิชเยนทร์ทันทีหรือตัวละคร สมมติวิเคราะห์และคาดเดาเหตุการณ์เอง เช่นหมื่นภักดีบัณฑิต (ชง) กล่าวกับ แส่นด้วยความ เป็นห่วงแผ่นดินในขณะนั้นเพราะขุนนางแบ่งพวกแบ่งเหล่า ยิ่งเจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ถึงแก่อสัญกรรมเข้าอีก ฝ่ายพระเพทราชาซึ่งมีตำแหน่งราชการไม่สูงนัก แต่อาศัยที่เป็นพระสหาย ร่วมพระนมและมีชนหลวงสรศักดิ์ผู้เป็นพระสาชโลหิต อำนาจและอิทธิพลของคนทั้งสองจึงมีมาก แม้กระทั่งคนชั้นพระยาอย่างพระยาจักรีหรือพระยาสุรสงครามยังยอมมอบตัวสวามิภักดิ์ สมเด็จพระนารายณ์ทรงอาภัพไม่มีพระราชบุตร ส่วนพระอนุชาเจ้าฟ้าอภัยทศก็ไม่มีความสามารถ หมื่นภักดีบัณฑิตจึงคาดการณ์ว่าเมื่อสิ้นรัชกาลเจ้าพระยาโกษาธิบดี (ปาน) เทียบไม่ได้กับ เจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) เพราะท่านชำนานญแต่การด้านพลเรือน เจริญความคล่องแคล่ว แต่ไม่มีอำนาจในตัวเองจึงควบคุมทหารให้เป็นปีกแผ่นเหมือนเจ้าพระยาผู้ล่วงลับไม่ได้ หากแต่ มีโอกาสออกทัพสักครั้งก็คงจะเข้าใจทหารดีซึ้นกว่าเดิม หรือการที่สมเด็จพระนารายณ์มหาราช คบชาวต่างชาติก็เพื่อเอาความเจริญมาสู่เมืองไทย มิได้เพื่อให้ต่างชาติมาเป็นนายเหนือหัวเราไม่ หรือการให้ทหารฝรั่งต่างชาติมาอยู่ใกล้ชิดพระเจ้าอยู่หัวอันตราสอาจเกิดได้ แต่การจะปฏิเสธ พระเจ้ากรุงฝรั่งเสสก็ยากจะกระทำได้ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชจึงทรงรับสั่งให้ เจ้าพระยาวิชเยนทร์แบ่งทหารไปรักษาป้อมต่าง ๆ และมีรับสั่งอย่างเด็ดขาดมิให้ทหารต่างชาติ เหลืออยู่ในอยุธยา เป็นต้น คำพูดของตัวละครในเรื่องนี้จึงมีบทบาทช่วยเสริมสร้างความเข้าใจ ในประวัติศาสตร์ รวมทั้งเป็นการสรรเสริญพระเกียรติของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชด้วย

ลิตธา นินิจกุลและกุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ กล่าวว่า

นักเขียนวรรณกรรมอิงประวัติศาสตร์เป็นเพียงผู้นำข้อมูลประวัติศาสตร์มาใช้เท่านั้น ไม่ใช่ผู้สร้างความจริงเพื่อเป็นเอกสารประวัติศาสตร์ แต่ก็ต้องคำนึงถึงข้อเท็จจริง ทางประวัติศาสตร์ด้วยเพราะถ้านักเขียนพลาดข้อเท็จจริงบ่อย ๆ ก็จะเป็นการทำลาย

ความสนุกสนานของผู้อ่าน ทำลายศรัทธาที่ผู้อ่านมีต่อผู้เขียนและทำลายคุณค่าของงานเขียนด้วย

(ลิตธา พินิจภาวคล และ กุลทรัพย์ เกษแม่นกิจ : 481)

บางกรณีที่แหล่งข้อมูลบันทึกข้อเท็จจริงไว้ต่างกัน นักเขียนจำเป็นต้องเลือกใช้ข้อมูลเดียว อาจสร้างความสับสนแก่ผู้อ่านได้ เช่น ผู้วิจัยพบว่า เรื่อง ชนศึกมหาราช ระบุเหตุการณ์ตั้งแต่หลังสมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 8 ขึ้น 11 ค่ำ ปีมะโรง พ.ศ. 2231 ตรงกับวันที่ 11 กรกฎาคม ค.ศ. 1688 พระเพทราชากระทำพิธีราชาภิเษกเมื่อวันที่ 10 ขึ้น 7 ค่ำ ปีมะโรง พ.ศ. 2225 ศักราช 1046 (พ.ศ. 2227) ปีชวด ฉ ศก เจ้าธรรมเถียรอ้างตัวเป็นเจ้าฟ้าอภิสิทธิ์ ฯลฯ จะเห็นได้ว่า เวลาของเหตุการณ์ในเรื่องคาบเกี่ยวกัน ทั้ง ๆ ที่ต่างรัชสมัยกันซึ่งไม่น่าจะเป็นไปได้ จากการตรวจสอบข้อมูลดังกล่าวจากพระราชพงศาวดารหลายฉบับ ปรากฏว่า เหตุสับสนของเวลาเกิดจากพระราชพงศาวดารบางฉบับ กล่าวว่ สมเด็จพระนารายณ์มหาราชเสด็จสวรรคต เมื่อวันที่ 5 แรม 3 ค่ำ ศักราช 1044 ปีมะโรง พ.ศ. 2225 สมเด็จพระเจ้าบรมวงศ์เธอ กรมพระยาดำรงราชานุภาพทรงอธิบายว่า "ปีสมเด็จพระนารายณ์สวรรคต ตามที่จดไว้ในหนังสือพงศาวดารนี้ผิดที่จริงอีก 6 ปี จึงจะสวรรคตเมื่อ ๗ วันอาทิตย์ เดือน 8 ขึ้น 11 ค่ำ ปีมะโรง จุลศักราช 1050 ตรงกับวันที่ 11 กรกฎาคม คริสต์ศักราช 1688 (ปรากฏเป็นเชิงอรณใน พระราชพงศาวดารฉบับพระราชหัตถเลขา, 2535:63) ด้วยเหตุนี้ความผิดพลาดของระยะเวลาที่คาบเกี่ยวกันในเรื่องจึงมิใช่เป็นความผิดพลาดของนักเขียน แต่เป็นเพราะแหล่งข้อมูลบันทึกไว้ผิดพลาดซึ่งนักเขียนอาจจำเป็นต้องคำนึงถึง

---

* ได้แก่ พระราชพงศาวดาร ฉบับพระราชหัตถเลขา พระราชพงศาวดารกรุงเก่า พระราชพงศาวดารกรุงศรีอยุธยา ฉบับสมเด็จพระพนรัตน์

เรื่อง วีรสตรีจากโคมเขี้ยว เสนอเรื่องราวการต่อสู้เพื่อการมีชีวิตอยู่ของผู้หญิงคนหนึ่งด้วยการประกอบอาชีพโสเภณี การดำเนินชีวิตที่ขัดแย้งกับขนบธรรมเนียมประเพณีและค่านิยมของสังคมที่ถือว่าผู้หญิงเป็นเพศของคฤหัสถ์ คุณค่าของผู้หญิง คือการปฏิบัติตนเป็นกุลสตรีตามแบบฉบับทำให้เธอถูกประณามว่าเป็นผู้หญิงไม่ดี แต่เธอพบความเห็นในทางตรงกันข้ามว่าเธอเป็นผู้หญิงที่น่ายกย่องมากกว่า จึงต้องการเรียกร้องความเป็นธรรมให้แกเธอ โครงเรื่องของ วีรสตรีโคมเขี้ยว จึงเป็นชีวประวัติของไซจินกวา วีรสตรีจีนที่ถูกประวัติศาสตร์ลืมเพื่อเรียกร้องความเป็นธรรมให้ผู้หญิงที่ถูกสังคมประณามว่าชั่ว โดยชี้ให้เห็นเหตุผลของพฤติกรรมของเธอ กล่าวคือ

ไซจินกวาเกิดในครอบครัวชนชั้นกลางที่พอมีฐานะ ต่อมากิจการร้านจำหน่ายของครอบครัวล้มละลาย ชีวิตของเธอจึงตกอับ เมื่ออายุ 13 ปีเป็นนางชาน้ำชาประจำเรือสำราญของพวกขุนนาง และเสิร์ฟเพื่อช่วยเหลือครอบครัว เมื่ออายุ 15 ปี แต่งงานกับหญิงเกिन ซึ่งมีวัยคราวพ่อ ไซจินกวามีโอกาสติดตามสามีไปเยอรมันในฐานะภรรยาของเอกอัครราชทูตจีนประจำนครเบอร์ลิน เธอมีอาการทางเพศรุนแรงประกอบกับมีรูปสมบัติเป็นเสน่ห์เข้าตานใจชายสามีซึ่งมีสุขภาพไม่สมบูรณ์นัก จึงให้ความสุขแก่เธอไม่เพียงพอ ไซจินกวาเริ่มแสวงหาความสุขจากชายอื่น เริ่มจากร้อยเอกวันเดอร์เซย์แห่งกองทัพบกเยอรมัน อาฟุคนับรถม้าของสามีซึ่งแอบล่วงรู้พฤติกรรมของนางสาว จึงฉวยโอกาสบีบบังคับให้ตนเองมีโอกาสเช่นนายทหารหนุ่มเยอรมันบ้าง ต่อมาหญิงเกินถูกย้ายกลับจีนเพื่อรับตำแหน่งอธิบดีในกระทรวงกลาโหมและกระทรวงการต่างประเทศ ไซจินกวามีชีวิตรุ่งโรจน์ในสังคมชั้นสูงของนครปักกิ่งจนกระทั่งหญิงเกินตาย เธอถูกน้องชายของสามีโกงมรดก ไม่ได้ทรัพย์สินใด ๆ เลย จึงกลับไปสู่ชีวิตกับพ่อแม่ ความอับจนทำให้ไซจินกวาทวนกลับไปเป็นโสเภณีชั้นสูงที่เซี่ยงไฮ้และเทียนสิน ด้วยความทะเยอทะยานต้องการแสวงหาเกียรติ เธอจึงย้ายไปปักกิ่ง สำนักโคมเขี้ยวของไซจินกวารุ่งเรืองมาก เธอมีลูกค้ำระดับขุนนางชั้นผู้ใหญ่จนกระทั่งเชื้อพระวงศ์ ต่อมาผู้บัญชาการทหารแห่งนครปักกิ่งออกคำสั่งปราบปรามสำนักโสเภณีอย่างเด็ดขาด ไซจินกวาจึงย้ายกลับไปสำนักเดิมที่เทียนสิน

ในปี ค.ศ.1901 เกิดสงครามกลางเมืองคนจีนกับคนต่างดาวทหารกองทัพ 8 จักรพรรดิของชาติยุโรปเป็นฝ่ายชนะ สภาพบ้านเมืองระส่ำระสาย ประชาชนถูกทหารจีนที่แตกทัพและทหารต่างชาติเช่นฆ่า ปล้นสะดม ช่มชืด กระทำชั่วเราอย่างไร้ศีลธรรม ไซจินกวา

หนักษ์สงครามไปทางตอนใต้ของนครปักกิ่ง เพื่อนเก่าซึ่งทำหน้าที่จารกรรมให้ฝ่ายเยอรมัน ช่วยเหลือให้เธอเป็นผู้มีอิทธิพลในศาลาคือเป็นตัวกลางติดต่อซื้อขายเสบียงให้กองทัพเยอรมัน เพราะเธอมีความสัมพันธ์กับนายพลวันเคอเซย์ อดีตผู้รักในนครเบอร์ลินซึ่งปัจจุบันคือจอมพล แม่ทัพใหญ่ฝ่ายพันธมิตร คนจันทน์ทั่วไปประณามไซจินกว่าว่าขายตัวและขายชาติ แต่เธอพยายาม ออทนเพื่อพิสูจน์ว่าทำเพื่อชาติ ไซจินกว่าได้สร้างวีรกรรมอันยิ่งใหญ่ไว้คือ การป้องกันคนจันทน์ใน นครปักกิ่งให้รอดพ้นจากการถูกทหารต่างชาติรังแก ช่วยเจรจาต่อรองกรณีกองทัพเยอรมันเสนอ ให้ประหารชีวิตพระนางซูสีไทเฮา เพื่อชดเชยชีวิตราชทูตเยอรมันประจำประเทศจีนที่ถูกพวก กบฏนักมวยสังหาร ช่วยต่อรองขอลดหย่อนผ่อนชำระค่าเสียหายในสงครามที่กองทัพ 8 ประเทศ บังคับรัฐบาลจีนให้เหลือในวงเงิน 100 ล้านตำลึง ไซจินกว่าจึงกลายเป็นวีรสตรีคนเดียวในยุคนั้น เพราะสามารถป้องกันชีวิตของพระนางซูสีไทเฮาและป้องกันเกียรติยศของราชวงศ์เฉิงมิให้หายนะ ทางเศรษฐกิจ ไซจินกว่าติดคุกในคดีล่อลวงเด็กที่ยังไม่บรรลุนิติภาวะ มาเป็นโสเภณี การถูก ฟ้องร้องจนติดคุกก่อผลหลายประการ ภายหลังครอบครัวซุนเส้าถิงและแม่พยายามใช้เงินช่วยแก้คดี ให้ผ่อนปรนเบาบางลง แต่กลับถูกหลอกเอาเงินไป ด้านสังคม เพื่อนเก่า ๆ ของหงเกินเป็นขุนนาง ที่มีอิทธิพลใช้อำนาจบีบบังคับศาลให้เธอรับโทษสถานหนักโดยการเนรเทศให้พ้นจากนครปักกิ่งหลัง พ้นโทษ ทั้งนี้เพราะความเคืองแค้นที่เธอทำให้หงเกินเสื่อมเสียชื่อเสียง

เมื่อออกจากคุก ไซจินกว่ากลับไปเปิดสำนักโสเภณีที่เซี่ยงไฮ้ กิจการรุ่งเรืองมาก ไซจินกว่าได้พบกับนักปฏิวัติคนหนึ่งชื่อ เอ้อซือกัซ เป็นผู้มีอำนาจในคณะรัฐบาล ของซุนฮัตเซิน เอ้อซือกัซชวนไซจินกว่าไปปักกิ่งด้วยเพื่อแต่งงานกัน ไซจินกว่าจึงประกาศเลิก กิจการค้าประเวณีอย่างเด็ดขาด ชีวิตของเธอจึงหวุ่นสู้สังคมชั้นสูงอีกครั้งและได้รับคำชื่นชมจาก ขุนนางชั้นผู้ใหญ่เรื่องการสมาคมและการวางตัว เวลาม่านไปเข้าสู่ระบบการปกครอง "ก๊กมินตั๋ง" รอบปีที่ 11 ของการปฏิวัติ ชีวิตไซจินกว่าตกอับกลับมาอยู่ในตรอกแคบ ๆ เพราะสามีตาย ไซจินกว่าเป็นที่กล่าวขวัญในนครปักกิ่ง เจ้าของคณะงิ้วและภัตตาคารหาผลประโยชน์จากเธอด้วย การนำเธอไปปรากฏตัวเพื่อเรียกแขก ในบั้นปลายชีวิตของไซจินกว่า เมื่ออายุ 65 ปี เธอป่วย เป็นโรคระเพาะอาหารและมะเร็งในมดลูก เธอเลี้ยงชีวิตให้สิ้นหนาวได้ด้วยมีเงินไปจนตาชใน สภาพสิ้นเนื้อประดาตัว

รพีพรเสนอเรื่องแบบอัตชีวประวัติโดยใช้กลวิธีการเล่าเรื่อง กำหนดให้ตัวละคร คือ ไชจินกวาเป็นผู้ย้อนเล่าเรื่องชีวิตของตนเองตั้งแต่เกิดจนใกล้ตายในขณะที่ที่มีอายุ 65 ปี และฝากทิ้งท้ายไว้ก่อนตายว่าเรื่องราวในวาระสุดท้ายของชีวิตเธอขึ้นอยู่กับดุลยพินิจของผู้ที่มีโอกาสใกล้ชีวิตและศึกษาชีวิตของเธอมองว่าจะเขียนถึงเธออย่างไร โดยหวังว่าเธอเหล่านั้นคงมีใจเป็นธรรมบ้าง กลวิธีการนำเสนอเรื่องดังกล่าวจึงสามารถเรียกร้องความสนใจจากผู้อ่านได้และยังทำให้เนื้อเรื่องมีความน่าเชื่อถือเพราะเป็นเรื่องเล่าจากปากของเจ้าของชีวิตเองอันจะทำให้วัตถุประสงค์ในการเขียนเรื่องนี้เพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีสัมฤทธิ์ผล เห็นได้จากการเปิดเรื่องโดยไชจินกวาสนทนากับผู้อ่านด้วยการตั้งคำถามว่า "เรามีชีวิตเพื่ออะไร" ซึ่งเธอเองก็ไม่สามารถตอบคำถามนี้ได้ เธอจึงกล่าวว่า"มันเป็นความลางเดือนในดวงความคิดว่าอย่างนั้นอย่างนี้ แต่รูปรอยของมันไม่เคยปรากฏออกมาให้ชัดเจนสักที จึงขอเล่าเรื่องราวของชีวิตให้ฟัง เพื่อว่าบางทีจะพบคำตอบสำหรับคำถามข้างต้น" (วีรสตรีจากโคมเซีย : 5) แล้วดำเนินเรื่องต่อด้วยการเล่าอัตชีวประวัติตามลำดับเวลาและปิดเรื่องด้วยการเล่าชีวิตในบั้นปลายของไชจินกวาจนกระทั่งเธอตาย โดยอ้างอิงข้อมูลจากข้อเขียนของนักเขียนที่มีชื่อเสียงแต่ไม่ประสงค์จะออกนามคนหนึ่งและจากหนังสือเล่มหนึ่งซึ่งไม่ปรากฏชื่อ และปิดเรื่องด้วยความคิดเห็นของรพีพรที่กล่าวยกย่องเกียรติคุณของไชจินกวา ผู้เป็นวีรสตรีจากสำนักโคมเซีย

อย่างไรก็ดีการใช้กลวิธีการเล่าเรื่องแบบสรรพนามบุรุษที่ 1 โดยให้ตัวละครเอก คือ ไชจินกวา เป็นผู้ย้อนเล่าอดีตชีวิตตามลำดับเวลาตั้งแต่เกิดจนตายหากวิเคราะห์ตามความจริงแล้ว ผู้เล่าเรื่องน่าจะมีสภาพเป็นวิญญาณมากกว่า สืบเกิดจากข้อความตอนท้ายเรื่อง ซึ่งผู้เล่าเรื่องกล่าวว่า มีผู้สนใจศึกษาชีวิตของเธอหลายคน เช่น ชินเอี้ยวชีวิตศิลปินหญิงมีชื่อคนหนึ่งของนครปักกิ่ง ต้องการนำชีวประวัติของไชจินกวาไปแต่งเป็นบทละคร นำออกแสดง หรือ ดร.หลิว นักประพันธ์ที่มีชื่อเสียงและเป็นผู้เชี่ยวชาญด้านภาษาเป็นอาจารย์มหาวิทยาลัยหลายแห่ง ตั้งใจเขียนประวัติของไชจินกวาเพื่อเผยแพร่แก่สาธารณชน แต่"เขามันก็เรื่องราวของข้าพเจ้าไม่ทันจบ ข้าพเจ้าก็เจ็บหนักและจากนั้นวาระสุดท้ายก็มาถึง" (วีรสตรีจากโคมเซีย : 453) และ"ก่อนสงครามจีนกับญี่ปุ่นอุบัติ 1 ปี ข้าพเจ้ามีวัย 65 ได้ล้มเจ็บและโอกาสที่จะเล่าเหตุการณ์ในชีวิตแก่ท่าน เป็นอันยุติลงทันที อย่างไรก็ตามข้าพเจ้าเชื่อว่า ดร.หลิว หรือนักเขียนผู้มีใจเป็นธรรมอื่น ๆ คงไม่ลืมเขียนถึงข้าพเจ้าในระหะะเจ็บกระทั่งสิ้นใจ" (วีรสตรีจากโคมเซีย : 453-454) กลวิธีการเล่าเรื่องดังกล่าวจึงเหมือนเป็นเรื่องเกินจริง

2.2.3 ตัวละครของนวนิยายแนวอิงประวัติศาสตร์

ตัวละครเอกในนวนิยายอิงประวัติศาสตร์เป็นตัวละครแบบฉบับที่เป็นแบบอย่างของนักต่อสู้ชีวิตที่ประสบความสำเร็จ

เรื่อง ลูกทาส แก้ว ตัวละครเอกฝ่ายชายเป็นตัวอย่างของคนต่อสู้ชีวิตด้วยอุดมคติ ความทะเยอทะยานและความมานะอดทน เพื่อยกระดับฐานะและสถานภาพทางสังคมของตนเองจนสำเร็จทั้งด้านชีวิตและความรัก แก้วมีชาติกำเนิดเป็นลูกทาส แม่เป็นทาสในเรือนเบี้ย พ่อเป็นทาสเชลยที่ถูกต้อนมาจากเวียงจันทน์ แต่แก้วมีความทะเยอทะยานสูง ทั้งชีวิตและความรัก หวังสร้างฐานะของตนให้ดีกว่าชาติกำเนิดให้ได้ โดยตั้งอุดมคติของชีวิตว่าต้องเป็นไทและเป็นผู้มีเกียรติในสังคม จึงเริ่มสานความฝันด้วยการแอบว่ายน้ำข้ามไปคัดลอกคดีต่าง ๆ ให้แก่พระนิติธรรมลือช่าอยู่เสมอ แม้จะถูกเขี่ยขึ้นตีและคุมขัง แต่ก็ไม่เคยท้อใจ เพราะคิดว่าคุ้มค่ากับความรู้ และควรจะตายเสียดีกว่าถ้าจะมีชีวิตอยู่โดยไม่ศึกษาวิชาให้ทันคน ความทนงตนในความเป็นคน ทำให้นายทาสและทาสที่ถือขังนายวางตนเป็นอริกับแก้ว โดยเฉพาะคุณมานะหลานชายของนายเงินที่หมายปองคุณน้ำทิพย์เช่นเดียวกับแก้ว จึงหาวิธีกลั่นแกล้งจนแก้วต้องหนีโทษก่อนพ้นอายุทาส ชีวิตแก้วต้องเร่ร่อนและเผชิญอุปสรรคมากมาย จนกระทั่งเป็นไท จึงมีโอกาสเข้ารับราชการและร่ำเรียนต่อจนได้เป็นพระยารัตนะอรุณรัชย์ และแต่งงานกับคุณน้ำทิพย์ อดีตนายทาสของตนเอง

เรื่อง ขุนศึกมหาราช ชง เป็นตัวละครแบบฉบับตามอุดมคติ เขาเป็นทหารที่รู้จักหน้าที่คือ การปฏิบัติราชการสนองคุณแผ่นดินจนถึงที่สุด ชงเป็นลูกของขุนเข็สรณรงค์ทหารเก่าซึ่งมีความสนิทสนมชอบพอกับเจ้าพระยาโกษาธิบดี (เหล็ก) ขุนเข็สรณรงค์จึงนำตัวลูกชายไปฝากฝังรับราชการกับเจ้าพระยาแม่ทัพ ชงจึงได้เป็นทหารกองทะเลวงฝั้นปฏิบัติหน้าที่ทหารอย่างเข้มแข็ง กล้าหาญ ซื่อสัตย์และจงรักภักดีต่อองค์สมเด็จพระนารายณ์มหาราชตามคำพร่ำสอนของพ่อจนกระทั่งพระองค์สวรรคต แม้ว่าก่อนสิ้นรัชกาล ขุนนางทั้งหลายต่างเอาตัวรอดเข้าฝักใฝ่ฝ่ายพระเพทราชาและหลวงสรศักดิ์ก็ตามที่ แต่ชงกลับตั้งมั่นคุมกำลังทหารกองทะเลวงฝั้นถวายความปลอดภัยหน้าพระที่นั่งสุทธานายการบดี ตลอดเวลาที่ทรงพระประชวรหนักโดยมิได้เกรงกลัวอำนาจของผู้สำเร็จราชการและราชบุตรแม่แต่น้อย ดังนั้นเมื่อสิ้นแผ่นดิน

สมเด็จพระนารายณ์ ชีวิตของขงจิ้งตักอับ ถูกจับกุมคุมขัง หลวงสรศักดิ์พอใจในฝีมือของขงพชาสาม
เกลี้ยกล่อมให้ขงเข้าพวกคน แต่ขงไม่ยินดี กลับพาเพื่อนทหารสนิทและนักโทษประหาร 30 คน
แหกคุก และหนีอาญาแผ่นดินไปตั้งถิ่นฐานอยู่ที่กาญจนบุรี แม้ว่าขงจะมีได้เป็นทหารแล้วก็ตาม แต่
เขาพชาสามทำการเป็นประโยชน์ต่อแผ่นดิน ด้วยการสอดส่องดูแลและปราบปรามโจรผู้ร้ายใน
ละแวกนั้น รวมทั้งทหารพม่าที่ลอบข้ามแดนมา เมื่อพระเพทราชาพระราชทานอภัยโทษแก่ขุนนาง
ของสมเด็จพระนารายณ์มหาราชที่มีคดีติดตัวหรือต้องโทษ ขงและเพื่อนทหารจึงกลับเข้ารับราชการ
อีกครั้ง ได้ทำความดีความชอบถวายพระเพทราชาหลายครั้ง จึงได้เลื่อนยศตำแหน่งตามลำดับ
เรื่อยมาจนเป็นพระยาภักดีบัณฑิต กินตำแหน่งเมืองเพชรบุรี

บทบาทของขงใน ขุนศึกมหาราช จึงเป็นภาพสะท้อนความคิด
ของรพีพรที่ต้องการแสดงให้เห็นคุณค่าของความเป็นคนในอีกชนชั้นหนึ่ง ซึ่งต่างกับ แก้ว ในเรื่อง
ลูกทาส กล่าวคือ อุดมคติของชนชั้นขุนนางที่รู้จักหน้าที่ของทหารที่ดี ยึดถือความเสียสละเพื่อชาติ
และความจงรักภักดีต่อสถาบันกษัตริย์เป็นสำคัญ ดังจะเห็นได้จาก ตอนที่ขุนณรงค์เจเนสิก ผู้จงรักภักดี
ต่อพระราชวังสัน เอ๋อชวนขงคิดการชิงราชบัลลังก์จากฝ่ายสมเด็จพระเพทราชา โดยอ้างว่า
เพื่อสนองคุณสมเด็จพระนารายณ์มหาราชนั้น ขงได้กล่าวปฏิเสธว่า

สมเด็จพระนารายณ์สวรรคตไปนานแล้ว โอกาสจะสนองพระมหากรุณาธิคุณก็ควรสิ้น
สุดกันเสียที ผู้ได้ครองแผ่นดินใหม่ แม้จะคนละพวกคนละฝ่ายกับเรา แต่เขาก็เป็น
คนไทย เลือดสายเดียวกับเรา เราไม่อาจที่จะสร้างชื่อเสียงด้วยการทำลายล้างชีวิต
ของคนชาติเดียวกันได้แล้ว จึงขออยู่โดยสงบ ณ ที่นี้ แต่หากข้าศึกต่างชาติต่างแผ่นดิน
เข้ามารุกล้ำรังแกคนไทยเมื่อใด เมื่อนั้นเราจะหวนจับดาบออกศึกอีกครั้ง หาเสียดาบ
ชีวิตไม่ ด้วยถือว่าได้ทำหน้าที่คนไทยรักชาติสมบูรณ์แล้ว

(ขุนศึกมหาราช, เล่ม 4 : 2201-2202)

ดังนั้นไม่ว่าจะเป็นแผ่นดินรัชกาลใด ขงจะปฏิบัติหน้าที่เพื่อชาติ
อย่างเต็มความสามารถ ด้วยความสำนึกในหน้าที่ที่มีต่อแผ่นดิน โดยไม่ได้ขึ้นอยู่กับว่าใครเป็นผู้มี
อำนาจในขณะนั้น

รพีพรไม่เพียงแต่เสนอภาพตัวละครชายในอุดมคติเท่านั้น ภาพตัวละครหญิงในอุดมคติของรพีพร ปรากฏใน วีรสตรีจากโคมเซ็ว คือ ไชจินกวาเป็นผู้ที่มีจิตใจของนักปฏิวัติอย่างเต็มตัว เธอต้องการปลดแอกตนเองและชนบรประเพณีเงินที่ล้าสมัย และปรารถนาจะเห็นผู้หญิงเงินใช้ชีวิตอย่างเป็นอิสระ การท่องเที่ยวหรือคบหาเพื่อนชายได้ "เท่าที่คุ้มก็ไม่ต้องห่วงรัศให้มันเมื่ออเห็นเจ็บปวด" (วีรสตรีจากโคมเซ็ว : 96) เธอเฝ้าสงสัยอยู่เสมอว่าเหตุใดสังคมจึงยึดถือว่า ลูกผู้หญิงมีหน้าที่อยู่กับเหย้าเฝ้ากับเรือน ไม่มีหน้าที่เห็นดเห็นอทำงาน "ถ้าเช่นนั้นเพศหญิงของเรามีเอาเปรียบเพศชายมากไปหรือ หรือว่าเพราะเกิดเป็นหญิงใคร ๆ จึงถือว่าอ่อนแอ ไม่มีปัญญา ไม่มีความสามารถใด ๆ เหมือนชาย" (วีรสตรีจากโคมเซ็ว : 27) ไชจินกวาจึงพิสูจน์และแสดงบทบาทของผู้หญิงด้วยการปฏิวัติตนเองทั้งการแต่งกาย กิริยามารยาท การเข้าสมาคมและชนบธรรมเนียมประเพณี จากสตรีชนชั้นกลางไปสู่สตรีชนชั้นสูงในนครปักกิ่งและจากโศภณในสำนักชายตัวไปสู่สตรีผู้มีบทบาททางสังคม การเมืองและการทูต โดชิใช้รูปสมบัติอันล้ำเลิศเป็นบันไดไต่เต้าไปสู่เป้าหมายของชีวิต แม้ว่าไชจินกวาไม่ใช่หญิงงามที่เพียบพร้อมตามคุณสมบัติกุลสตรีตามชนบธรรมเนียมประเพณี แต่ก็เป็นตัวละครที่มีลักษณะเป็นมนุษย์ที่มีชีวิตจิตใจ มีกิเลสตัณหา มีความทะเยอทะยานตามธรรมชาติของมนุษย์ จนก่อให้เกิดความอับยศและความอับจนของชีวิตในบั้นปลาย แต่อีกด้านหนึ่งนั้น เธอสามารถสร้างวีรกรรมเพื่อแสดงความรักชาติได้ เพราะบารมีที่เกิดจากความสัมพันธ์อันซื่อสัตย์ กับนายพลวันเคอเซ็ย ซึ่งเป็นจอมพลแม่ทัพใหญ่แห่งกองทัพ 8 จักรพรรดิของชาติยุโรปที่เข้ามามีอำนาจในประเทศจีน เธอช่วยปกป้องคนจีนในนครปักกิ่งให้พ้นจากการถูกทหารต่างชาติรังแก ช่วยเจรจาดำรงกรณีกองทัพเฮอหมันเสนอให้ประหารชีวิตพระนางซูสีไทเฮา เพื่อชดเชยชีวิตราชทูตเฮอหมันประจำประเทศซึ่งถูกพวกกบฏนักมวยสังหาร ช่วยต่อรองขอลดหย่อนผ่อนชำระค่าเสียหายในสงคราม ไชจินกวาจึงกลายเป็นวีรสตรีคนเดียวในยุคนั้น เพราะสามารถป้องกันชีวิตของพระนางซูสีไทเฮาและป้องกันเกียรติยศแห่งราชวงศ์เซ็ง มิให้ทาสนะทางเศรษฐกิจได้ เป็นต้น

ไชจินกวา เป็นตัวละครหญิงที่สะท้อนภาพของผู้หญิงเงินที่เกิดมาผิดยุค มีลักษณะเป็นชนบดต่อสังคม เธอมีบุคลิกลักษณะความคิดและพฤติกรรมล้าสมัย และขัดแย้งชนบธรรมเนียมประเพณีจนเกินสังคมจะยอมรับได้ แม้ว่าไชจินกวาจะสร้างวีรกรรมกั้นนครปักกิ่งให้พ้นจากทาสนะได้ แต่เพราะการดำเนินชีวิตที่ผิดกรอบประเพณี เป็นหญิงงามเมืองที่มีประวัติรักอันฉาวโฉ่ ชื่อของเธอจึงมีอาจจะจารึกในประวัติศาสตร์ได้

อย่างไรก็ดี วิถีกรรมของไซจินกวาใน วีรสตรีจากโคมเซียว สะท้อนให้เห็นว่า ความรักชาตินั้นไม่ได้เกิดขึ้นเฉพาะบุคคลที่มีฐานะหรือชนชั้นที่สังคมยกย่องเท่านั้น แต่เกิดขึ้นได้กับทุกคน

กล่าวโดยสรุป นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2505-2512 มุ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับการต่อสู้เพื่อศักดิ์ศรีของความเป็นมนุษย์ และมีแนวคิดเกี่ยวกับความรักและความเสียสละเพื่อชาติเช่นเดียวกับนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ในช่วง พ.ศ. 2490-2500 แต่รพีพรได้พัฒนาแนวการเขียนนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ให้มีมิติทางประวัติศาสตร์เพิ่มขึ้น ด้วยกลวิธีการนำเสนอในลักษณะเลียนแบบเอกสารทางประวัติศาสตร์ คือ พระราชพงศาวดาร กล่าวคือเป็นการบรรยายเรื่องราวด้วยการเรียงลำดับเหตุการณ์ ตามที่เกิดขึ้น ก่อน-หลัง มี วันเดือนปี หรือศักราชกำกับ โดยไม่แยกเนื้อความส่วนที่เป็น บทบรรยาย บทพรรณนา และบทสนทนาของตัวละครออกจากกัน โดยใช้เครื่องหมายัญประกาศ (" ") คร่อมข้อความที่เป็นบทสนทนาเหมือนการเขียนนวนิยายทั่วไป ดังตัวอย่างต่อไปนี้

ดึกของวันรุ่งขึ้น จากนั้น...

พระนิติธรรมลือชาเบิกตากว้าง เมื่อเห็นร่างของผู้คลานมากرابเท้าท่านเต็มตาแล้ว ท่านก็หัวเราะอารมณ์ดีทักขึ้นว่า เจ้าแก้ว เจ้ามาอีกแล้วหรือ ไม่กลัวเขาเอาทวาลงหลังบ้างหรือไรนะ แก้วยิ้มเศร้า ๆ พนมมือตอบว่า ครั้งละฮึบแล้วได้ความรู้ที่ยังไม่รู้มาประดับปัญญา กระผมนึกว่าน่าจะแลก

(ลูกทาส, เล่ม 1 : 127)

ครั้นวันเพ็ญ เดือนหก ปีกุน เบญจศกได้มหาศุภนักษัตรฤกษ์ สมเด็จพระเจ้าอยู่หัว ให้อัญเชิญพระบรมโกศลงจากพระที่นั่งสุริยamarinทร์ ประดิษฐานเหนือบุษบกพระมหา พิชัยราชรถแห่แทนพระบรมโกศไปจนถึงหน้าพระที่นั่งจักรวรรดิ...

(ชนศึกมหาราช, เล่ม 4 : 1866-1867)

ครั้นลุปีพุทธศักราช 2440 พระองค์เจ้ารพีพัฒนศักดิ์ เสนาบดีกระทรวงยุติธรรม ได้ให้มีการสอนวิชากฎหมายขึ้นเป็นครั้งแรก โดยตั้งโรงเรียนกฎหมายขึ้นภายใน สถานที่ของกระทรวงยุติธรรม

กระทั่งลุปลายปี พุทธศักราช 2442

พระยาไชยสารซึ่งบังเอิญรักษาพยาบาลบ้านอยู่กับโรคที่เป็นอยู่จึงหาวันหาสคืน แข็งแรงอ้วนท้วนขึ้น ความสดแจ่มใสภายในครอบครัวพระยาไชยสาร จึงเริ่ม ปรากฏรูปรอยขึ้นมา

(ลูกทาส, เล่ม 2 : 493-494)

รพีพรมีความสามารถด้านการใช้ภาษาให้เหมาะกับนวนิยาย อิงประวัติศาสตร์ แสดงให้เห็นพัฒนาการด้านศิลปการประพันธ์ เพื่อเพิ่มเสน่ห์ให้นวนิยายมี เนื้อความสละสลวยและช่วยเสริมสร้างบรรยากาศของเรื่องให้ใกล้เคียงกับความเก่าแก่ของ ยุคสมัยตามเวลาของเรื่อง ดังตัวอย่าง การใช้วลีชยากรวิธา คือ "อย่าพักต้อง" "ไม่พักต้อง" "อย่าพัก" เช่น

"อย่าพักต้อง ให้ท่านพระครูผู้ชำนาญเลขขามดวงชะตาคนออกปากมาเลข"

(ลูกทาส, เล่ม 1 : 283)

"เจ้าคุณเวียงมาซื้อชูปหอมจนกระทั่งได้กำไรล้นเหลือไป ไม่พักต้อง หวนกลับมาอีกแล้ว"

(ลูกทาส, เล่ม 1 : 285)

"อย่าพัก เทียวสอนคนอื่นเลข ในเมื่อตัวตนยังทำตามคำสอนมิได้"

(ขุนศึกมหาราช, เล่ม 1 : 325)

การใช้คำว่า "เกลือก" เพื่อแสดงเงื่อนงำ เช่น

"ถ้าเช่นนั้น เราจะแก้ไขอย่างไรดี เกลือก คุณพ่อหาทางกลั่นแกล้งรังแกพระเข้าอีก"

(ลูกทาส, เล่ม 2 : 103)

"แม่น้อมร้องซัดซันว่า ใช้ไปคำมดคึกคื่น เกลือก เป็นอันตราชไป จันนี้ต้องเสียใจ
กว่าใคร ๆ ต่อรุ่งเช้าค่อชไปเถอะนะพ่อนะ"

(ลูกทาส, เล่ม 2 : 221-222)

"ออกหลวงฯชักไม่พอใจที่หมื่นหาญฯจันจ้านเกินควร แต่ผู้สะกดอากรรมณ์เสียตอบไปว่า
ระหว่างทางเข้าพระนครนั้นไกลนิก เกลือก พวกโจรเปลี่ยนใจขึ้นมา เราควบคุมมิไหว
ก็จะเสียการ"

(ขุนศึกมหาราช, เล่ม 1 : 452)

การใช้วลี "อีกโสดหนึ่ง" ลงท้ายประโยค เช่น

"หลวงสรศักดิ์ผู้มีอำนาจเกรียงไกรอยู่ในพระมหานครด้วยเป็นลูกบุญธรรม
เจ้ากรมช้างและผู้คนลือกันว่าเป็นราชบุตรของพระเจ้าอยู่หัว อีกโสดหนึ่ง"

(ขุนศึกมหาราช, เล่ม 3 : 1292)

"...แลหมื่นหาญฯรู้เข้าก็ต้องตามฆ่าจัน อีกโสดหนึ่ง"

(ขุนศึกมหาราช, เล่ม 3 : 1609)

การใช้คำบอกเวลา เช่น

"ใกล้เพลวันนั้น แก้วได้รับคำสั่งจากหัวหน้าโรงรถให้เตรียมพร้อมอยู่หน้าบันไดห้อง
ไม่ถึงชั่วโมงก็แหวกแหวก บุญเจิมกับพิศต่างถือภาชนะที่ปั้นโตเดินเรียงกันลงมาที่รถ"

(ลูกทาส, เล่ม 1 : 277)

สักขีหม้อข้าวเคื่อด ก็เห็นหลังคาหมู่บ้านราษฎรปลูกธัญญาหารบ้างสักห้าหกหลัง
แลมุ่งไปอีกสักพักใหญ่ ๆ ซัวเคียวหมอกเหล็กสามคำซ้อน ๆ ก็เข้าเขตบ้านเจ้าปลูก

(ขุนศึกมหาราช, เล่ม 1 : 5)

เข้าวันรุ่งขึ้นพอฟ้าสว่างเห็นลายมือขีดแล้ว เจ้าชงก็นำขบวนพรรคพวกเดินทางต่อไป

(ขุนศึกมหาราช, เล่ม 1 : 225)

ด้านโครงเรื่อง รพีพรใช้กลวิธีการวางโครงเรื่องให้ดำเนิน
ตามเหตุการณ์ประวัติศาสตร์อย่างต่อเนื่อง มิได้เลือกเฉพาะเหตุการณ์เพื่อใช้เป็นฉากหลังของ
เรื่องหรือภูมิหลังของตัวละครดังปรากฏใน ทหารเสือกรมหลวงชุมพรฯ ซึ่งเป็นนวนิยาย
อิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2495-2500 ที่กล่าวถึงเหตุการณ์กองทัพเรือฝรั่งเศส
บุกรุกน่านน้ำไทย เมื่อ ร.ศ. 112 เพื่อเป็นภูมิหลังของตัวละครเอกให้มีความมุ่งมั่นที่จะสร้าง
วีรกรรมเหมือนบิดาในตอนต้นเรื่อง การดำเนินเรื่องต่อจากนั้นเป็นชีวิตของตัวละครเอก
จนจบเรื่องและมีการกล่าวถึงสถานการณ์สงครามโลกครั้งที่ 1 อยู่บ้างในตอนท้ายเรื่องใน
ขณะที่ ลูกทาส และ ขุนศึกมหาราช ดำเนินเรื่องผูกพันเกี่ยวเนื่องกับประวัติศาสตร์ตลอดเรื่อง
ภาพสังคมในอดีตทั้งด้านวิถีชีวิต ความเป็นอยู่ เศรษฐกิจ การเมือง การปกครอง
ความผันแปรต่าง ๆ ของสังคม ฯลฯ จึงแจ่มชัดทำให้ผู้อ่านเข้าถึงวิญญานของยุคสมัยในอดีต
ได้มากกว่า

ด้านตัวละครนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง

พ.ศ. 2490-2500 ตัวละครส่วนใหญ่เป็นตัวละครสมมติ เช่น จำวัง แวว โสภณ สุนทร บุญธรรม
ฯลฯ บุคคลจริงในประวัติศาสตร์ปรากฏอยู่บ้าง เช่น รัชกาลที่ 5 กรมหลวงชุมพรฯ เขตอุดมศักดิ์
แต่ไม่มีบทบาทเด่นมากนัก เป็นเพียงบุคคลที่ถูกล่าวถึงในลักษณะบุคคลที่ 3 มากกว่าจะเป็นตัวละคร
ของเรื่อง ในขณะที่นวนิยายอิงประวัติศาสตร์ของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2505-2512 ปรากฏตัวละคร
ทั้งตัวละครสมมติและบุคคลในประวัติศาสตร์จำนวนมาก ที่สำคัญบุคคลในประวัติศาสตร์เหล่านั้น
เป็นตัวละครที่มีบทบาทเด่นและสำคัญต่อเรื่อง ไม่ว่าจะเป็นชนชั้นกษัตริย์ และเชื้อพระวงศ์ เช่น
สมเด็จพระนารายณ์มหาราช พระเพทราชา หลวงสรศักดิ์ กรมหลวงโยธาทิพย์ กรมหลวงโยธาเทพ
ฯลฯ หรือ ขุนนางชั้นผู้ใหญ่ เช่น พระยาโกษาธิบดี (เหล็ก)

พระยาโกษาธิบดี(ปาน) เจ้าพระยาวิเศษเนตร์ ฯลฯ รพพรได้ปลุกบุคคลที่ตายไปแล้วในอดีตกลับมาหากาลเวลาปัจจุบันและสร้างตัวละครสมมติขึ้นมาใหม่โดยการใช้ภาพถ่ายจินตนาการของตัวละคร ทั้ง 2 ประเภท ให้เข้ากับความเป็นจริงของประวัติศาสตร์ บุคคลจริงในพงศาวดาร และตัวละครสมมติ จึงมาพบกันในงานนิยายได้อย่างแนบเนียนและสมเหตุสมผล

2.3 นวนิยายชีวิตรักและครอบครัว : ลมหนาว นางสาวโพระดก นางสาวอบเชย แผ่นดินแม่

นวนิยายชีวิตรักและครอบครัวเป็นแนวเรื่องของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2505-2516 เนื่องจากพบนวนิยายที่ตีพิมพ์เป็นเล่มมากกว่านวนิยายผีและนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ซึ่งปรากฏร่วมยุคเดียวกัน นวนิยายชีวิตรักและครอบครัวของรพีพรอาจแบ่งเป็นแนวย่อย ๆ ได้อีก เช่น แนวรักสนุกสนาน แนวรักโรแมนติก แนวรักเคเล้ากามารมณ์ หากพิจารณาตามแนวโน้มของแนวเรื่องย่อย ๆ แล้วผู้วิจัยจะขอแบ่งนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2505-2516 ออกเป็น 2 ช่วงคือ พ.ศ. 2505-2512 เป็นนวนิยายรักทั่วไป และ พ.ศ. 2515-2516 เป็นนวนิยายรักเคเล้ากามารมณ์ ดังนั้นในช่วงนี้จะขอลำดับเฉพาะนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2505-2512 ส่วนนวนิยายแนวนี้ในช่วง พ.ศ. 2515-2516 จะแยกกล่าวในหัวข้อนวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ. 2515-2516 เนื่องจากนวนิยายมีแนวโน้มนวนิยายรักเคเล้ากามารมณ์ซึ่งต่างจากแนวโน้มของนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวในช่วง พ.ศ. 2505-2512

2.3.1 แนวคิดของนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว

รพีพรมุ่งเสนอแนวคิดเกี่ยวกับความรักในด้านการเลือกคู่ครองและแนวคิดเกี่ยวกับผู้หญิง รพีพรเสนอแนวคิดที่ว่า หม่อมสาวควรมีอิสระในการเลือกคู่ครองเอง และปฏิเสธประเพณีคลุมถุงชน แต่ไม่สนับสนุนให้หม่อมสาวด่วนตัดสินใจแต่งงานหรือละเมิดชนบทประเพณีตัววิธซึ่งสักก่อนห้าม เพราะความรักอย่างเคียวไม่สามารถทำให้ชีวิตสมรมมีความสุขและประสบความสำเร็จ ดังนั้นคู่รักควรอดทนรอเวลาให้ถึงพร้อมด้านวุฒิภาวะ หน้าที่การงานและฐานะการเงินเสียก่อนจึงแต่งงานกัน เพราะการแต่งงานคือเหตุผลของชีวิต แต่ความรักเป็นอารมณ์

รพีพรเสนอแนวคิดผ่านวิถีชีวิตของตัวละครทั้งที่ตัดสินใจถูกและผิด
ดังตัวอย่างต่อไปนี้

เรื่อง นางสาวอบเชย รัฐเป็นลูกกตัญญู เชื่อฟังและปฏิบัติตามคำสั่งสอนของแม่ตั้งแต่เยาว์วัย รัฐยอมแต่งงานกับเขาวภาทั้ง ๆ ที่ไม่รัก แต่เพื่อตามใจแม่ที่ต้องการยกฐานะผู้ดีเก่าของตนด้วยฐานะการเงินของครอบครัวของเขาวภา ชีวิตสมรสจึงไม่มีความสุขเท่าที่ควรเมื่อภรรยาตาย รัฐจึงตั้งใจมั่นและประกาศให้แม่ทราบว่า การแต่งงานครั้งใหม่ เขาจะเลือกคู่ครองเอง

เรื่อง ลมหนาว ช่อเพชรหนีตามทักษ์ไปใช้ชีวิตผัวหนุ่มเมื่อสาวตั้งแต่วัยเรียน ชีวิตคู่จึงล้มเหลวเพราะความแตกต่างระหว่างพื้นฐานชีวิตของครอบครัว ช่อเพชรไม่พอใจฐานะความเป็นอยู่อย่างชาวบ้าน โดยเฉพาะเมื่อพ่อของทักษ์มาเยี่ยมเยือนลูกชาย ช่อเพชรแสดงท่าทีไม่พอใจกิริยามารยาทของพ่อสามีโดยไม่ให้หน้าทักษ์ ทำให้ทั้งคู่เริ่มทะเลาะกัน หลังจากนั้นก็พาลหาเหตุเล็กกับทักษ์เพื่อกลับคืนสู่ฐานะเดิม

เรื่อง นางสาวพระคด ศลและพระคดดำเนินชีวิตด้วยเหตุผล พระคดเลือกสลเป็นคู่รักทั้ง ๆ ที่แม่ไม่เห็นด้วยและแม้ว่าพระคดร่ำรวยมหาศาล แต่เขารอเรียนจบและสลสร้างฐานะให้มั่นคงเสียก่อนจึงจะแต่งงาน

นวนิยายชีวิตรักและครอบครัวของรพีพรในช่วงนี้มีบทบาทในเชิงยกย่องผู้หญิง สิ่งเกิดได้จากเนื้อเรื่องเน้นการนำเสนอชีวิตของตัวละครเอกฝ่ายหญิง เช่น นางสาวพระคด เป็นเรื่องราวการต่อสู้ชีวิตและปัญหาภายในครอบครัวของพระคด นางสาวอบเชย เป็นเรื่องราวการปลอมตัวเป็นคนรับใช้ของปรีศนีย์เพื่อศึกษาชีวิตแปลกใหม่ ลมหนาว เป็นเรื่องราวชีวิตและความรักของแพร์ที่เล่าผ่านปากของตัวละครเอง เป็นต้น

แนวคิดที่ปรากฏคือการเชิดชูคุณค่าของผู้หญิง รพีพรสะท้อนให้เห็นบุคลิกภาพ ความคิดและพฤติกรรมของตัวละครหญิงที่เปลี่ยนแปลงไป มีความสำนึกของความเป็นคนเท่าเทียมกับชาย ซึ่งเป็นผลมาจากการได้รับการศึกษาสูงขึ้นและการหล่อหลอมความคิดจากครอบครัว

เช่น เรื่อง นางสาวอบเชย ปรีศน์มีการศึกษาระดับปริญญาตรี สนใจใฝ่หาความรู้ทั้งด้าน
วรรณคดี ข่าวสารต่างประเทศและประวัติศาสตร์ เธอจึงมีความรอบรู้สามารถสนทนากับคนอื่น
ได้ทุกเรื่อง ทำให้พ่อ เพื่อน ๆ ของพ่อ พี่ชายและรัฐตัวละครเอกฝ่ายชายชื่นชมยกย่อง
บุคลิกส่วนตัวเป็นคนเปิดเผย กล้าพูด เจ้าความคิด มีนิสัยคล้ายผู้ชาย มีความเฉลียวฉลาด
ซึ่งช่วยแก้ไขปัญหาเฉพาะหน้าของตนเองและคนรอบข้างได้เสมอ ผู้ที่มีบทบาทสำคัญต่อความคิด
ของเธอคือ พ่อซึ่งเลี้ยงลูกแบบสมัยใหม่ ให้เสรีภาพทางความคิดและการดำเนินชีวิตแก่ลูก
เคารพสิทธิในการตัดสินใจของลูก สนับสนุนให้ลูกผู้หญิงศึกษาให้มาก ๆ เพื่อยกคุณค่าของตนเอง
ดังคำพูดของขุนเริงรณจักรที่มีความขัดแย้งกับภรรยาที่สนใจแต่เรื่องจะหาคู่ครองให้ลูกสาว
ความว่า

ลูกผู้หญิงนะ ไม่ได้เกิดมาเพื่อตั้งหน้าตั้งตาจะมีเรือนเมื่อไหร่ สมัยนี้ไม่ใช่
สมัยที่แม่สะอาดยังเป็นสาว ผู้หญิงจะได้เป็นข้างเท้าหลังอยู่รำไป สมัยนี้ผู้หญิง
เป็นข้างเท้าหน้าเดินคู่กับผู้ชายอมเถ แล้วคนอย่างเจ้าลูกชายท่านมวงคลมัน
ได้ความอะไรกัน ไปออกมามีอะไรติดตัวก็เปล่าไปสออบตก ผลาญเงินพ่อแม่
จนทนไม่ไหวต้องเรี่ยกกลับ แล้วอย่างนี้มาคุยกับชายหน่อจะไปทานกำดั่งมัน
ได้อะไร เพราะไม่มีความรู้ ลูกเขยแบบนี้เงินไม่ตอบรับเหมือนกันแหละ
พูดก็พูดเถอะ...

ใครจะเป็นเศรษฐีมันมีกว่าเราอย่างไรก็ตามจะชั่วอะไรเราได้แล้ว
คนอย่างเราก็ไม่คิดจะแต่งเพื่อต่อทุนทรอกนะ คนมีเงินนะหาง่าย แต่คนดีนะ
หายากนะแม่อาด เงินหมดแล้วก็เปลี่ยนฐานะไปแต่ความดีไม่หมดง่าย ๆ ทรอก
ยิ่งดีแล้วมีความรู้ ถ้าได้ฐานะไม่ต้องกระเสือกกระสนเท่าไรหนักไม่ถึงกับมั่งคั่ง
ฉันก็พอใจ ฉันต้องการอย่างนี้จริง ๆ สำหรับลูกทุกคน แม้แต่ลักขมีก็เถอะ
ฉันไม่ต้องการหาความสุขมันไปกับใคร ขอให้ทราบไว้ด้วย...

(นางสาวอบเชย, เล่ม 1 : 42-43)

หรือคำพูดของขุนเริงรณจักรที่สอนปรีศน์ว่า คู่รักหรือผัวหากที่ไหนได้เสมอ
แต่วิชาความรู้โอกาสหาหมั้นน้อย ต้องฉกฉวยไว้อีก่อน แล้ววิชาความรู้นั้นแหละ

จะช่วยเหลือเสริมให้ความเป็นลูกผู้หญิงของเรามีคุณค่ามากขึ้น เรื่องผู้ชาย
ปล่อยให้เขาพยายามกับเราบ้าง พ่อเชื่อคติเก่า ๆ เน้อคู่กันจริงแล้วมัน
ไม่แคล้วกันหรอกลูก

(นางสาวอบเชย, เล่ม 2 : 298)

นวนิยายของรพีพรจึงมีบทบาทในการกระตุ้นให้ผู้หญิงสำนึกในคุณค่า
ของเพศโคศการพัฒนาดตนเองให้มีความสามารถทัดเทียมผู้ชาย

2.3.2 โครงเรื่องของนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว

โครงเรื่องของนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวเน้นบทบาท
และพฤติกรรมของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่มีความเป็นตัวของตัวเอง กล้าคิด กล้าตัดสินใจเลือก
ทางเดินของชีวิตด้วยตนเอง โครงเรื่องมีทั้งรักสุขและรักโศก ที่เสนอเรื่องราวไม่ซ้ำแบบกัน
ได้แก่ โครงเรื่องรักสนุกสนาน เสนอเรื่องราวความรักที่เกิดขึ้นในลักษณะแปลก ๆ เน้น
ความสนุกสนานของโครงเรื่องมากกว่าการเสนอแนวคิด ดังตัวอย่างเรื่อง นางสาวอบเชย เป็น
เรื่องราวการปลอมตัวของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่สมัครเป็นคนใช้ในบ้านของตัวละครเอก
ฝ่ายชายเพื่อพิสูจน์ความจริงที่เขาเคยสัญญากับภรรยาที่ก่อนตายว่าจะไม่แต่งงานใหม่ ความ
สนุกสนานของโครงเรื่องอยู่ที่บุคลิกภาพและพฤติกรรมของตัวละครเอกฝ่ายหญิงที่แก่งทำตัวโง่
เป็น ๆ และทะเล้นในบางครั้ง แต่ก็เผลอตัวแสดงภูมิความรู้อยู่เสมอจนทำให้ ตัวละครเอก
ฝ่ายชายสงสัยจึงพยายามสืบหาความจริง ตัวละครเอกฝ่ายหญิงต้องใช้ปัญญาไหวพริบแก้ไข
ปัญหาเฉพาะหน้าเพื่อเอาตัวรอด ไม่ให้ฝ่ายชายจับผิดได้ ในที่สุดทั้งสองก็รักกันและฝ่ายชายรู้ว่า
ฝ่ายหญิงเป็นลูกผู้ดีและมีการศึกษา

โครงเรื่องรักวันท นวนิยายของรพีพรที่เสนอโครงเรื่อง
รักวันท เท่าที่พบในช่วงนี้มีเพียงเรื่องเดียวคือ ลมหนาว เป็นเรื่องแนวรักพามันที่แม้จะจบลง
ด้วยความสมหวังแต่เป็นความจริงอันเจ็บปวดของชีวิต โครงเรื่องเสนอเรื่องราวความรักและ
ชีวิตคู่ที่ผิดพลาดของพ่อแม่ที่มีผลต่อชีวิตและความรักของลูก กล่าวคือ เรื่องเริ่มต้นจากชีวิตรัก
ในวันพ่อแม่ที่ทำผิดประเพณี หนีตามกันไปตั้งแต่ออยู่ในวัยเรียนและชีวิตคู่ก็ล้มเหลว เพราะ

แม่ซึ่งเป็นผู้หญิงสูงศักดิ์ที่รับสภาพความยากจนและวิถีชีวิตสามัญชนไม่ได้ ต่อมาแม่แต่งงานใหม่ จึงเกิดปัญหาระหว่างพ่อเลี้ยงกับลูกเลี้ยงชน กล่าวคือพ่อเลี้ยงหาโอกาสขโมยใจลูกเลี้ยงโดยที่แม่ไม่คัดค้าน ตัวละครเอกฝ่ายหญิงจึงหนีออกจากบ้านจนมาพบรักกับตัวละครเอกฝ่ายชาย นวนิยายเรื่องนี้ได้แสดงให้เห็นตัวอย่างชีวิตรักในโลกแห่งความฝันที่ลุ่มสลายในโลกแห่งความจริง ดังที่แพรสรุปชีวิตของตนเองว่า "ชีวิตของฉัน ๗ ปีก็เหมือนชีวิตของเอมเปอเรอองค์หนึ่ง ซึ่งรุ่งโรจน์แล้วร่วงโรย ลูกขึ้นแล้วล้มกลิ้ง มงกุฎแห่งราชศักดิ์หลุดกระเด็นลงไปคลุกฝุ่น แต่ฉันมีเพียงมงกุฎรักที่ครอบหัวใจอยู่ เมื่อมันกระเด็นหลุดไปแทนที่มันจะคลุกฝุ่น มันกลับคลุกด้วยเลือดและน้ำตา" (ลมหนาว : 345)

โครงเรื่องรักและชีวิต เสนอเรื่องราวการต่อสู้ปัญหาชีวิตภายในครอบครัว และอุปสรรคของความรัก ดังตัวอย่างเรื่อง นางสาวโพระดก โครงเรื่องเสนอปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละคร ปัญหาที่เกิดขึ้นคือปัญหาช่องว่างระหว่างแม่กับลูกที่เกิดจากแม่สนใจผู้ชายรักมากกว่าลูกและความอิจฉาริษยาของน้องสาวพ่อเลี้ยง และอุปสรรคความรักที่เกิดจากแม่กีดกัน รวมทั้งผู้มีพระคุณของคนรักแอบอ้างว่าเป็นภรรยา โดยที่เขาไม่อาจโต้แย้งความสุขของเธอก่อนตาย ตัวละครเอกจึงพยายามอดทนต่อสู้และแก้ไขปัญหาคจนล่องไปด้วยดี

โครงเรื่องของนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวของรพีพร ใช้สูตรเรื่องพาฝัน แต่ได้เสนอเรื่องให้ต่างจากแนวเรื่องทั่วไปที่มีผู้วิจารณ์ว่า นวนิยายรักพาฝันในช่วงนี้มีพัฒนาการสืบทอดมาจากนวนิยายยุคหลังสงครามโลกครั้งที่ 2 มักใช้สูตร "ซินเดอเรลลา" หรือแบบ "ปานแดง" คือ นางเอกหรือพระเอกเป็นทาสทาสีตระกูลผู้ที่มีเงินที่หาไปตั้งแต่เด็ก ไปมีชีวิตร้าเดี่ยและต้องต่อสู้กับตัวอิจฉามากมาย แต่ในที่สุดมีผู้พบความจริงว่าเป็นทาสทาสีเจ้าของมรดกจากตำหนักปานดำ ปานแดงบนร่างทาสหรือสัญลักษณ์บางอย่าง หรือมีเงินนั้นก็ใช้สูตร "ชายหญิงหญิงอน" นางเอกมักเป็นประเภท "ชนแค่วัย" หรือ "แก่นแก้วแต่แสนดี" เป็นสูตรแบบซินเดอเรลลา แต่เน้นตัวพระเอก ตรงที่ว่าต้องมีการองกันให้ถึงขนาดเข้าไว้ นางเอกจะต้องมีความห้อยใจในความเป็นลูกผู้หญิงและทนงในตัวเอง พระเอกอาจจะต้องห้อยใจเขาเชิงไว้บ้าง เพื่อให้มีการทะเลาะโต้เถียงกับนางเอกในเชิงกระแนะกระแหนกันให้มากที่สุด (มหาวิทาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2526 : 477)

ในขณะที่พี่พรวางโครงเรื่องให้ตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็น
 ทายาทตระกูลผู้ดี แต่จำเป็นต้องมีชีวิตอย่างลำบาก หรือตัดสินใจเลือกที่จะมีชีวิตอย่างลำบากเอง
 ปมปัญหาของเรื่องจึงมีเหตุผลมากขึ้น เช่น เรื่อง นางสาวโพระตก แม้ว่าโพระตกเกิดมาในลักษณะ
 คาบซ้อนเงินซ้อนทอง มีมรดกมากมาย แต่ก็ไม่ได้มีชีวิตสุขสบายราบรื่นโดยตลอด เพราะหลังจาก
 พ่อตาย แม่ก็แต่งงานใหม่ อย่างไรก็ตามเธอก็มีความสุขภายในครอบครัวใหม่เพราะพ่อเลี้ยง
 รักเธอเสมอลูกแท้ ๆ แต่หลังจากพ่อเลี้ยงตาย ปัญหาภายในครอบครัวและปัญหาชีวิตเริ่มก่อตัว
 ขึ้นเรื่อย ๆ เพราะแม่คบชู้รักคนใหม่ซึ่งเป็นทนายความประจำตระกูล จึงไม่ค่อยสนใจลูกสาว
 ทำให้เกิดปัญหาความไม่เข้าใจระหว่างแม่กับลูกและน้องสาวของพ่อเลี้ยงอีกจนความร้ายราวของเขา
 จึงวางแผนการให้หลานชายรวบรัดโพระตกแต่ทำการไม่สำเร็จ จึงหันไปสมคบกับทนายความ
 ซึ่งเป็นชู้รักของแม่ของโพระตกทำการชักจูงทรยศ ในขณะที่เดียวกันปัญหาเรื่องความรักก็เกิดขึ้น
 เพราะความแตกต่างระหว่างฐานะ แม้ซึ่งยึดติดกับชนชั้นผู้คือฮากมีลูกเขยเป็นผู้ดีเก่าเพื่อลบปมค้อย
 ของตนเองที่เกิดมาเป็นผู้ดีใหม่ที่เกิดในตระกูลพ่อค้า จึงกีดกันความรักของลูก เพราะเห็นว่าสล
 เป็นทนายความจน ๆ ที่ไม่มีอนาคต นอกจากนี้ยังเกิดปัญหาพัวพันกับผู้มีพระคุณของสลที่แอบอ้างว่า
 เขาเป็นสามีของเธอ โดยที่สลไม่อาจโต้แย้งว่าเป็นเรื่องไม่จริง เพราะเป็นบุญคุณที่เขาต้อง
 ตอบแทนเพื่อให้คนที่กำลังจะตายมีความสุขในช่วงสุดท้ายของชีวิต ถึงกระนั้นแม้ว่าต่อมาเธอจะตาย
 ไปแล้ว ก็สร้างปัญหายุ่งยากไว้โดยการระบุเงื่อนไขของพินัยกรรม ผูกมัดให้สลต้องแต่งงานกับ
 บุตรสาวของเธอ ปมปัญหาระหว่างตัวละครกับตัวละครจึงซับซ้อน มีทั้งปัญหาความรัก ปัญหาชีวิต
 และปัญหาครอบครัวที่ตัวละครเอกต้องพยายามแก้ไข อย่างไรก็ตามตัวละครเอกทั้งสองฝ่ายก็พยายาม
 ต่อสู้กับปัญหาเหล่านั้นด้วยสติปัญญาและความอดทน จนปัญหาทุกอย่างคลี่คลายและจบลงด้วยดี
 หรือเรื่อง นางสาวอบเชย ปรีศนี่สนิทชมชอบในตัวรัฐ และสนใจชีวิตส่วนตัวของเขา โดยเฉพาะ
 เรื่องที่รัฐให้คำสัญญากับอดีตภรรยาที่ตายไปแล้วว่าจะไม่แต่งงานใหม่ เธอจึงอยากลองดี
 จึงปลอมตัวสมัครเป็นคนรับใช้ในบ้านของเขาโดยความช่วยเหลือของจงจิตต์ซึ่งเป็นเพื่อนสนิท
 ร่วมมหาวิทยาลัยและเป็นเพื่อนบ้านของรัฐ ทรัพย์สินพื้นฐานของตัวละครเอกฝ่ายหญิงเป็นคนที่ชอบ
 แสวงหาประสบการณ์ใหม่ ๆ เมื่อเธอทราบเรื่องราวของรัฐจากเพื่อนสนิท เธอจึงถือโอกาส
 เข้าไปสืบหาความจริงและเรียนรู้สภาพชีวิตของคนอื่นที่ไม่ได้เกิดมามีชาติตระกูลเหมือนเธอ
 นอกจากนี้พี่พรได้เสนอปัญหาความขัดแย้งระหว่างความคิดเก่ากับความคิดใหม่ที่เกิดขึ้นภายใน
 ครอบครัว เช่น ปัญหาการเลี้ยงดูบุตรในครอบครัวของปรีศนี่ที่พ่อให้เสรีภาพแก่ลูกทุกคน แต่แม่
 เป็นคนที่มีความคิดเก่า รักและหวงลูกมากเกินไป และไม่ให้อิสระทางความคิดแก่ลูก เห็นได้

จากกรณีที่ประจักษ์เลือกคู่ครอง พ่อวางตัวเป็นผู้ให้คำปรึกษา แต่แม่เป็นผู้คัดค้านโดยไม่รับฟังเหตุผลใด ๆ ทั้งสิ้น ทั้งนี้เพราะสาเหตุที่กรเจียงเป็นหม้าย หรือทัศนคติของแม่ของรัฐที่ถูกเหยียดหยามคนรับใช้ ให้อยู่ได้อ่านาจอของนางจางตลอดเวลา รัฐจึงชี้แจงให้แม่เข้าใจว่าคนใช้ไม่ใช่ทาสในเรือนเบี้ย แต่เป็นเพื่อนมนุษย์ที่มีหน้าที่แบ่งเบางานไปจากนางจาง เป็นต้น หรือเรื่อง ลมหนาว เสนอปัญหาครอบครัวแตกแยกและปัญหาความรักที่เกิดจากทัศนคติความรักไม่ตรงกัน ดังตัวอย่าง ชีวิตสมรสของทักษ์กับช่อเพชรล้มเหลว เพราะฝ่ายหญิงไม่พอใจฐานะความเป็นอยู่ และฐานะ "ข้างเท้าหลัง" ที่ไม่สามารถข่มสามีได้เหมือนก่อน ส่งผลให้ปัญหาชีวิตของแพร ผู้เป็นลูกสาวเริ่มก่อตัวขึ้น และเมื่อแม่มีสามีใหม่ ความขัดแย้งภายในครอบครัวยิ่งทวีความรุนแรงขึ้น จนเธอต้องหนีออกจากบ้านนำพาให้ตัวละครมาพบปัญหาความรักต่อไป

ด้านกลวิธีการนำเสนอ รพีพรมักเปิดเรื่องด้วยการเรีกร้อง

ความสนใจของผู้อ่านให้อาสาติดตามเนื้อเรื่องด้วยการสร้างความใคร่รู้ เช่น เรื่อง นางสาวอบเชย เปิดเรื่องด้วยบรรยากาศงานศพของเขาวภาซึ่งเป็นภรรยาของรัฐ และบทสนทนาระหว่างเพื่อนสนิทของรัฐที่วิพากษ์วิจารณ์คำสัญญาของรัฐที่ให้ไว้กับภรรยา หรือ เรื่อง นางสาวโพระดก เปิดเรื่องด้วยการแนะนำตัวละครเอกฝ่ายหญิงและกล่าวถึงดวงชะตาที่พลิกผันเสี่ยงต่อความผิดทางศีลธรรมเพื่อเรีกร้องความสนใจของผู้อ่าน ทำให้อาสารู้ความเป็นไปของตัวละคร หรือ เรื่อง ลมหนาว รพีพรเกริ่นนำเรื่องด้วยบท "นำพา" กล่าวถึง ความผันแปรในชีวิตของสตรีสูงศักดิ์ที่ตกฮามาเป็นชาวไร่ แต่เธอกลับพอใจชีวิตที่เป็นอยู่ เป็นต้น แล้วจึงดำเนินเรื่องไปตามลำดับเวลาและเหตุการณ์ มีเพียงเรื่องเดียว คือ ลมหนาว ที่เป็นการเล่าเรื่องย้อนเวลาโดยการใช้กลวิธีผู้เล่าเรื่องบุรุษที่ 1 คือ "ข้าพเจ้า" อยู่ในฐานะเป็นบุคคลที่ 2 ในเรื่อง กล่าวคือ ผู้เล่าเรื่องเป็นผู้สัมภาษณ์ตัวละครเอกฝ่ายหญิงแล้วจึงนำเรื่องราวทั้งหมดมาถ่ายทอดสู่ผู้อ่าน ดังนั้นผู้เล่าเรื่องจึงปรากฏในโครงเรื่องเป็นผู้รับฟังประวัติชีวิตของแพรเห็นได้จากเนื้อความบางตอนกล่าวถึงบรรยากาศขณะสัมภาษณ์ เช่น

ลมหนาวกลางทุ่งพัดสม่ำเสมอ ทาระชะฮาดหัวนมมิได้ ดันกกดันหญ้าซึ่งขึ้นแซมกัน
แน่นชนิดไปบนผืนนาที่ไร้ผู้ใส่ใจพัดลู่กลับไปกลับมา เหมือนชีวิตที่ถูกโชคชะดาเล่นงาน
เอาเสีจนตั้งตัวไม่ติด แสงตะวันแหวกเมฆหมอกออกมาได้แล้ว แต่ความกระจ่างจ้า
ยังไร้ความหมายสำหรับผืนดินที่มีความเฮียบเฮี้ยนแห่งนี้ หญิงสาวยกมือถอดอกไว้

ริมฝีปากรูปคันศรของหล่อนแห่งนี้มีรอยระแหง หากไว้รูปรอยเดิมเสียอย่างเดี๋ยวนั้น
ก็ไม่มีใครรู้ว่าผู้หญิงคนนี้เป็นปากสาว

"ฉันเกิดกลางฤดูหนาวอย่างนี้ แต่ที่กรุงเทพฯ..." หล่อนพูดด้วยยิ้มเศร้า ๆ...

ข้าพเจ้าไม่มีความเห็น นอกจากฟังต่อไปเหมือนที่ท่านกำลังติดตามข้าพเจ้าต่อไป...

หล่อนหยุด เมื่อได้ยินเสียงเด็กร้องซันในกระท่อมของหล่อน ข้าพเจ้ายิ้มให้หล่อน
อย่างแห้งแล้ง เพราะรู้ว่าเวลาของการแสดงหน้าที่แม่บังเกิดเกล้าของหล่อนมาถึงแล้ว
หล่อนคงหายเข้าไป แล้วกลับออกมาเมื่อเสียงทารกส่งต่อไปในเปลเล็ก ๆ ของแก
ข้าพเจ้าเสียเวลากับบุหรี่ปูหนึ่งมวนเต็ม แพร่ก็กลับออกมาที่แคร่หน้ากระท่อมแล้ว
หล่อนก็เล่าเรื่องของหล่อนต่อไป

(ลมหनाव : 61)

กลวิธีที่เล่าเรื่องดังกล่าวทำให้เนื้อเรื่องดูเสมือนเป็น
เรื่องจริงเพื่อสร้างความสะเทือนอารมณ์แก่ผู้อ่าน แต่ก็ทำให้โครงเรื่องบางตอนขาดความ
สมเหตุสมผล เนื่องจากพีธีการใช้วิธีการดำเนินเรื่องแบบย้อนเวลา ดังนั้นการที่แพรสามารถ
เล่าเหตุการณ์ในช่วงชีวิตของพ่อกับแม่ก่อนที่จะเกิดได้อย่างละเอียดลออราวกับอยู่ร่วมใน
เหตุการณ์นั้น ๆ ด้วย จึงดูเป็นเรื่องเหลือเชื่อ

2.3.3 ตัวละครของนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว

ดังที่กล่าวมาแล้วว่านวนิยายชีวิตรักและครอบครัวของรพีพร
เน้นการนำเสนอชีวิตของตัวละครเอกฝ่ายหญิง ดังนั้นตัวละครที่มีบทบาทเด่น ก็คือ ตัวละครเอก
ฝ่ายหญิง นั่นเอง

ตัวละครเอกฝ่ายหญิงมีบุคลิกลักษณะและพฤติกรรมซึ่งพัฒนา
ไปจากตัวละครในช่วงที่หนึ่ง โศชนั้นคุณสมบัติที่เป็นผู้หญิงสมัยใหม่ มีความเชื่อมั่นในตัวเองสูง
กล้าคิดกล้าตัดสินใจด้วยตนเอง มีความสนใจโลกภายนอกมากกว่าความสวสความงาม มีความ
สามารถหลายด้าน เฉลียวฉลาด รอบรู้ มีประสบการณ์ชีวิตมากขึ้น เช่น โพระคก ใน
นางสาวโพระคก นอกจากคุณสมบัติที่กล่าวมาข้างต้นแล้ว เธอเป็นตัวของตัวเอง ไม่ถือตัว

ไม่เอาดี รักศักดิ์ศรีของตัวเอง จึงไม่ยอมให้อาบจิดซึ่งเป็นน้องสาวของพ่อเลี้ยงดูถูก เป็นเหตุให้เกิดการวิวาทจนเธอต้องหนีออกจากบ้านไปพักอยู่กับสายสมรและพบรักกับศล การที่เธอเป็นคนสนใจศึกษาสิ่งต่าง ๆ รอบตัว เป็นคนช่างสังเกตและช่างสงสัยมาตั้งแต่เยาว์วัย ช่วยทำให้เธอสามารถจับพิรุณผู้ประสงค์ร้าย เอาตัวรอดจากการที่ผู้เฒ่าคิดทำร้ายตัวเธอได้และยังช่วยเหลือผู้อื่นด้วยความฉลาดและความสามารถพิเศษส่วนตัวคือ วิชาศิลปะการต่อสู้ป้องกันตัว หรือ แพร ใน ลมหนาว เป็นผู้หญิงที่มีใจหนักแน่น มั่นคง อดทน เข้มแข็ง ใช้เหตุผลในการดำเนินชีวิต แม้ว่าเธอมีการศึกษาไม่สูงนัก แต่เธอกลับมีโลกทัศน์กว้าง โดยการศึกษาความผิดพลาดในชีวิตของพ่อกับแม่เพื่อเตือนตนเองให้ใช้ชีวิตอย่างรอบคอบ รู้จักรักษาเกียรติของลูกผู้หญิง ไม่ยอมเสียตัวให้คนรักง่าย ๆ ดังเช่น แม่ของเธอ และเมื่อชีวิตตกอับ แพรก็สามารถปรับตัวและต่อสู้ชีวิตต่อไปได้ แม้ว่าชีวิตที่ผ่านมาเคยสุขสบายในตระกูลสูงศักดิ์ก็ตาม แต่เธอสามารถพิสูจน์ตนเองด้วยการกลับไปพลิกฟื้นดินอีสานของปู่ทำไร่เอง

ในทางตรงกันข้าม ตัวละครเอกฝ่ายชายที่แม้จะมีคุณสมบัติเด่น สมความเป็นชาย แต่ก็มักมีข้อด้อย คือ ความไม่เป็นตัวของตัวเอง ดังเช่น รัฐ ใน นางสาวอบเชย เป็นคนสุภาพ ใจเย็น หนักแน่น รู้เท่าทันคน มีระเบียบในการดำเนินชีวิต เป็นลูกที่ได้อยู่ในโอวาทของมารดาเพื่อแสดงความกตัญญูกตเวทิตา แต่การมีชีวิตแบบมารดาลิดีตดงาม ขอมเชื่อฟังและปฏิบัติตามแม่ทุกอย่าง แม้กระทั่งการคลุมถุงชน ทำให้ชีวิตของเขาผิดพลาดไปครั้งหนึ่ง หรือ ศล ใน นางสาวโพระดก เป็นคนเข้มแข็ง กล้าหาญ ฉลาดลึก แต่ขอมถูกอ้างว่าเป็นสามีของเพื่อนแม่ซึ่งอุปการะเขามา จนกลายเป็นข้อผูกพันและสร้างปัญหายุ่งยากในภายหลัง

อีกด้านหนึ่งนั้น รพีพรสร้างตัวละครฝ่ายชายให้มีบุคลิกภาพ และพฤติกรรมเปรียบเทียบกับตัวละครเอกหญิง ได้แก่ ชด ใน ลมหนาว เป็นคนเจ้าอารมณ์ อ่อนไหวง่าย เจ้าระเบียบ ถือตัวมาตั้งแต่เด็ก ทะนงตัวว่ารูปร่างและมีความรู้ เอาแต่ใจตัวเอง ไม่มีเหตุผล ดังตัวอย่าง เมื่อเขาต้องการแพรเป็นภรรยา แต่แพรรั้งขึ้นและขอให้สร้างฐานะให้มั่นคงเสียก่อน ชดกลับคิดว่าแพรเล่นตัวเพื่อยกย่องคุณค่าตนเอง ทั้ง ๆ ที่เธอตกอยู่ในฐานะ "ลูกไก่ในกำมือ" ของเขา จึงแสดงความเหนือกว่าด้วยกิริยาปั้นปึ่ง ไม่สนใจ ตีตัวออกห่างไปมีผู้หญิงคนใหม่ แม้ว่าแม่จะทัดทานก็ไม่ฟัง นอกจากนี้ทั้ง ๆ ที่รู้ว่าเพื่อนหญิงของตนเห็นผู้ชายเป็นของเล่นและชอบเปลี่ยนคู่ควงใหม่ แต่เมื่อเห็นภาพความสัมพันธ์ระหว่างเพื่อนหญิงกับชายคนใหม่

ก็เกิดอารมณ์หงุดหงิดและโกรธแค้นขึ้นชั่ววูบ จึงสั่งทหารชายชู้ตายจนต้องติดคุกถึง 9 ปีเต็ม ในขณะที่แพร่รักชดอย่างมีเหตุผล เกิดทุนความรักอยู่เหนือความใคร่ ไม่ยอมเสียดัวให้คนรักง่าย ๆ ระหว่างที่ชดรับโทษทัณฑ์ แพรกลับไปทำไร่รอเวลาที่ชดจะพ้นโทษเพื่อจะได้แต่งงานกัน รพีพรกล่าวสรรเสริญแพร่ว่า "เกิดเป็นหญิงใคร ๆ ก็เกิดได้ แต่เกิดเป็นผู้หญิงอย่างแพร่ แม้มีคนสมัครจะเกิดก็คงเกิดไม่ได้เพราะแพรมีคนเดียว แต่ชดมีหลายคน เพราะหัดแพรได้ชดคนสุดท้ายไว้แบบชีวิต เธอจึงอยู่อย่างมีความสุข ท่ามกลางลมหนาว ลมร้อนและลมฝนของดินแดนแคว้นอีสาน..." (ลมหนาว : 346) หรือตัวละครชายอื่น เช่น ทักษ์ แม้ว่าจะมีความรักถึงขั้นบัพทิตทางกฎหมายก็ตาม แต่ยอมพ่ายแพ้ชีวิตเมื่อผิดหวังจากชีวิตสมรส ทักษ์ประชดชีวิตด้วยการดื่มเหล้า ไม่รับผิดชอบหน้าที่ การงาน ไม่สนใจชีวิต ใช้ชีวิตอยู่ข้างถนนเหมือนฮากก เที้ยวแบมือขอเงินเขาซื้อเหล้า สุดท้ายชีวิตจบลงด้วยโรคเรื้อน เป็นต้น

น้ำเสียงของผู้เขียนที่มีต่อตัวละครเอกฝ่ายหญิงนั้น แสดงความยกย่อง ชื่นชมในบุคลิกลักษณะและบทบาทของผู้หญิงยุคใหม่ที่พัฒนาตนเองให้มีความสามารถทัดเทียมผู้ชาย มีคุณค่ามากกว่าความสวยงามของรูปร่าง และจริยวัตรตามแบบฉบับกุลสตรีไทย

ข. ช่วงที่ 2 นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2515-2516

เนื่องจากผู้วิจัยไม่พบนวนิยายของรพีพรที่ตีพิมพ์เป็นเล่มในช่วง พ.ศ.2513-2514 ดังนั้นนวนิยายของรพีพรในช่วงที่ 2 ของยุคที่สองจึงอยู่ในช่วง พ.ศ.2515-2516 เป็นนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวที่มีแนวเรื่องส่วนใหญ่เป็นเรื่องรักเคล้ากามารมณ์ นวนิยายชีวิตรักและครอบครัวของรพีพรเท่าที่พบในช่วงนี้จำนวน 9 เรื่อง ได้แก่ ทะเลไม่เคยหลับ (2515) ผิวเช่า (2515) เมียเพื่อน (2515) แม่ปลาหลด (2515) ไม่เคยมีใครรักฉันจริง (2515) ลูกชู้ (2515) เจ้าสาวคืนเดียว (2515) เมีย نیمเบอร์ 4 (2516) และ มรดกท่านผู้หญิง (2516)

1. ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพร

1.1 สภาพสังคมและการเมืองในช่วง พ.ศ.2515-2516

สภาพสังคมและการเมืองในช่วงนี้อยู่ในระยะบริหารประเทศของจอมพลถนอม กิตติขจร ซึ่งสืบนโยบายการบริหารประเทศตามแบบจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ โดยเฉพาะความสัมพันธ์ระหว่างไทยกับสหรัฐอเมริกา อิทธิพลของสหรัฐอเมริกาครอบคลุมทั้งด้านนโยบายการเมือง การต่างประเทศตลอดจนเศรษฐกิจและวิถีชีวิตแบบเมืองทำให้บุคคลมีที่ประเทศไทยปกครองโดยรัฐบาลจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ (2501-2506) และจอมพลถนอม กิตติขจร ได้รับการขนานนามว่ายุคอเมริกัน (Benedict Anderron, "Introduction" In the Mirror, 1985 : 19 อ้างถึงใน สุวรรณา เกียรติกรเพ็ชร และสุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, (บรรณาธิการ) 2532 : 134-135) โดยที่ไทยได้ร่วมเป็นพันธมิตรกับสหรัฐอเมริกาในสงครามเวียดนาม โดยให้สหรัฐอเมริกาเข้าตั้งฐานทัพในประเทศถึง 8 แห่งใหญ่ ในขณะที่สหรัฐอเมริกาได้ให้การสนับสนุนทางการเงิน เช่น งบประมาณในการพัฒนาชนบทเป็นจำนวนมาก (Benedict Anderron, เรื่องเดียวกัน : 21-23 อ้างถึงใน สุวรรณา เกียรติกรเพ็ชรและ สุจิตรา จงสถิตย์วัฒนา, (บรรณาธิการ) : 135) แต่เนื่องจากรัฐบาลจอมพลถนอม กิตติขจรไม่สามารถควบคุมอำนาจในการบริหารได้อย่างเด็ดขาดเหมือนจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ เพราะมีกลุ่มพลังอำนาจทางการเมืองและการทหารหลายกลุ่มเข้าร่วมรัฐบาล สถานการณ์ภายในประเทศจึงตึงเครียดและวุ่นวายเพราะประเทศชาติมีหนี้สิน ขาดดุลการค้าต่างประเทศจำนวนมาก ค่าครองชีพสูง คนชนบทอพยพเข้ามาขายแรงงานในเมือง คดีอาชญากรรมเพิ่มมากขึ้น สินค้าราคาแพงแต่กลับมีความนิ่งเพื่อด้านค้านิยมและวัฒนธรรม (รื่นฤทัย สัจจพันธุ์, พัฒนาการวรรณคดีไทย, 2533 : 485)

ปรากฏการณ์ทางสังคมดังกล่าวเป็นผลมาจากการดำเนินนโยบายตามจักรวรรดินิยมอเมริกาที่รัฐบาลกำหนดแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 1 (พ.ศ.2504-2509) โดยมุ่งที่จะพัฒนาโครงสร้างพื้นฐานทางเศรษฐกิจต่าง ๆ คือ การขนส่งคมนาคม พลังงานและชลประทาน เพื่อเป็นพื้นฐานรองรับการพัฒนาเศรษฐกิจและการลงทุนอุตสาหกรรมต่อมาในแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ฉบับที่ 2 (พ.ศ.2510-2514) ยังคงให้ความสำคัญต่อการลงทุนทางด้านคมนาคมและอุตสาหกรรมเช่นเดิม โครงการต่าง ๆ

ตามแผนพัฒนาเหล่านี้ นอกจากจะสร้างงานให้เกิดขึ้นในสังคมไทยแล้วยังกระตุ้นให้นักลงทุนต่างชาติเข้ามาลงทุนในประเทศ โดยรัฐบาลส่งเสริมการลงทุนด้วยการประกาศใช้พระราชบัญญัติส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2503 และฉบับแก้ไข พ.ศ. 2505 ซึ่งให้อภิสิทธิ์ต่าง ๆ แก่ผู้ที่เข้ามาลงทุน นักลงทุนที่เข้ามาลงทุนด้วยจำนวนเงินสูงสุดคือ สหรัฐอเมริกา (นริศรา เกตวัลท์, 2538 : 236) การเร่งรัดพัฒนาเศรษฐกิจดังกล่าวได้ส่งผลกระทบต่อสังคมไทยหลายประการ เช่น ช่องว่างระหว่างเมืองกับชนบทและปัญหาการกระจายรายได้ แนวทางการพัฒนาแบบไม่สมดุลได้ทำให้การจัดสรรทรัพยากรทางการพัฒนาเน้นไปทางภาคอุตสาหกรรมในเมืองจนทำให้เกิดการกระจุกตัวของปัจจัยการผลิตและผลประโยชน์ทางการพัฒนาอยู่กับคนส่วนน้อย ขณะเดียวกันชาวชนบทต้องเผชิญกับปัญหาล้มละลายเพิ่มขึ้น แรงงานชนบทอพยพสู่เมืองมากขึ้น และสลัมในเมืองใหญ่ก็เพิ่มขึ้น ปัญหาการว่างงานและความเหลื่อมล้ำยังเป็นปัญหาเรื้อรังที่ดำรงอยู่อย่างเห็นได้ชัด อีกปัญหาหนึ่งคือ ปัญหาทางสังคม กระบวนการพัฒนาอุตสาหกรรมได้ส่งผลกระทบต่อทัศนคติ บุคลิกภาพ วิถีชีวิตความเชื่อและค่านิยมอย่างมาก จนค่านิยมแบบ "วัตถุนิยม" (consumerism) ที่ถูกกระตุ้นด้วยการโฆษณาสินค้าทำให้ปัญหาสังคมเพิ่มพูนขึ้นเป็นลำดับ เช่น ปัญหาอาชญากรรมและความไม่มั่นคงในชีวิตและทรัพย์สิน ปัญหาสุขภาพจิตของประชาชนเสื่อมลง ปัญหาการเสื่อมถอยทางศีลธรรม ปัญหาวัฒนธรรมท้องถิ่นที่ดั่งามถูกทำลาย (วิวัฒน์ชัย อัดถากร, "ภาพรวมเศรษฐกิจไทยในระยะดำเนินการตามแผนพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ พ.ศ. 2504-ปัจจุบัน (2532)," ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, เศรษฐกิจไทย : หน้าที่ 1-7, 2533 : 346)

วัฒนธรรมตะวันตกที่เข้ามาแพร่หลายในสังคมไทยทำให้คนไทยเปลี่ยนแปลงการดำเนินชีวิตตามอย่างชาวตะวันตกมากขึ้น เช่น อาหารการกิน สินค้าฟุ่มเฟือย เพื่ออำนวยความสะดวกในชีวิต แม้ว่าคนไทยมีวิถีชีวิตที่ทันสมัยมากขึ้น แต่อีกด้านหนึ่งก็นำความเสื่อมโทรมมาสู่สังคมไทยด้วย เช่น มีสถานเริงรมย์จำนวนมาก ทำให้เกิดอาชีพรับจ้าง บริการและโสเภณี ทำให้ชาวชนบทอพยพเข้าสู่เมืองจำนวนมาก เพราะมีรายได้ดีกว่า นอกจากนี้การที่มีฐานทัพอเมริกันมาตั้งอยู่ในต่างจังหวัดได้ทำให้เกิดอาชีพเมียเช่า สภาพดังกล่าวเป็นการทำลายวัฒนธรรมไทยที่ถือคุณค่าพรหมจรรย์ของผู้หญิงมีค่าสูงสุดและผู้หญิงควรเป็นแบบอย่างบุคคลที่ดี นิ่งรักนวลสงวนตัว มีใจสัตย์ซื่อต่อคนรักหรือสามี สภาพสังคมเสื่อมถอยทางศีลธรรมจึงเป็นแรงผลักดันให้พรพรเสอนวนนิยายเกี่ยวกับเรื่องรักเคล้ากามารมณ์ดังที่เขากล่าวว่า "เขียนเพื่อประชดชีวิตและสังคม"

และต้องการเห็นชีวิตหรือจุดรั้งผู้หญิงที่เป็นชบดต่อจารีตประเพณีและค่านิยมของสังคมให้หันกลับมา
ดำเนินชีวิตที่ถูกต้อง ดังที่รพีพรให้สัมภาษณ์ว่า

ผมมักจะเขียนเรื่องให้ตัวละครผู้หญิงดีมากตัวหนึ่งเพื่อจะบอกว่า ผู้หญิงในสังคมไทย
สมควรได้รับการยกย่องมากที่สุด ในขณะที่ยังบางส่วนควรได้รับการแนะนำหรือจุดรั้ง
ผู้หญิงบางคนพยายามจะเรียกร้องสิทธิสตรี แต่การใช้ชีวิตของเธอเหล่านั้นตรงข้าม
กับสิ่งที่เธอเรียกร้อง ส่วนใหญ่แล้วผู้หญิงไทยอยู่ในสภาพที่เสียเปรียบ ถูกกดขี่ทางเพศ
ถูกมองเมตาด้วยเล่ห์กลต่าง ๆ ของผู้ชาย ฉะนั้นนักเขียนจึงมีส่วนหนึ่งที่จะต้องต่อสู้ใน
เรื่องนี้

(วารสารมนุษยศาสตร์, 2522 : 32)

1.2 บรรณกาศวรรณกรรมในช่วง พ.ศ. 2515-2516

วรรณกรรมไทยในช่วง พ.ศ. 2515-2516 ยังคงอยู่ในบรรณกาศเช่น
เดียวกับวรรณกรรมในช่วง พ.ศ. 2505-2512 ซึ่งเป็นผลสะท้อนมาจากระบบการปกครองแบบ
เผด็จการในสมัยจอมพลสฤษดิ์ ธนะรัชต์ ต่อเนื่องถึงสมัยจอมพลถนอม กิตติขจร "ลักษณะของ
วรรณกรรมเน้นความบันเทิง สะท้อนกิจกรรมส่วนตัวของชนชั้นกลางและชนชั้นสูง หรือถ้ากล่าวถึง
ชาวไร่ชาวนา ก็มีได้กล่าวถึงความยากแค้นในการดำเนินชีวิต" (เสถียร จันทิมาธร, 2517 อ้างถึง
ใน พัฒนาการวรรณคดีไทย, 2533) นวนิยายมักพิมพ์เป็นตอน ๆ ในนิตยสารรายสัปดาห์ เช่น
ศรีสัปดาห์ สตรีสาร บางกอก สกุลไทย เดลิเมล์วันจันทร์ ส่วนนวนิยายของนักเขียนชาย
มักจะปรากฏใน จักรวาล และ บางกอก เป็นหลัก (อุดม รุ่งเรืองศรี, 2522) มีหนังสือพิมพ์ที่
ตีพิมพ์เรื่องที่มีสาระอยู่บ้าง เช่น สยามรัฐ พิมพ์ไทย สยามนิกร และ สยามรัฐสัปดาห์วิจารณ์ ข่าวกรุง
รายเดือน ตีพิมพ์เรื่องสั้นและเรื่องแปล เรื่องที่ตีพิมพ์ในนิตยสารทั้งสองฉบับหลังมีส่วนสะท้อนสังคม
อยู่บ้าง แต่มักเป็นเรื่องประเภทหักมุมจบเพื่อความบันเทิงมากกว่าที่จะวิพากษ์วิจารณ์สังคม
ด้านวิถีวัฒนธรรมส่วนใหญ่เป็นกลอนโรแมนติก เช่น งานของประยอม ชองทอง มะเนาะ สุเด็น
ภิญโญ ศรีจำลอง เนาวรัตน์ พงษ์ไพบูลย์ นิภา บางอี้น ดวงใจ รวีปรีชา จินตนา ปิ่นเฉลียว เป็นต้น
(วิษยากร เชื้องกุล, 2525 : 8-9)

ต่อมาจึงเริ่มมีการฟื้นฟูวรรณกรรมเพื่อชีวิตในกลุ่มนิสิตนักศึกษาในมหาวิทยาลัย แต่ผู้วิจัยจะไม่ขอก้าวถึงในบทนี้ เนื่องจากไม่ใช่ปัจจัยที่มีอิทธิพลต่อแนวการเขียนนวนิยายของรพีพร เพราะแนวเรื่องของนวนิยายเป็นนวนิยายชีวิตรักและครอบครัวที่เน้นเรื่องรักเกล้ากามารมณ์ นวนิยายของรพีพรจึงปรากฏตามกระแสวรรณกรรมเรื้องรมย์ที่ครองตลาดอยู่ รพีพรได้กล่าวถึงแรงผลักดันที่ทำให้เขียนนวนิยายแนวนี้ว่า "เกิดจากความรู้สึกผิดหวังต่อสังคมที่นิยมเรื่องน้ำเน่า" จึงเขียนเรื่องกามารมณ์ ในลักษณะที่บรรยายเรื่องความรักความใคร่อย่างละเอียดลออเพื่อประชดสังคมนั้น แม้ว่าใจไม่อยากจะเขียน" (พินิจ หุตะจินดา, 2528 : 35)

---

*คำว่า "วรรณกรรมน้ำเน่า" มีที่มาตั้งแต่ พ.ศ.2515 เมื่อเจือ สตะเวทินได้อภิปรายถึงสภาพความเป็นไปของวรรณกรรมในยุคนั้นว่าอยู่ในสภาพน้ำนิ่ง ไม่คืบหน้า ถ้าเป็นเช่นนี้ยู่ต่อไปก็จะกลายเป็นน้ำเน่า ในที่นี้หมายถึง วรรณกรรมที่มีลักษณะแสดงกิจกรรมส่วนตัวหรือพิเศษเฉพาะ ได้แก่ กิจกรรมทางเพศ ความโกรธ ความรักและความพอใจส่วนตัว (ทัศนะ แสงงาม, อ้างถึงใน วินิตา ดิถียนต์ ใน มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมาธิราช, พัฒนาการวรรณคดีไทย หน้าที่ 1-7, 2533 : 517-518)

2. นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2515-2516 : นวนิยายรักเกล้ากามารมณ์

นวนิยายของรพีพรที่ผ่านมามีข้อเสนอเรื่องราวแนวรักพามีนของหนุ่มสาวที่ต้องพบอุปสรรคจากพ่อแม่กีดกัน ความแตกต่างระหว่างฐานะ ปัญหาบุคคลที่ 3 หรือทัศนคติไม่ตรงกัน เรื่องราวที่น่าสนใจคือ การดำเนินชีวิตที่ถูกต้องตามครรลองศีลธรรม ตัวละครยึดถือคุณธรรมนำชีวิต เป็นบุคคลตามแบบฉบับหรือตามอุดมคติ แต่ทว่านวนิยายของรพีพรในช่วงปี พ.ศ.2515-2516 เสนอนวนิยายชีวิตรักและครอบครัว เน้นเรื่องรักเกล้ากามารมณ์ ลักษณะของเนื้อหาคือ การนำเสนอความเป็นจริงของชีวิตโดยสะท้อนให้เห็นกิเลสตัณหาของมนุษย์ และสภาพความเสื่อมของสังคมชนาภาพที่ถือว่า "เงินไขกุญแจได้ทุกดอก" ตัวละครจึงตกอยู่ในอำนาจเงินและฐานะทางสังคม จำเป็นต้องค้นหาความสุขด้วยวิถีทางที่ผิดศีลธรรม ภาพสะท้อนของชีวิตในนวนิยายคือ การดำเนินชีวิตที่ผิดพลาด นอกกรอบจารีตประเพณีและค่านิยมของสังคมอันเนื่องมาจากการยึดถืออารมณ์และความลุ่มหลงในกิเลสตัณหา ดังนั้นการประพาศผิดประเวณีจึงเป็นโครงเรื่องสำคัญของนวนิยายของรพีพรในช่วงนี้ เนื้อหาส่วนใหญ่นำเสนอเรื่องราว 3 ชีวิตรักและชีวิตสมรส โดยเน้นพฤติกรรมส่วนตัวที่เกี่ยวพันกับเรื่องเพศอันนำไปสู่การดำเนินชีวิตผิดพลาด ผิดมาตรฐานศีลธรรม สังเกตได้จากการตั้งชื่อเรื่องที่สื่อความหมายในเชิงกามารมณ์ เช่น ผิวเช่า ทะเลไม่เคยหลับ ไม่เคยมีใครรักฉันจริง เมียเพื่อน เมียนิมเบอร์ 4 อย่างไรก็ตามการเขียนนวนิยายเช่นนี้ของรพีพรก็เพื่อสะท้อนให้เห็นการดำเนินชีวิตที่ไม่ควรเอาเป็นเยี่ยงอย่าง ดังที่รพีพรกล่าวว่า "แม้ว่าบางเรื่องจะน่าเศร้าแต่ก็ปฏิเสธการมีชู้ การนอกใจ จะชี้ให้เห็นว่าคนที่ทำอย่างนี้ ต้องได้รับกรรม" (สยามรัฐ:12) นวนิยายของรพีพรจึงมีบทบาทช่วยเหนี่ยวรั้งผู้ที่ประพาศผิดศีลธรรมให้กลับมาใช้ชีวิตที่ถูกต้อง

2.1.1 แนวคิดของนวนิยายรักเกล้ากามารมณ์

ดังที่กล่าวมาแล้วว่า นวนิยายของรพีพรในช่วง พ.ศ.2515-2516 เสนอเรื่องรักเกล้ากามารมณ์ ดังนั้นแนวคิดที่น่าสนใจอีกคือ ความรักและกามารมณ์ โดยเสนอผ่านพฤติกรรมและความคิดของตัวละครที่ถือว่า กามารมณ์มีบทบาทสำคัญต่อชีวิตของคู่รักและคู่ครอง ความรักจะสมบูรณ์ได้นั้นต้องมีกามารมณ์เข้ามาเกี่ยวข้อง อำนาจของความรักและกามารมณ์จึงครอบงำตัวละครให้ประพาศผิดประเวณี และประเพณี

ของสังคม ดังคำพูดของทวนทอง ในเรื่อง ไม่เคยมีใครรักฉันจริง ว่า "ความรักเหมือนพันธุ์ไม้ กามารมณ์เหมือนน้ำหรือปุ๋ยที่จะบำรุงให้พันธุ์ไม้เจริญงอกงามขึ้นได้ ปราศจากกามารมณ์ซึ่งเสมือน น้ำหรือปุ๋ยบำรุงแล้ว พันธุ์ไม้ทุกพันธุ์จะต้องตาย" หรือพฤติกรรมของตัวละคร เช่น รัตณี ในเรื่อง ผิวเข้า เธอลักลอบมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับคนรักเก่า ทั้ง ๆ ที่เป็นภรรยาของเจ้าสัวอยู่แล้ว ส่วนหญิงค้ำตัวเป็นผิวเข้าคอยรีดไถเงินจากรัตณีตลอดเวลา เพราะความแค้นที่คนรักตกเป็น ภรรยาของคนอื่น หรือวิไลลักษณ์ ในเรื่อง เมียเพื่อน เธอมีปัญหาในชีวิตสมรส เพราะสามีเสื่อม สมรรถภาพทางเพศ เมื่อเธอหลงเสน่ห์คู่ จึงทอดตัวให้แก่เขาและต้องการหย่าขาดจากสามี หรือปราง ในเรื่อง ไม่เคยมีใครรักฉันจริง เธอใช้ชีวิตเสรีทางเพศ ยอมเสียตัวให้โอคนรัก อย่างง่าย ๆ และยินดีเป็นภรรยาของหลวงสาลักษณ์พ่อบุญธรรมของโอ เพื่อหวังทรัพย์สินมรดก ตามแผนการของโอ นอกจากนี้เธอยินดีที่จะเป็นครูสอนชั้นเชิงทางกามารมณ์ให้แก่ภริษาเพื่อ ตอบแทนความดีของเธอ เป็นต้น

อย่างไรก็ตามรพีพรได้ชี้ให้เห็นแนวคิดที่ถูกต้องคือ ความรัก นั้นมีคุณค่าอยู่เหนือกามารมณ์ ความรักที่มีกามารมณ์มาเกี่ยวข้องนั้นเป็นความรักของคนวิหิงษ์สาว ที่มีอารมณ์เพื่อฝัน จึงทำให้หลงง่าย แต่เมื่อมีวิหิงษ์สูงชัน ได้ผ่านประสบการณ์ชีวิตมาพอสมควร จะรู้ว่าความรักเช่นนั้นไม่มีคุณค่า ดังคำพูดของรัตณี ในเรื่อง ผิวเข้า ว่า

ความรักที่แท้จริงควรประกอบด้วยเหตุผล ความคิด ความไตร่ตรอง และที่สำคัญ พื้นฐานความรักที่แท้จริงต้องเป็นคุณงามความดี ความเสียสละ ไม้มีความชั่ว ความเห็นแก่ตัว มุ่งแต่จะได้... ความรักแท้ต้องนำกามารมณ์ ไม่ใช่ให้กามารมณ์นำ หน้าเหมือนความรัก วิหิงษ์ทั้งหลาย

ความรักเป็นสิ่งสะอาดบริสุทธิ์ เป็นน้ำที่ขลิบชีวิตให้ชุ่มชื้น แต่กามารมณ์เป็นสิ่งโสโครก เป็นไฟ มีแต่ทำลาย สกปรก แต่เราก็กินต้องอาศัยมันเหมือนกัน มิฉะนั้นชีวิตก็จะเป็นไปตามครรลองของธรรมชาติ

(ผิวเข้า, 2515)

เมื่อรัตณีย์เริ่มเบื่อนำสในความรักของภู่ซังค์และรู้ว่าความรักของเธอคือความหลงใหลในกามารมณ์ เธอจึงพยายามตัดขาดจากพฤติกรรมเดิมโดยการศึกษาหลักธรรมของท่านพุทธทาสและเริ่มประกอบกรรมดี บำเพ็ญประโยชน์เพื่อสาธารณชน

แนวคิดอีกประการหนึ่ง คือ ผู้หญิงกับสิทธิสตรี รพีพรต่อสู้เพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีโดยการเสนอภาพชีวิตของลูกผู้หญิงที่พลิกกฎเกณฑ์ของสังคม ประพฤติตนเหลวแหลกทางเพศ เพื่อต้องการสะท้อนให้เห็นว่า ผู้หญิงอยู่ในสภาพที่เสียเปรียบถูกกดขี่ทางเพศ ถูกมอมเมาด้วยเล่ห์กลของผู้ชายและการครอบงำของสังคมชนานภาพที่ถืออำนาจเงินเป็นใหญ่ ดังที่รพีพรมักกล่าวเสมอในนวนิยายว่า "เงินไขกุญแจได้ทุกดอก" ทำให้ผู้หญิงหลงดำเนินชีวิตผิดพลาด ดังเช่น เรื่อง ไม่เคยมีใครรักฉันจริง ปรากฏยอมเสียตัวให้อีกอย่างง่ายดายเพราะความรักโดยที่เธอไม่รู้ว่าเป็นความหลงใหลของผู้ชายและเคยถูกพ่อเลี้ยงข่มขืน ดังนั้นคุณค่าของพรหมจรรย์จึงไม่มีความหมายต่อชีวิตเธอหรือเรื่อง ผิวเข้า รัตณีย์ยอมเป็นเมียน้อยของเจ้าสัวเพื่อชดใช้หนี้สินการพนันของพ่อและลอบเป็นชู้กับภู่ซังค์เพราะความรัก แต่เธอกลับถูกเขาแค้นด้วยการปกปิดเงินทอง หรือเรื่อง ทะเลไม่เคยหลับ หน้อยเปื้อความจนและชีวิตที่มีแต่คนนิทาเหยียดหยาม เพราะพ่อถูกกล่าวหาเป็นนักโทษการเมือง เธอต้องการมีฐานะดีขึ้น มีเกียรติ แต่เพราะไม่มีความรู้ จึงเอาตัวเข้าแลกด้วยการสมัครเข้าประกวดนางสาวไทย ใช้ชีวิตหรูหราฟุ้งเฟ้อ แต่ในที่สุดชีวิตก็ล้มเหลว หย่าขาดจากสามีเพราะปัญหาเมียน้อย ซึ่งฝ่ายชายอ้างว่าเพราะเธอไม่มีลูกให้เขา เป็นต้น

รพีพรเห็นใจและมองปัญหาของผู้หญิงในสังคมอย่างเป็นธรรมในเบื้องต้น แต่ก็ไม่ส่งเสริมให้ผู้หญิงทำลายคุณค่าของเพศแม่อีกต่อไป ดังตัวอย่าง ปรากฏ ในเรื่อง ไม่เคยมีใครรักฉันจริง ที่ชอกช้ำใจเพราะผู้ชายมามาก จึงประชดชีวิตเพื่อต้องการแสดงสิทธิเท่าเทียมกับผู้ชายและแสดงบทบาทเหนือกว่าด้วยการซื้อผู้ชายมาสนองอารมณ์เพศ ดังที่เธอกล่าวว่า

เป็นโสเภณีทั้งทีก็ต้องเป็นโสเภณีเสรีชน ไม่ใช่ "โสเภณีผูกขาด" ซึ่งกลายสภาพเป็นรองทำให้เขาสวมและสลัดทิ้งเมื่อไหร่ก็ได้เหมือนลูกไก่อยู่ในกำมือ ทำไมหนอเจ้าพวกผู้ชายชายตัวทั้งหลายจึงไม่เอาอย่างฉันบ้างนะ

(ไม่เคยมีใครรักฉันจริง, 2515)

อย่างไรก็ตามในที่สุดปรากฏก็ต้องล้มเลิกความคิดดังกล่าว
เมื่อต้องกลับมาเป็นภรรยาของโอ ดังที่เขากล่าวไว้ในตอนจบเรื่องว่า

นี่แหละค่ะ จนแล้วจนรอด เรื่องจะหาผู้ชายที่รักฉันจริง ๆ ไม่มีทางเป็นไปได้
หรือค่ะ บางครั้งฉันอยากล้างแค้นเขาบ้าง เมื่อเขากลั่นแกล้งใจฉันได้ ฉันควร
นอกใจเขาบ้างแต่แล้ว ฉันทำไม่ได้เพราะประกาศตัวให้สังคมรู้แล้วว่า ฉันเป็น
ภรรยาของเขา เขาชั่วช้าอย่างไร ก็ไม่ใช่แบบอย่างที่จะฉันจะยึดถือ เราจะไม่มีวัน
แข่งกันทำชั่วอีกแล้วฉันคิดถูกใช้ไหมค่ะท่าน

(ไม่เคยมีใครรักฉันจริง, 2515)

พฤติกรรมนอกกรอบประเพณีดังกล่าวขัดแย้งกับการเรียกร้อง
สิทธิสตรี รพีพรจึงเห็นควรให้ผู้หญิงให้กลับมาใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามครรลองศีลธรรม ในขณะที่ตัวกัน
ก็สะท้อนภาพในมุขกลับของผู้ชายที่ทรงตนว่าเป็นเพศที่เหนือกว่าและเห็นคุณค่าของผู้หญิงเป็นเพียง
เครื่องบำเรอกามารมณ์และเหยื่อล่อเพื่อผลประโยชน์ส่วนตนนั้น แท้จริงแล้ว คือ ผู้ชายที่ไร้ศักดิ์ศรี
และหลงผิด ดังตัวอย่าง เรื่อง ผิวเข้า กุซงค์ทำตัวเป็นผิวเข้าของรัตมณีและผู้หญิงในสังคมชั้นสูง
เพื่อรีดไถเงินทอง เมื่อเจ้าสาวตาย เขาคิดจะแต่งงานกับรัตมณี แต่เขอลับปฏิเสธเพราะได้คิด
และเข้าใจธรรมชาติของเพศชายแล้ว จึงรู้ว่ากุซงค์เหมาะที่จะเป็นซู้รักของผู้หญิงทุกคน แต่ไม่เหมาะ
ที่จะเป็นสามีของผู้หญิงคนใด เพราะสามีต้องมีคุณสมบัติเป็นผู้นำ มีเกียรติ สร้างความภาคภูมิใจ
ให้แก่ภรรยาได้ แต่กุซงค์ทำตัวให้เขอดูถูกมาตั้งแต่ต้น ในที่สุดกุซงค์ก็สิ้นศักดิ์ศรีของลูกผู้ชายเพราะ
ต้องจำใจแต่งงานกับบึงไบ บุตรบุญธรรมของตนเองเพื่อตามใจแม่ หรือ เรื่อง ไม่เคยมีใครรักฉันจริง
โอไม่เคยจริงใจกับผู้หญิงคนใด โอใช้เสน่ห์ของคนล่อลวงผู้หญิง แม้แต่ยอมเป็นสามีของคุณหญิงแก่
ผลสุดท้ายกรรมคืนสนอง โอขับรถประสบอุบัติเหตุชนพิการและอยู่ได้อ่านาจอของปรากฏ ดังนั้นผู้ชาย
ก็ควรจะช่วยส่งเสริมคุณค่าของผู้หญิงด้วยการให้เกียรติของการเป็นมนุษย์เท่าเทียมกัน คือไม่กดขี่
เอาเปรียบเพศหญิง และให้โอกาสผู้หญิงที่ฉลาดหนึ่งเสียทีในเกมชีวิต ดังที่ ทวนทอง ในเรื่อง
ไม่เคยมีใครรักฉันจริง กล่าวว่า

สังคมเราว่าว้ายอยู่ทุกวันนี้ เพราะคนเราไม่ค่อยให้โอกาสซึ่งกันและกัน ผู้หญิงที่ผ่านเข้ามาหลายมือ ต้องกลายเป็นโสเภณี ทั้ง ๆ ที่เธอเป็นคนดี ก็เพราะผู้ชายไม่ยอมให้โอกาสเธอกลับตัว สังคมนิยมแต่จะซ้ำเติมไม่เคยให้โอกาสใคร

(ไม่เคยมีใครรักฉันจริง, 2515)

ทวนทองเป็นตัวอย่างของผู้ชายที่ทำให้เกียรติและโอกาสแก่ผู้หญิง เขาจึงเต็มใจที่จะแต่งงานกับปราง

คีรี ในเรื่อง ผัวเช่า เป็นสุภาพบุรุษ มีเมตตาธรรมสูงส่ง จึงพร้อมเสมอที่จะอภัยและเสียสละให้คนที่ประสบความล้มเหลว ผิดพลาดในชีวิต คีรีคิดเห็นต่อพฤติกรรมในอดีตของรัตมณีว่า เป็นการกระทำเพื่อเสียสละ มีความกล้าเสียจนกลายเป็นผู้หญิงไม่ดี ชีวิตของผู้หญิงที่ผ่านความรักชั้นต่ำ แลือกกัลลวอยู่แต่กามารมณ์จนมาพบความรักที่บริสุทธิ์ สูงส่งด้วยคุณธรรม จึงละอาลัยและหนทางออกจากชีวิตเขา เพราะรู้ว่าตนเองสกปรก เกินกว่าจะเป็นคนรักของเขา ชาติทุกข์ของความดีในตัวของรัตมณีจึงทำให้คีรียืนยันที่จะแต่งงานกับเธอ

เหตุที่รพีพรเริ่มเขียนนวนิยายเสนอแนวคิดเพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีในเชิงกระตุ้นให้เกิดสำนึกในคุณค่าของเพศและศักดิ์ศรีความเป็นคนที่มีสิทธิทัดเทียมผู้ชายนั้น เพราะความรู้สึกสะเทือนใจและความประทับใจในบทบาทของแม่ ดังที่เธอ (ถนนหนังสือ : 38) กล่าวว่

แม่ของผมเป็นผู้หญิงที่น่าสงสาร เป็นผู้หญิงในสังคมเก่าซึ่งมีความเหน็ดเหนื่อยมาก ได้รับความไม่เป็นธรรมตลอดเวลา ตอนสาว ๆ ก็ทำงานหนักเพื่อแสวงความกตัญญูต่อพ่อแม่ เมื่อแต่งงานแล้วต้องปรนนิบัติสามี แกลงก็ต้องทำงานหนักอีกเพื่อลูก ไม่มีช่วงไหนเลยที่แม่ของผมจะว่างงานหรือได้พักผ่อนนาน ๆ แม่ได้พักผ่อนครั้งสุดท้ายคือสิ้นใจ...

ในด้านชีวิตส่วนตัวรพีพรสารภาพว่า "เคยใช้ชีวิตของชนชั้น หรือจะเดี๋ยวนั้นอายุอย่าง 30 ปี เป็นวัยที่เริ่มละอายต่อความคิดและประสบการณ์เกี่ยวกับผู้หญิง ที่ผ่านมา ในช่วงวัยแห่งความสำนึกดังกล่าว คุณเพ็ญศรี พุ่มชูศรี ก็ก้าวเข้ามาสู่ชีวิต" รพีพร ถ่ายทอดความทรงจำสมัยที่เริ่มมีความสัมพันธ์กับเธอว่า "มีคุณสมบัติ 2 ประการเท่านั้นในตัวผู้หญิง คนนี้ที่เห็นฮาว์หัวใจของคนที่เคยเป็นชนชั้นมาก่อนก็คือ ความซื่อจนเชื่อ ทรหอดทนและ เต็มไปด้วยความเสียสละและกตัญญู"

(ถนนหนังสือ : 39)

ความชื่นชมที่มีต่อผู้หญิงในโลกจริง 2 คน คือ มารดาและ ภรรยาจึงเป็นแรงบันดาลใจในการเขียนเรื่องที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับความไม่เป็นธรรมต่อผู้หญิง เพื่อชี้ให้เห็นให้ผู้หญิงปลดปล่อยตนเองจากการเป็นทาสของผู้ชายและสังคม โดยการพัฒนาตนเองให้มี ฐานะและบทบาททัดเทียมผู้ชาย รวมทั้งก้าวทันความเปลี่ยนแปลงของสังคมด้วย

2.1.2 โครงเรื่องของนวนิยายรักเกล้ากามารณ์

รพีพรวางโครงเรื่องจากความขัดแย้งระหว่างวิถีชีวิตของ ตัวละครกับค่านิยมและกฎเกณฑ์ศีลธรรมสังคม เช่น ปัญหาการนอกในคู่สมรส ปัญหาการมีภรรยา หลายคน ปัญหาการใช้ชีวิตเสรีทางเพศ ลักษณะของโครงเรื่อง คือ การดำเนินชีวิตผิดประเวณี และผิดประเพณีอันดีงามของสังคมไทยอันมีสาเหตุขึ้นต้นมาจากปัญหาของครอบครัวที่บีบบังคับให้ ตัวละครเลือกหรือหลงดำเนินชีวิตผิดพลาด หรือมีผลกระทบที่ทำให้ตัวละครต้องเปลี่ยนแปลง วิถีชีวิตอันนำไปสู่ปัญหาความผิดด้านศีลธรรมและค่านิยมของสังคม ต่อเมื่อเกิดสำนักผิดชอบชั่วดี จึงจะเลิกพฤติกรรมดังกล่าวและหวนกลับมาใช้ชีวิตที่ถูกต้องตามครรลองศีลธรรม

ปัญหาความขัดแย้งของเรื่องจึงมีทั้งความขัดแย้งระหว่าง ตัวละครกับตัวละคร ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับค่านิยมของสังคมและความขัดแย้งภายใน จิตใจของตัวละคร เช่น เรื่อง ผิวเช่า เป็นเรื่องราวของผู้หญิงชั้นสูงที่ต้องลดเกียรติและ สักคัสรีมาเป็นอนุภรรยาของเจ้าสัวคนหนึ่งเพื่อชดใช้หนี้สินของพ่อและกอบกู้ชื่อเสียงและฐานะ ของครอบครัว ปัญหาของเรื่องจึงเริ่มจากปัญหาเศรษฐกิจภายในครอบครัวที่ตัวละครต้องแก้ไข

ด้วยการเลือกวิธีที่ผิด คือ แต่งงานกับคนที่ไม่รัก ความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครจึงเกิดขึ้นโดยเธอยังคงลักลอบมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับคนรักเก่าที่ทำตัวเป็นผัวเช่า แม้จะรู้ว่าเป็นการประพฤติผิดนอกกรอบจารีตประเพณี แต่อ่านางของความรักรวมทั้งการรณรงค์ทำให้เธอหลงลืมตัวชั่วขณะและไม่สามารถบังคับใจตนเองให้เลิกประพฤติผิดได้ จิตสำนึกฝ่ายดีกับฝ่ายชั่วจึงต่อสู้กันจนกระทั่งนานวันเข้า เมื่อเธอเริ่มเบือนหน้าพฤติกรรมของคนรักที่เห็นแก่เงิน เธอจึงตั้งใจมั่นที่จะตัดใจจากเขาและเธอก็สามารถเอาชนะใจตนเองได้สำเร็จโดยยึดพระธรรมเป็นแนวทาง ในที่สุดเธอได้แต่งงานกับผู้ชายที่ดีและเข้าใจเธอ หรือ เรื่อง ทะเลไม่เคยหลับ เป็นเรื่องราวของผู้ชายคนหนึ่งที่ครอบครัวประสบปัญหาเดือดร้อนเมื่อพ่อต้องหนีโทษคดีการเมืองทั้งภรรยาของครอบครัวให้ภรรยาและลูก ๆ ดูแลกันเอง เขาจึงไปบุกเบิกทำไร่ที่ต่างจังหวัด โดยได้รับความช่วยเหลือจากผู้หญิงคนหนึ่งที่มือทพพลในท้องถิ่น โดยไม่รู้ว่าเป็นแผนการของที่เขาต้องการ แก่แก่เขา เพราะพ่อของเขาเคยทำให้พี่สาวของเขาเข้าใจผิด แต่เหตุการณ์กลายเป็นว่าเขาหลงรักเขา ความรักต่างวัยจึงเกิดขึ้น แต่เป็นรักข้างเดียวเพราะเขารักกับผู้หญิงอีกคนซึ่งเป็นลูกจ้างของเขา ปัญหาความขัดแย้งจึงเกิดขึ้นเพราะผู้หญิงสูงวัยอ้างความกตัญญูเพื่อให้ผู้ชายตอบแทนบุญคุณด้วยการเป็นสามีซึ่งเขาก็ยินยอม เพราะคำขอร้องของคนรัก ต่อมาเขาตัดความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับเธอเพราะความละอายใจที่ถูกมองว่าเกาะผู้หญิงกิน ในขณะที่ผู้หญิงนั้นพยายามเป็นบ่อนทำลายความรักและความสุขในชีวิตรักของเขาตลอดเวลาจนกระทั่งเธอตาย

เรื่อง ไม่เคยมีใครรักฉันจริง เป็นเรื่องราวของผู้หญิงคนหนึ่ง ที่ตกเป็นทาสของผู้ชายเพราะความไร้เดียงสา เธอเป็นเด็กกำพร้าพ่อ แม่มีอาชีพพาร์ตเนอร์และคบผู้ชายไม่เลือกหน้า เธอจึงถูกเพื่อนชายของแม่ข่มขืนและหนีออกจากบ้านมาพบผู้ชายคนที่คอยช่วยเหลือและปกป้องเธอ ความรักและความเทิดทูนทำให้เธอยอมเสียตัวให้เขาอย่างง่าย ๆ และยอมทำตามแผนการของเขา โดยเป็นภรรยาของพ่อบุญธรรมของเขาเพื่อหวังมรดก การถูกกดขี่เอาเปรียบจากผู้ชายนามมาก ทำให้เธอต้องการแก้แค้นผู้ชายบ้างด้วยการใช้เงินซื้อผู้ชายโดยไม่คิดจริงจังกับใคร แต่ในที่สุดเธอก็ต้องกลับมาใช้ชีวิตร่วมกับคนรักเก่าที่กลายเป็นคนพิการ

รพีพรใช้โครงเรื่องสูตรสำเร็จตามเดิมคือ ปมรักซ้อน ที่เสนอปัญหาซับซ้อนมากขึ้นเพื่อชี้ปัญหาผ่านโครงเรื่องได้อย่างชัดเจน เช่น เรื่อง เมียเพื่อน คู่รักมีความสัมพันธ์ฉันชู้สาวกับภรรยาผู้อื่นซึ่งมีทั้งรู้และไม่รู้ เมื่อเขามาทำงานกับบอนด์ ปองจิตต์

ภรรยาของอนันต์แอบชอบเขา และตามหึงหวงจนเขาต้องย้ายไปทำงานต่างจังหวัด จึงได้พบกับวิไลลักษณ์ภรรยาของเพื่อนอีกคนหนึ่งซึ่งกำลังมีปัญหาแตกร้างกันอยู่ เพราะสามีหมดสมรรถภาพทางเพศจึงต้องการห้ำหั่นกับสามีเพื่อมาแต่งงานกับคู่ แต่คู่ไม่รักวิไลลักษณ์ เขารักปองจิตต์ ต่อมาเขาก็ได้แต่งงานกับเธอเพราะอนันต์ขอร้องก่อนตาย แต่หลังจากมีลูก 1 คน ชีวิตครอบครัวเริ่มร้าวฉานเพราะปองจิตต์กลัวการมีลูก จึงเลิกมีเพศสัมพันธ์กับคู่โดยอนุญาตให้เขาไปเที่ยวผู้หญิงได้ แต่ห้ามมีเมียอื่น แต่เหตุบังเอิญได้เกิดขึ้นเพราะการเที่ยวผู้หญิง ทำให้คู่พบกับญาติที่ชายตัวเพื่อช่วยเหลือครอบครัว เขาจึงรับอุปการะเธอ เมื่อปองจิตต์ทราบเรื่องจึงจัดการให้ญาติออกจากชีวิตของคู่ ทำให้เขาโกรธเธอมากและหนีออกจากบ้านจึงมาบวชกับสุมาลี ปองจิตต์สืบรู้จึงจะทำลายชื่อเสียงของเธอ คู่กับสุมาลีเลิกติดต่อกัน ในขณะที่เคียวกับวิไลลักษณ์ห้ำหั่นกับสามีและขอร้องให้คู่แต่งงานกับเธอ เขาจึงไปอยู่ต่างจังหวัด และในที่สุดเขาก็กลับมาปรับความเข้าใจกับภรรยาเพื่อลูก จะเห็นได้ว่าภรรยาสร้างปัญหาความขัดแย้งระหว่างตัวละครกับตัวละครเป็นปมรักซ้อนซ้ำ ๆ กันตลอดเรื่องซึ่งแม้จะเป็นปมปัญหาเคียวแต่ก็ทำให้โครงเรื่องมีความซับซ้อนได้เพื่อขับปมปัญหาการที่สามีมีหญิงอื่น ทำให้เกิดปัญหาความร้าวฉานในครอบครัว เป็นต้น

2.1.3 ตัวละครของนวนิยายรักเกล้ากามารมณ

ตัวละครที่มีบทบาทเด่นคือ ตัวละครเอกฝ่ายหญิง นวนิยายของรพีพรที่ผ่านมาเสนอภาพปัญหาที่เป็นแบบฉบับของกุลสตรี เป็นผู้หญิงที่สร้างสรรคคุณค่าให้แก่ตนเอง แต่นวนิยายของรพีพรในช่วงนี้ปรากฏภาพผู้หญิงที่ทำลายคุณค่าของเพศโคธการกล้าละเมิดศีลธรรมไม่ยึดถือค่านิยมพรหมจรรย์ มีเพศสัมพันธ์โดยเสรี ตัวละครมีอิสระที่จะแสวงหาความพอใจทางเพศโดยไม่มีข้อผูกมัดใด ๆ เช่น รัตมณี ใน ผิวเช่า เป็นอนุภรรยาทางเจ้าสัวและเป็นซู้กับคนรักเก่า ปราง ใน ไม่เคยมีใครรักฉันจริง สอมเป็นภรรยาของโอรสอย่างง่ายและเป็นนางบำเรอของหลวงสาลักษณ์ ปองจิตต์ ใน เมียเพื่อน แอบชอบคู่ซึ่งเป็นเพื่อนของสามีหึงหวงผู้หญิงที่เขารัก เป็นต้น

รพีพรสร้างตัวละครหญิงให้มีบทบาทเด่นเช่นนั้นเพื่อต้องการชี้ให้เห็นว่าผู้หญิงเป็นเพศที่เสียเปรียบในสังคม มักตกเป็นเหยื่อของผู้ชายและสังคมชนานุภาพผู้หญิงจึงไม่มีโอกาสเลือก เช่น รัตมณี ใน ผิวเช่า เธอมีพื้นฐานชีวิตที่ดี มีฐานะ แต่จำเป็น

ต้องกอบกู้ฐานะและเกียรติยศของครอบครัวด้วยการยอมขายตัวเป็นอนภรรยาของเจ้าสัวเพื่อปลดหนี้ของพ่อตามเงื่อนโซ่สัญญาเงินกู้ เธอจึงเป็นเหยื่อของผู้ชายที่ถกค่านิยมการมีภรรยามากเพื่อประดับบารมีและถือว่าผู้หญิงเป็นเครื่องตอบสนองความต้องการทางกามารมณ์ของผู้ชายหรือ ปราง ใน ไม่เคยมีใครรักฉันจริง ชีวิตของเธอประสบความเลวร้ายมาตลอด เธอมีความรักและความกตัญญูต่อแม่ แต่แม่ไม่ได้รักเธอเลย แม้ทำทุกอย่างเพื่อตัวเอง แม้แต่ยินดีให้ลูกแต่งงานกับพ่อเลี้ยงเพื่อแลกกับเงินค่ารักษาพยาบาล เธอถูกโอ ผู้ชายที่เธอรักและไว้ใจ หลอกหลวงโดยเกลี้ยกล่อมเธอให้ยอมเป็นนางบำเรอของพ่อบุญธรรม โดยอ้างเหตุผลเพื่อชีวิตของเธอและเธอ

ตัวละครเอกฝ่ายหญิงจึงพยายามต่อสู้เพื่อแสดงความเหนือกว่าผู้ชาย เห็นได้จาก รัตมณี ใน ผิวเข้า แก่แค้นชะตาชีวิตด้วยการคบชู้และนำเงินของเจ้าสัวบำเรอคู่รัก ทำให้หลงอำนาจเงินกลายเป็นผิวเข้าของเธอ หรือ ปราง ใน ไม่เคยมีใครรักฉันจริง เธอหักหลังแผนการของโอโดยตัดสัมพันธ์กับเขาและใช้เงินของผู้ชายมาเป็นทุนสำรองของเธอบ้าง อย่างไรก็ตามก็ตีพพรไม่เห็นด้วยกับพฤติกรรมดังกล่าว จึงส่งเสริมให้ตัวละครหญิงกลับตัวกลับใจ เช่น รัตมณี เริ่มเบื่อหน่ายความประพฤติก่อนรักที่เห็นแก่เงิน เมื่อเจ้าสัวตาย เธอจึงตัดสินใจหันหลังให้อดีตโดยย้ายไปอยู่ต่างจังหวัดและสร้างคุณค่าให้แก่ตนเอง โดยเป็นครูในชนบทและบริจาคทรัพย์สร้างสาธารณูปโภค หรือปรางเลิกประพฤติกินดื่มและแต่งงาน มีสามีเป็นตัวเองเป็นคน คือ โอ เห็นได้ว่าแม้ว่าพพรจะสร้างตัวละครหญิงให้แหวกแนวจากผู้หญิงแบบฉบับ แต่หากพิจารณาให้ลึกซึ้งแล้ว ตัวละครเอกฝ่ายหญิงยังคงเป็นตัวละครแบบฉบับเหมือนเดิมดังที่พพรพื้นฐานของตัวละครเป็นคนดีมาตั้งแต่แรก เป็นลูกที่ความกตัญญู เป็นผู้หญิงที่มีรักเดียวใจเดียว แต่ต้องประพฤติกินดื่มเพราะสถานการณ์บังคับ หรือเพราะความรู้ไม่เท่าทันเล่ห์กลของชีวิต แต่ในที่สุดตัวละครเหล่านั้นก็กลับมาดำเนินชีวิตในทางที่ถูกต้อง อีกทั้งปรากฏบทบาทของผู้หญิงที่มีต่อสังคมคือ รัตมณี ใน ผิวเข้า ที่อุทิศตนเพื่อการศึกษาของเด็ก ๆ ในชนบท หรือตัวอย่างเรื่อง เมียเพื่อน ปองจิตต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี โดยการไม่ยอมมีความสัมพันธ์กับสามีหลังจากมีลูกหนึ่งคนเพราะกลัวการคลอดบุตร แต่เธอยอมให้สามีเที่ยวผู้หญิงได้ โดยมีเงื่อนไขว่าห้ามเลี้ยงดูในฐานะภรรยา พฤติกรรมและความคิดของเธอก็คือ การต่อสู้กับค่านิยมการมีภรรยาหลายคนและค่านิยมที่ผู้ชายเห็นว่า ผู้หญิงมีคุณค่าเป็นโรงงานผลิตลูกลักษณะของตัวละครดังกล่าวทำให้เห็นพัฒนาการการสร้างตัวละครแบบฉบับของพพรที่เริ่มจะพัฒนา

ไปสู่การสร้างตัวละครแบบฉบับที่มีอุดมการณ์ร่วมพัฒนาสังคมและบทบาทเพื่อเรียกร้องสิทธิสตรีของ
ตัวละครเอกฝ่ายหญิงในช่วงที่ 3

จะเห็นว่าพัฒนาการนวนิยายของรพีพรในช่วงที่ 2

พ.ศ. 2505-2516 แตกต่างไปจากนวนิยายเมื่อครั้งใช้ชื่อจริงเขียนในช่วงพ.ศ. 2490-2500
กล่าวคือ แนวการเขียนนวนิยายของ"รพีพร"มุ่งความบันเทิงเป็นหลักเช่นเดียวกับช่วงแรกได้แก่นวนิยายผี นวนิยายชีวิตรักและครอบครัวหลายแนวคือ แนวรักสนุกสนาน แนวรักโรแมนติก แนวรักและชีวิต และแนวรักเคล้ากามารมณ์ รวมทั้งนวนิยายอิงประวัติศาสตร์ที่ปรากฏทุกช่วงสมัย
อย่างไรก็ตามรพีพรได้พัฒนาการเขียนโดยมุ่งสอดแทรกแง่คิดที่เป็นสาระประโยชน์ต่อชีวิตของผู้อ่านเพื่อเป็นแบบอย่างการดำเนินชีวิตที่ถูกต้องหรือผิดพลาด สัดส่วนของความคิดและความบันเทิงในนวนิยายจึงมีความสำคัญพอ ๆ กัน พิจารณาได้จากความเข้มข้นและความสนุกสนานของเนื้อหาที่เกิดจากการเสนอโครงเรื่องไม่ซ้ำแบบ การวางโครงเรื่องและการสร้างตัวละครมีลักษณะซับซ้อนและสมจริงมาจากสภาพชีวิตของคนในสังคม ตัวละครที่มีบทบาทสำคัญต่อการดำเนินเรื่องมีจำนวนเพิ่มขึ้นและมีหลายลักษณะ ซึ่งมีผลต่อการพัฒนาโครงเรื่องทำให้เกิดโครงเรื่องย่อยมากเพื่อเสริมโครงเรื่องใหญ่และสนับสนุนแนวคิดของเรื่องรวมทั้งสร้างความขัดแย้งของตัวละครแบบไม่จำกัดเฉพาะตัวละครสำคัญไม่กี่ตัวดังเช่นการสร้างตัวละครน้อยตัว น้อยลักษณะในนวนิยายช่วงแรก
ปมปัญหาของเรื่องจึงปรากฏอย่างต่อเนื่องตั้งแต่ต้นจนจบเรื่อง สร้างความใคร่รู้แก่ผู้อ่านได้ตลอดเวลา ส่งผลให้นวนิยายมีความยาวของเรื่องมากกว่าช่วงแรกหลายเท่าตัว

อนึ่ง พัฒนาการนวนิยายของรพีพรในช่วงที่ 2 ที่เด่นชัดคือแนวคิดเกี่ยวกับคุณค่าของผู้หญิงซึ่งปรากฏในช่วงที่ 1 เป็นแนวคิดย่อยที่แทรกไว้ในเรื่อง แต่ในช่วงนี้รพีพรเสนอแนวคิดหลักเกี่ยวกับการยกย่องเชิดชูคุณค่าของผู้หญิง ซึ่งมีทั้งเป็นการส่งเสริมให้ผู้หญิงพัฒนาตนเอง ให้มีความรู้ความชัดเจนต่อชีวิต ในขณะที่เดียวกันก็คัดค้านผู้หญิงที่มีพฤติกรรมทำลายศักดิ์ศรีของเพศแม่อันเป็นอีกบทบาทหนึ่งของนักเขียนที่แสดงเจตนาารมณ์อย่างชัดเจนที่จะต่อสู้เพื่อสิทธิสตรี นวนิยายของรพีพรในช่วงนี้จึงเป็นจุดเริ่มต้นของนวนิยายที่เสนอแนวคิดเกี่ยวกับสิทธิสตรีและจะพัฒนาต่อไปถึงขั้นส่งเสริมให้ผู้หญิงกล้าทำลายค่านิยมและประเพณีที่กดขี่สิทธิสตรีในนวนิยายของรพีพรในช่วงที่ 3 ดังจะได้กล่าวต่อไป